

Industriemonitor

juni 1999

Centraal Bureau voor de Statistiek

Divisie Landbouw, Nijverheid en Milieu
Sector Industrie, Sector Conjunctuur en Technologie

Voorburg/Heerlen, 1999

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
-	= nihil
-	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (00)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
1997-1998	= 1997 tot en met 1998
1997/1998	= het gemiddelde over de jaren 1997 tot en met 1998
1997/98	= oogstjaar boekjaar schooljaar enz. beginnend in 1997 en eindigend in 1998
1987/88-1997/98	= boekjaar enz. 1987/88 tot en met 1997/98

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen. Verbeterde cijfers in staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Explanation of symbols

.	= data not available
*	= provisional figure
x	= publication prohibited (confidential figure)
-	= nil
-	= (between two figures) inclusive
0 (00)	= less than half of unit employed
a blank	= category not applicable
1997-1998	= 1997 to 1998 inclusive
1997/1998	= average for the years 1997 up to and including 1998
1997/98	= crop year financial year school year etc. beginning in 1997 and terminating in 1998
1987/88-1997/98	= book year etc. 1987/88 up to and including 1997/98

Detailed items in tables do not necessarily add to totals because of rounding. Revised figures are not marked as such.

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 1999
Bronvermelding is verplicht.
Vereenvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan

Bestelinformatie

Wilt u steeds als eerste op de hoogte zijn van alle actuele ontwikkelingen over de industrie, neem dan contact op met de Sector Marketing en Verkoop, Heerlen. Telefoon: 045 - 570 7070, fax: 045 - 570 6268, e-mail: verkoop@cbs.nl.

Abonnement: Prijs: f 190,- per jaar (12 nummers)
Losse nummers f26,-
Prijzen excl. administratie- en verzendkosten

Kengetal: K-2/1999
ISSN 1384 - 6965

Centraal Bureau voor de Statistiek

Voorburg

Bezoekadres

Prinses Beatrixlaan 428

Voorburg

Postadres

Postbus 4000

2270 JM Voorburg

Telefoon: 070 - 337 38 00

Fax: 070 - 387 74 29

Heerlen

Bezoekadres

Kloosterweg 1

Heerlen

Postadres

Postbus 4481

6401 CZ Heerlen

Telefoon: 045 - 570 60 00

Fax: 045 - 572 74 40

Internet

<http://www.cbs.nl>

Inhoud

- *Artikel*
  - Banencreatie bij het Klein-, Midden- en Grootbedrijf 5
  - Industriële bedrijfsafvalstoffen, 1984-1996 7

- *Industrie totaal*
  - Nederland en de industrie 13

- *Industrie per branche*
  - Voedings- en genotmiddelenindustrie 17
  - Textiel-, kleding- en lederindustrie 23
  - Papier- en grafische industrie 29
  - Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofindustrie 35
  - Metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie 41
  - Hout-, bouwmaterialen- en overige industrie 49

- *Gepubliceerde artikelen* 54

- *Gepubliceerde producttabellen* 55

- *Andere CBS-publicaties* 56

- *Informatieservice* 57

- *Alfabetische begrippenlijst* 58

Banencreatie bij het Klein-, Midden- en Grootbedrijf

R. van Dijk, B. van der Eijken en H. Nieuwenhuijsen ¹

Het verloop van de werkgelegenheid in het klein-, midden- en grootbedrijf kan verkeerd worden geïnterpreteerd wanneer de statistische uitkomsten in deze groepen als maatstaf voor de ontwikkeling gelden. In dit artikel wordt gewezen op de invloeden die tot deze vertekening kunnen leiden en worden suggesties aangedragen om het ontwikkelingscijfer zuiverder te bepalen.

Inleiding

Ondanks de relatief gunstige cijfers over werkgelegenheid en werkloosheid in Nederland is banencreatie nog altijd een zeer belangrijke doelstelling van de Nederlandse regering. Beleidsmakers zijn dan ook geïnteresseerd in de vraag waar banen gecreëerd worden en waar banen verdwijnen. Hierbij komt regelmatig de vraag naar voren of banencreatie samenhangt met de bedrijfsgrootte.

Banencreatie naar bedrijfsgrootte is op verschillende manieren te meten

Het meten van de ontwikkeling van de werkgelegenheid ² naar bedrijfsgrootte is niet eenvoudig. De gewone statistische uitkomsten zijn hiervoor niet zonder meer bruikbaar. Het CBS en het EIM hebben methoden ontwikkeld die een betere weergave vormen van de banencreatie per grootteklasse van bedrijven dan de gewone statistieken.

Enkele voorbeelden die de normale statistische uitkomsten beïnvloeden:

1. Bedrijven groeien en krimpen, waardoor ze in andere grootteklassen kunnen vallen dan in de voorafgaande telperiode. De "groei" in de nieuwe grootteklasse wordt hierdoor overtrokken en het "verlies" in de oude grootteklasse eveneens.
2. Bedrijven worden overgenomen of fuseren. Stel dat een groot bedrijf een klein bedrijf overneemt. De "groei" van de grote bedrijven is hierdoor geflatteerd, terwijl het verlies in de kleinere grootteklasse ook niet reëel is.
3. Bedrijven worden van het ene op het andere jaar tot een andere categorie gerekend doordat de hoofdactiviteit wijzigt. Bij de CBS-statistieken worden de productie en de werkzame personen in zijn geheel gerekend tot die bedrijfsklasse waarin de hoofdactiviteit ligt. Door een kleine verschuiving binnen een bedrijf

gaat de totale productie en het totale personeelsbestand over naar de nieuwe bedrijfsklasse. Dat betekent dat bij de "oude" bedrijfsklasse een banenverlies wordt waargenomen en bij de "nieuwe" bedrijfsklasse een winst, terwijl het in feite vaak om maar enkele werknemers gaat.

Dit betekent dat statistische uitkomsten die zijn ingedeeld naar bedrijfsgrootte en waarin alle bedrijven zijn meegeteld, in de tijd bezien een vertekend beeld van de ontwikkeling per bedrijfsgrootte kunnen geven. Om de invloed van deze vertekening te minimaliseren kan volgens het onderzoek het beste als volgt worden gehandeld:

- De bedrijven die groeien of krimpen worden in beide jaren tot dezelfde grootteklasse gerekend. In de praktijk blijkt dit de beste methode te zijn om de bedrijven in te delen naar de gemiddelde grootte van beide jaren.
- Bedrijven die betrokken zijn bij fusies, opsplitsingen of activiteitenwijziging blijven buiten beschouwing.

De absolute cijfers zijn bij deze methode weliswaar in het algemeen te laag (zie ook tabel 2), maar het grote voordeel van deze methode is dat de ontwikkeling van het aantal reguliere banen zó juist exacter wordt gemeten.

Banencreatie in de Industrie 1994-1995

Uit tabel 1 blijkt dat volgens de statistische indeling de totale werkgelegenheid in de industrie in de periode 1994-1995 met ruim 1% is gedaald (bij bedrijven met één of meer werknemers). Als er een verdeling naar GK gemaakt wordt dan zijn de onderlinge verschillen in het groot- (GB), midden- (MB) en kleinbedrijf (KB) aanmerkelijk. Het blijkt dat de werkgelegenheid in het MB sterker is gestegen dan in het KB, terwijl bij het GB de werkgelegenheid fors is afgenomen.

Tabel 1. Aantal bedrijven en werkgelegenheid; industrie 1994-1995; statistische indeling

	1994		1995		verschil tussen 1994 en 1995		
	bedrijven	banen	bedrijven	banen	bedrijven	banen	banen in %
KB	21920	68488	22267	68760	347	272	0,40
MB	9574	280459	9759	283769	185	3310	1,18
GB	1368	485156	1354	472300	-14	-12856	-2,65
Totaal	32862	834103	33380	824829	518	-9274	-1,11

KB: 1 t/m 9 werknemers; MB: 10 t/m 99 werknemers; GB: 100 en meer werknemers

In tabel 2 is de beste methode gepresenteerd. Er zijn soms aanzienlijke verschillen met de statistische indeling. Zo zijn er volgens de beste methode in het GB relatief meer banen vernietigt en is de

banencreatie in het KB hoger. Opvallend is dat er in tegenstelling tot de statistische indeling in het MB banen verloren zijn gegaan.

Tabel 2. Aantal bedrijven en werkgelegenheid; industrie 1994-1995; beste methode

	1994		1995		verschil tussen 1994 en 1995		
	bedrijven	banen	bedrijven	banen	bedrijven	banen	banen in %
KB	22044	71060	22388	71866	344	806	1,13
MB	9188	270952	9155	269235	-33	-1717	-0,63
GB	1287	460904	1283	447371	-4	-13533	-2,94
Totaal	32519	802916	32826	788472	307	-14444	-1,80

KB: 1 t/m 9 werknemers; MB: 10 t/m 99 werknemers; GB: 100 en meer werknemers

¹ Dit artikel is een samenvatting van een onderzoeksrapport van Henry Nieuwenhuijsen van het EIM en Ben van der Eijken en Ron van Dijk van het CBS. Het volledige rapport: "Banencreatie bij het Klein-, Midden- en Grootbedrijf, een empirische analyse van de Industrie en de Bouw", met een meer cijfermatige onderbouwing voor zowel de industrie als de bouwnijverheid en een uitgebreide literatuurlijst, is bij de auteurs verkrijgbaar.

² Er wordt in dit onderzoek uitgegaan van de omvang van de reguliere werkgelegenheid (werknemers in vaste dienst). De laatste jaren maken (m.n. grote industriële) bedrijven steeds meer gebruik van de diensten van uitzendkrachten. Doordat in de industrie (nog) geen volledig beeld van de omvang van deze flexwerkers te geven is, kan vooral in het grootbedrijf het juiste inzicht in de werknemersstromen enigszins worden vertroebeld.

Industriële bedrijfsafvalstoffen, 1984-1996

P. Klein ¹

Inleiding

Het overgrote deel van het in Nederland vrijkomende afval (ca. 100 mln ton) bestaat uit bedrijfsafval. De industrie, de landbouw, de bouwnijverheid en andere takken van bedrijvigheid zorgen jaarlijks voor ongeveer 90 mln ton aan onder andere procesafval, mestoverschotten, bouw- en sloopaafval en verontreinigde baggerspecie; het overige deel is afkomstig van huishoudens².

Het overheidsbeleid ten aanzien van bedrijfsafval is per 1 januari 1994 vastgelegd in het hoofdstuk Afvalstoffen van de Wet Milieubeheer³. In dit hoofdstuk wordt voor de verwerking van het afval een voorkeursvolgorde (de zgn. Ladder van Lansink) aangegeven. In het kort ziet deze verwerkingsvoorkeur er als volgt uit:

1. preventie van afval;
2. hergebruik (producthergebruik en materiaalhergebruik);
3. verbranden (met en zonder energiebenutting) en;
4. storten.

Het beleid is er op gericht het storten van afval zo veel mogelijk te beperken en voor een aantal categorieën zelfs te verbieden.

Om inzicht te bieden in het aanbod en de verwerking van bedrijfsafvalstoffen uit de nijverheid (excl. bouwnijverheid), stelt het CBS sinds 1978 een statistiek hierover samen⁴.

Andere afvalcategorieën waarover door het CBS statistieken worden gepubliceerd zijn 'Van gemeentewege ingezameld afval', 'Gevaarlijk afval' en

'Voertuigwrakken'. Een statistiek over bouw- en sloopaafval is in ontwikkeling.

Methode

De gegevens voor het tweejaarlijkse onderzoek Bedrijfsafvalstoffen zijn verkregen via een schriftelijke enquête onder circa 10.000 industriële ondernemingen met 10 of meer werknemers, die volgens het Algemeen Bedrijfsregister (ABR) van het CBS behoren tot de bedrijfstakken Winning van delfstoffen, Industrie en Productie en distributie van elektriciteit, aardgas en water volgens de SBI 1993⁵.

Via een steekproef worden de bedrijven benaderd de gevraagde gegevens op enquêteformulieren in te vullen. De grote bedrijven worden integraal aangeschreven. Om tot een totaal voor Nederland te komen wordt de rest bijgeschat op grond van bepaalde bedrijfskenmerken.

Vrijkomen van bedrijfsafval

In tabel 1 en figuur 1 worden enkele kernegegevens gepresenteerd uit verschillende statistieken over de industrie. Opvallend is de sterke toename in de kosten van afvoer en verwerking van het (niet-gevaarlijke) bedrijfsafval. Verder blijkt uit de figuur dat hergebruik van afvalstoffen toeneemt. Dit komt overeen met de doelstelling van het beleid om hergebruik van afvalstoffen te stimuleren boven het verbranden en storten van afval (zie paragraaf 1). De hoeveelheidsindex en de hoeveelheid vrijgekomen afvalstoffen voor eindverwerking zijn in verhouding slechts licht toegenomen.

Tabel 1. Vrijgekomen bedrijfsafvalstoffen¹⁾

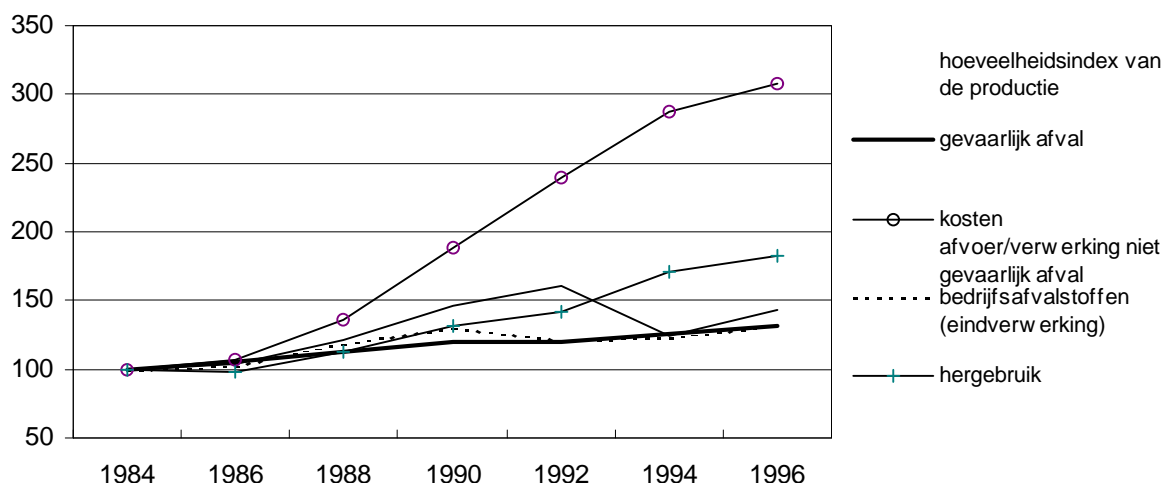
	Eenheid	1984	1986	1988	1990	1992	1994	1996
Totaal	1 000 ton	7.700	7.900	9.100	10.000	9.300	9.500	10.150
	ton per werknemer	8,4	8,5	9,5	10,0	9,3	10,4	11,6
Hergebruik ²⁾	1 000 ton	3.800	3.700	4.300	5.000	5.400	6.500	6.952
	ton per werknemer	4,2	4,0	4,5	5,1	5,4	7,1	8,0
Afvalstoffen ³⁾	1 000 ton	3.800	4.200	4.800	4.900	3.800	3.000	3.196
(eindverwerking)	ton per werknemer	4,2	4,5	5,0	5,0	3,9	3,3	3,7

¹⁾ Gegevens hebben betrekking op bedrijven met 10 of meer werknemers uit de nijverheid (excl. bouwnijverheid).

²⁾ Incl. stoffen die rechtstreeks als grondstof nuttig worden ingezet als mest, veevoer of wegverharding.

³⁾ Vanaf 1992 excl. spoelwater afkomstig van de drinkwaterbedrijven.

Grafiek 1. Kerncijfers industrie

Zoals uit figuur 2 blijkt, komt er de laatste jaren tussen de 9 en 10 mln ton aan bedrijfsafvalstoffen vrij, waarvoor ongeveer tweederde bestemd was voor hergebruik en de rest hoofdzakelijk werd gestort. De Voedingsmiddelen-, drankenindustrie, tabakverwerkende industrie en de Openbare nutsbedrijven zijn de bedrijfsklassen, waar het merendeel van het bedrijfsafval vrijkwam (in 1996 ruim

51%; zie ook tabel 2). De daling in de hoeveelheid vrijgekomen bedrijfsafvalstoffen vanaf 1992 is voornamelijk het gevolg van het niet meer opnemen van het spoelwater van drinkwaterleidingbedrijven (deel van de Openbare nutsbedrijven). Het spoelwater werd tot 1992 onder de verwerkingsmethode 'storten' geplaatst. Dit is ook de belangrijkste reden dat het gestorte aandeel is gedaald.

Tabel 2. Vrijgekomen bedrijfsafvalstoffen ¹⁾ naar afvalcategorie, 1996

	Totaal	procesafhankelijk afval			procesonafhankelijk afval		
		w.o. gescheiden aangeboden 2)		gemengd aangeboden	gescheiden aangeboden	gemengd aangeboden	
		organisch	anorganisch				slib
1 000 ton							
Totaal	10150	3870	3018	1146	749	717	338
Delfstoffenwinning	285	-	148	0	1	131	4
Industrie	8399	3869	1467	1114	746	569	324
w.o.							
voedings- en genotmidd. industrie	3766	2846	24	547	57	189	103
textiel-, kleding- en lederindustrie	63	30	0	3	12	8	10
papier- en grafische industrie	698	251	14	369	41	12	10
aardolie- en steenk.verw. industrie	41	0	4	0	1	27	6
chemische industrie	723	149	69	148	57	912	40
bouwmaterialenindustrie	581	1	495	20	24	25	16
basismetalaalindustrie	517	2	275	3	12	81	7
ov. metaalproductenindustrie	813	98	475	3	37	99	100
voorbereiding tot recycling	588	7	105	0	475	1	0
openbare nutsbedrijven	1466	2	1403	33	2	16	10

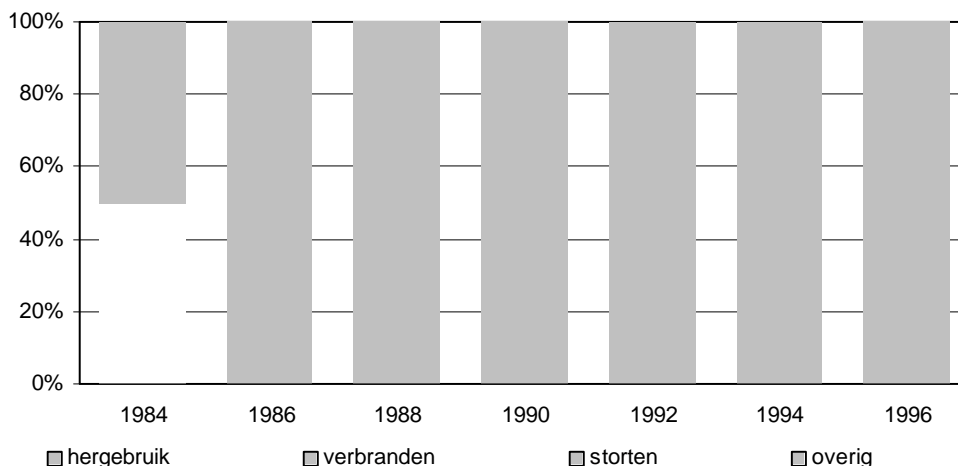
CBS-publicatie: Afvalstoffen, bedrijfsafvalstoffen.

1) Van ondernemingen met 10 of meer werkzame personen in de nijverheid (excl. bouwnijverheid). Incl. hergebruik.

2) Het overige is gevaarlijk afval voorzover het (voornamelijk) binnen eigen vestiging is verwerkt.

3) Zoals kantoor- en kantine-afval en reinigingsresten.

Grafiek 2. Totaal vrijgekomen bedrijfsafvalstoffen ¹⁾ naar be- en verwerkingsmethode

De stijging (650.000 ton, zie ook tabel 1) van de totale hoeveelheid bedrijfsafvalstoffen in 1996 ten opzichte van 1994 is voornamelijk veroorzaakt door een toename van de afvalstoffen bij de bedrijfsklasse Voorbereiding tot recycling. Omdat in het statistiekjaar 1994 het populatiebestand van deze bedrijfsklasse nog verre van volledig was, kan niet van een reële stijging worden gesproken. De uitbreiding van het aantal bedrijven in deze bedrijfsklasse kwam vooral door hertypering van bedrijven als shredders of puinbrekers die voorheen in het bedrijfsregister te boek stonden als afvalhandelaren of aannemingsbedrijven (sloop, grondverzet, aanleg wegen) en daardoor niet werden meegenomen in de statistiek Bedrijfsafvalstoffen. Kenmerkend voor de recyclingbranche zijn juist de kleine bedrijven die afvalstoffen met een hoog soortelijk gewicht van derden bewerken, waardoor vergeleken met de grotere bedrijven veel afval ontstaat (zie ook tabel 3). Daarom zijn voor deze branche ook bedrijven met minder dan 10 werknemers benaderd met een

vragenlijst. Om vergelijkbaarheid te bewaren met de uitkomsten van de andere branches, zijn in de overzichtstabellen en -figuren alleen de gegevens van de bedrijven met 10 of meer werknemers opgenomen.

Hergebruik en eindverwerking van afvalstoffen

Zoals uit tabel 1 en figuur 2 blijkt, neemt het aandeel bedrijfsafvalstoffen dat wordt hergebruikt toe (van bijna 50% in 1984 tot bijna 70% in 1996). Hergebruik is daarmee dus de belangrijkste bestemming van afvalstoffen. Storten, verbranden en overige verwerking (zoals afvoer naar afvalscheidings- en rioolwaterzuiveringsinstallaties) volgen hierna met respectievelijk 22%, 7% en 2% van de totale hoeveelheid vrijgekomen bedrijfsafvalstoffen (zie tabel 4) op pagina 10.

Tabel 3. Voorbereiding tot recycling, 1996

	Eenheid	Totaal	w.v. bedrijven met	
			1-9 werknemers	> 9 werknemers
Aantal bedrijven	1	114	60	54
Aantal werknemers	1	2060	265	1795
Aanvoer afval- en reststoffen ¹⁾	1 000 ton	8737	2358	6379
Verwerkt in eindproduct	1 000 ton	8040	2248	5792
Reststoffen ²⁾	1 000 ton	696	109	587

1) Incl. voorraadmutaties.

2) Excl. de procesonafhankelijke afvalstoffen zoals kantoor- en kantine-afval en emballage.

Tabel 4. Vrijgekomen bedrijfsafvalstoffen 1) naar verwerkingsmethode

	Totaal	w.v. bestemd voor			
		hergebruik 2)	eindverwerking		
			storten	verbranden	overige 3)
	1.000 ton				
1984	7.700	3.800	3.600	250	5
1986	7.900	3.700	3.700	300	160
1988	9.100	4.300	4.000	570	180
1990	10.000	5.100	4.200	580	170
1992	9.300	5.400	3.200	530	140
1994	9.500	6.500	2.200	650	110
1996	10.150	6.952	2.277	709	212
w.v.					
delfstoffenwinning	285	168	74	4	39
industrie	8.399	5.359	2.174	698	168
w.o.					
voedings- en genotmidd. industrie	3.766	2.843	773	130	20
textiel-, kleding- en lederindustrie	63	31	24	6	1
papier- en grafische industrie	698	315	268	114	1
aardolie- en steenk.verw. industrie	41	26	11	5	0
chemische industrie	723	303	199	216	6
bouwmaterialenindustrie	581	452	110	5	14
basismetalaalindustrie	517	260	179	2	76
ov. metaalproductenindustrie	813	580	112	106	15
voorbereiding tot recycling	588	103	450	28	7
openbare nutsbedrijven	1.466	1.425	28	7	6

CBS-publicatie: Afvalstoffen, bedrijfsafvalstoffen.

1) Van ondernemingen met 10 of meer werkzame personen in de nijverheid (excl. bouwnijverheid).

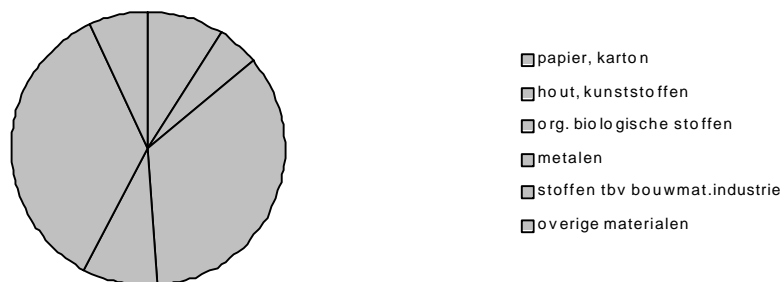
2) Incl. nuttige toepassing.

3) Zoals afvoer naar afvalscheidings- en rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Het belangrijkste deel van voor hergebruik bestemde afvalstoffen (zie tabel 5) is afkomstig uit de voedingsmiddelen-, dranken- en tabakverwerkende industrie (41%) en de Openbare nutsbedrijven (21%). Van de eerstgenoemde groep bestaat het voor het grootste deel uit organisch biologische stoffen. De herwonnen stoffen worden voornamelijk ingezet in de diervoederindustrie. Uit de Openbare nutsbedrijven komt voornamelijk steenachtig materiaal (slakken, vliegias en gips). Dit wordt ingezet in

de bouwmaterialenindustrie en bij de wegeaanleg. Doordat de laatste jaren steeds meer steenkool in plaats van olie of gas is ingezet bij de Openbare nutsbedrijven voor de opwekking van elektriciteit, is er een grote toename opgetreden in de hoeveelheid vrijgekomen vliegias, bodemas en gips. In de beschouwde periode is het aandeel van dit afval dat wordt ingezet voor hergebruik toegenomen van 23% tot 97%.

Grafiek 3. Voor hergebruik bestemde stoffen naar materiaalsoort, 1996

Tabel 5. Voor hergebruik bestemde bedrijfsafvalstoffen ¹⁾. 1996

	Totaal	w.o. 2)						
		papier, karton	organisch biologische stoffen	overige organische stoffen 3)	metalen	steenachtig materiaal 4)	ov. anorganische stoffen 5)	slib 6)
1 000 ton								
Totaal	6.952	618	2.434	358	601	1.991	458	487
Delfstoffenindustrie	168	0	0	1	21	31	114	0
Industrie	5.359	614	2.432	355	569	574	338	471
w.o.								
voedings- en genotmidd. industri	2.843	97	2.260	20	40	10	29	386
textiel-, kleding- en lederindustri	31	4	11	15	1	0	0	0
papier- en grafische industrie	315	206	30	19	6	0	11	44
aardolie- en steenk.verw. indust	26	1	0	1	15	0	4	0
chemische industrie	303	19	116	30	20	40	42	36
bouwmaterialenindustrie	452	2	0	3	24	361	56	5
basismetalaalindustrie	260	2	0	6	67	126	59	0
ov. metaalproductenindustrie	580	42	15	57	373	33	59	0
voorbereiding tot recycling	103	0	0	6	15	4	77	0
openbare nutsbedrijven	1.425	3	1	2	11	1.386 7)	6	16

CBS-publicatie: Afvalstoffen, bedrijfsafvalstoffen.

1) Van bedrijven met 10 of meer werknemers. Incl. nuttige toepassing.

2) Het restant bestaat voornamelijk uit gemengde stromen emballage

3) Waaronder kunststoffen, hout en textiel.

4) Waaronder slakken, vliegashoudend en gips.

5) Waaronder glas, zand, klei, vorm- en kernzand.

6) Voornamelijk rechtstreeks nuttig toegepast, bijv. als meststof of veevoeder.

7) Bron: CBS en Vliegashoudend.

¹ De auteur is werkzaam bij de Sector Milieustatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

² CBS, 1999. Statistisch Jaarboek 1999. Hoofdstuk 17, tabel 16. Voorburg / Heerlen, januari 1999

³ VROM, 1994. Wet Milieubeheer. Staatsblad 1994, 250. Den Haag 1994.

⁴ CBS, 1998. Afvalstoffen, Bedrijfsafvalstoffen 1996. Voorburg / Heerlen, 1998.

⁵ CBS, 1992. Standaard Bedrijfsindeling (SBI 1993). Overzicht en schakelschema's. Voorburg / Heerlen.

Nederland en de industrie

De economische groei in het eerste kwartaal van 1999 bedraagt 3% en dat betekent een lichte tempering. Vooral de industrie is de oorzaak van deze groeivertraging, andere sectoren van de economie blijven stabiel of groeien sterker dan gemiddeld. Recent stijgt het producentenvertrouwen weer licht en de ondernemers in de industrie verwachten een toenemende bedrijvigheid.

Economische groei iets lager

Het groeitempo van de Nederlandse economie is opnieuw iets teruggelopen. In het eerste kwartaal van 1999 ligt het volume van het bruto binnenlands product (BBP) 3,0% hoger dan in het eerste kwartaal van 1998. Dit is 0,3 procentpunt lager dan de groeicijfers van de voorafgaande twee kwartalen. Deze groeivertraging komt geheel voor rekening van de goederenproducenten. De commerciële dienstverlening heeft het groeicijfer van het voorgaande kwartaal (ruim 4%) kunnen vasthouden. De gezinsconsumptie blijft sterk groeien: in het eerste kwartaal van 1999 ligt het volume van de binnenlandse consumptieve bestedingen 4% hoger dan in het overeenkomstige kwartaal van het vorig jaar.

Binnenlandse omzet industrie stijgt

De totale waarde van de omzet in de Nederlandse industrie is in de maand maart met 0,5% gestegen ten opzichte van maart vorig jaar. Voor de binnenlandse omzet geldt dat deze met 3,6% is toegenomen, terwijl de buitenlandse omzet met 2,3% is gedaald. Voor het eerst sinds de zomer van vorig jaar zien we de binnenlandse omzet weer groeien, maar daarbij moet wel bedacht worden dat maart 1999 een werkdag meer heeft dan maart 1998.

Het volume van de industriële productie, na correctie voor seizoeninvloeden, ligt in maart 1,5% hoger dan in februari. Ten opzichte van maart 1998 ligt het productievolume 0,5% lager, maar daarbij wordt opgemerkt dat de productie begin 1998 op een relatief hoog niveau lag.

Het seizoengecorrigeerde kwartaalcijfer geeft aan dat het productievolume in het eerste kwartaal van 1999 een procentpunt hoger ligt dan in het vierde kwartaal. Het is voor het eerst sinds begin 1998 dat dit cijfer weer stijgt.

Meer orders voor de industrie

De orderontvangst geven een indicatie van de te verwachten bedrijvigheid in de komende periode. In maart 1999 is de waarde van de ontvangen orders uit het buitenland behoorlijk lager dan in maart vorig jaar, terwijl de waarde van de binnenlandse orders juist is gestegen. Bij de Conjunctuurtest van april geven de ondernemers aan dat de orderontvangst ten opzichte van maart is verbeterd. Deze ontwikkeling is sterker dan op grond van het seizoenpatroon verwacht mocht worden. De werkvoorraad is daardoor toegenomen. Dit komt tot uitdrukking in de index van de orderpositie, die is toegenomen van 98,7 in maart tot 99,0 in april (maart 1996=100).

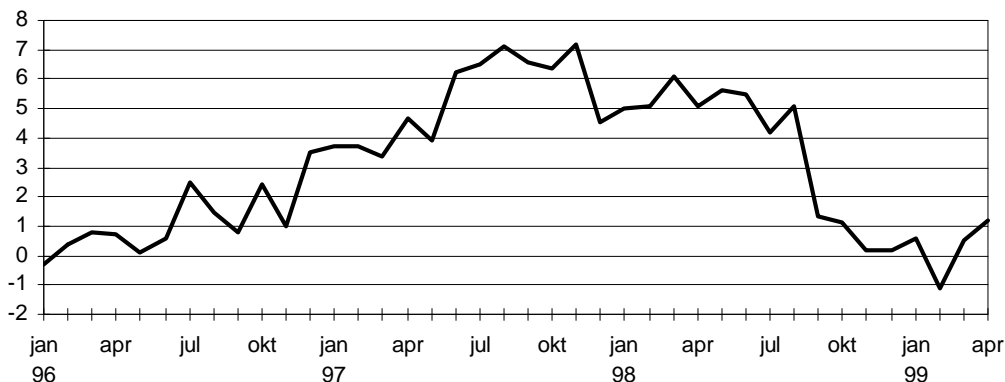
Producentenvertrouwen stijgt verder

De ondernemers oordelen in april positiever over de werkvoorraad en de voorraden gereed product dan in maart; ze rekenen dan ook op een verder toenemende bedrijvigheid. Daardoor komt het producentenvertrouwen, de stemmingsindicator van de ondernemers in de industrie, in april uit op 1,2. Dat betekent een toename ten opzichte van maart met 0,7 punt. In februari bereikte het producentenvertrouwen nog een dieptepunt van -1,1. Het producentenvertrouwen ligt nu op een vergelijkbaar niveau als in 1996, toen er eveneens sprake was van een groeivertraging.

Verwachtingen

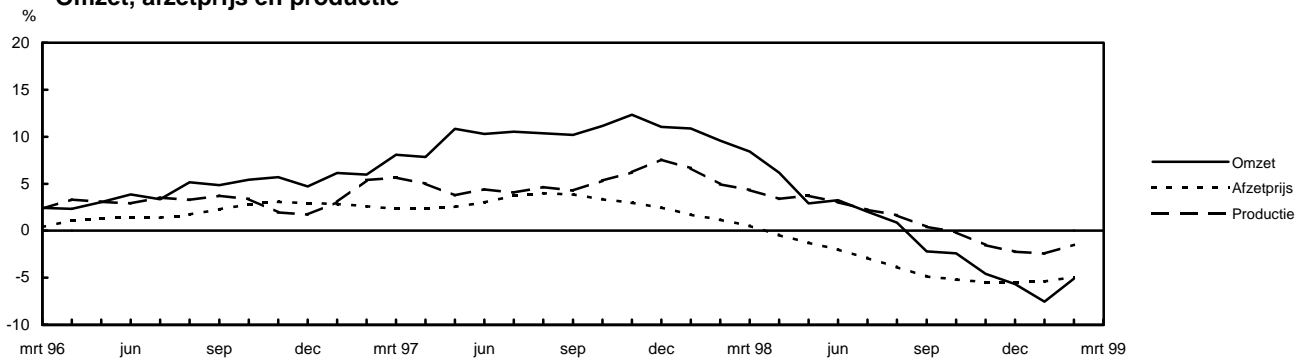
Voor de maanden mei tot en met juli verwachten de ondernemers in de industrie een verdere toename van de bedrijvigheid. Ook verwachten ze een lichte stijging van de verkoopprijzen van hun producten.

Verloop van het producentenvertrouwen januari 1996 – april 1999

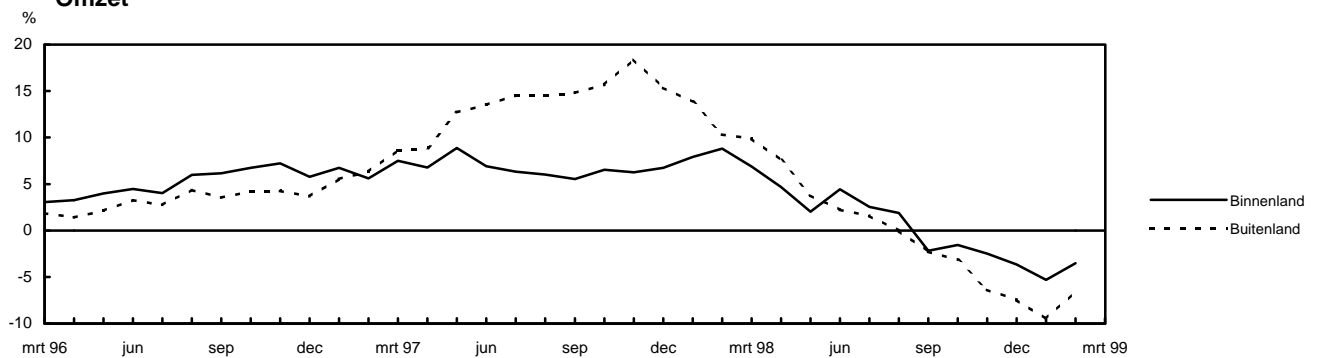

Procentuele ontwikkeling t.o.v. dezelfde periode voorgaand jaar (3-maands voortschrijdend gecentreerd gemiddelde)

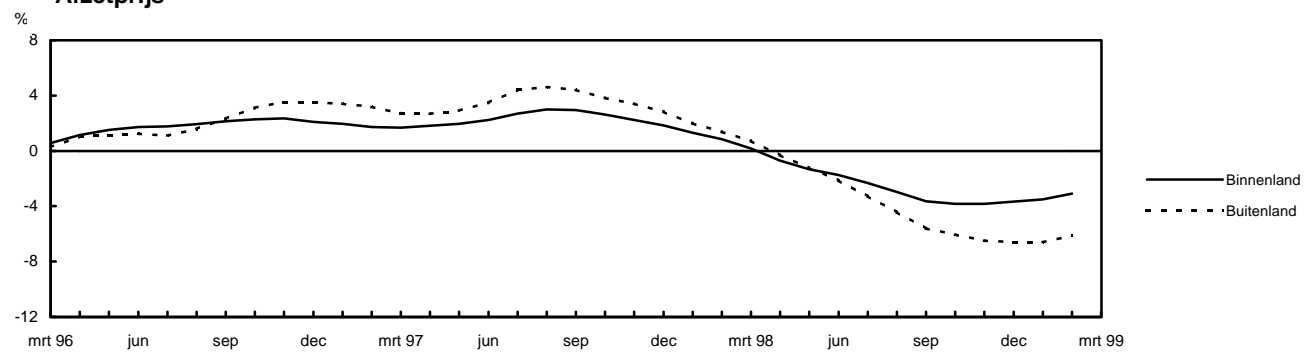
Omzet, afzetprijs en productie

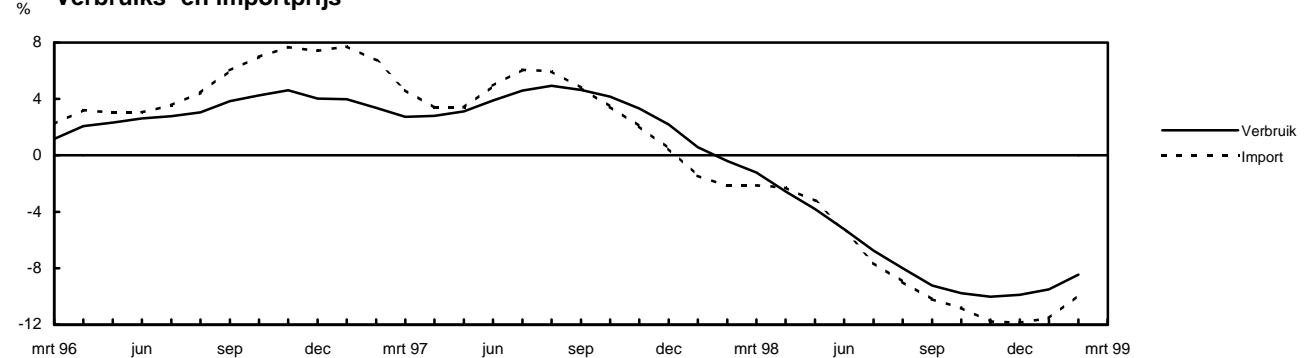
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 1.1

Kerngegevens: Nederland en de industrie

General figures: Netherlands and the manufacturing industry

	Eenheid c.q. basis	jaar		kwartaal			maand					Ontwik- keling in % ¹⁾	
		1997	1998	1998			1999		1999				
				1e kw.	2e kw.	4e kw.	1e kw.	feb.	mrt.	jan.	feb.		mrt.
1995=100													
Industrie													
Omzet (waarde)		113,7	115,9	115,4	118,3	116,9	109,7	111,1	124,2	102,3	102,1	124,8	0,5
binnenland		111,5	114,2	113,2	129,8	134,7	124,2	108,9	121,3	101,2	101,6	125,6	3,6
buitenland		115,7	117,5	117,4	119,6	117,7	109,9	113,1	126,9	103,3	102,6	123,9	-2,3
Ontvangen orders (waarde)		116,2	117,3	121,9	118,7	119,8	115,9	118,3	132,1	111,1	111,9	124,7	-5,6
binnenland		112,1	121,4	122,6	125,7	126,1	119,4	122,8	129,1	105,9	116,4	135,7	5,2
buitenland		119,5	113,9	121,3	112,9	114,5	113,0	114,6	134,5	115,3	108,3	115,5	-14,1
Afzetprijs		104,5	102,0	104,2	102,7	99,6	99,1	104,2	103,8	98,9	98,6	99,6	-4,0
binnenland		103,7	101,8	103,4	102,3	100,3	100,2	103,6	102,9	100,1	99,9	100,5	-2,3
buitenland		105,0	102,1	104,7	103,0	99,3	98,3	104,6	104,3	98,2	97,8	99,0	-5,1
Verbruiksprijs		106,3	100,4	104,4	101,8	96,4	95,5	104,5	103,2	95,1	94,8	96,7	-6,3
import		108,7	101,5	105,9	103,6	96,5	95,4	105,8	104,6	94,7	94,5	97,1	-7,2
Productie (volume gemiddelde dag)		107,7	110,0	109,9	115,3	111,4	108,3	110,8	112,8	105,3	107,4	112,2	-0,5
Productie (seizoen gecorrigeerd)		107,7	110,0	111,2	110,3	108,6	109,6	111,3	110,3	111,0	108,1	109,7	-0,5
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		107,7	110,2	109,6	114,4	110,7	.	.	.	.	.	.	-0,7
Vacatures													
openstaand ²⁾	1000	15	19	18	21	19	.	.	.	.	.	.	11,8
ontstaan	1000	84	91	23	26	23	.	.	.	.	.	.	9,5
vervuld	1000	78	89	22	23	22	.	.	.	.	.	.	15,8
Aantal bedrijven ³⁾													
Uitgesproken faillissementen	1	523	475	121	109	115	102	32	55	27	37	36	
Aantal werkdagen	1	254	255	63	61	65	63	22	22	20	20	23	
Energieverbruik	PJ	1186	.	306	287	.	.	.	.	.	.	.	
1995=100													
Nederland													
Bruto Binnenlands Product (volume, mp)		106,9	110,9	107,8	114,0	114,1	111,0	.	.	.	.	.	3,0
Gezinsconsumptie (volume)		105,8	110,5	106,6	110,4	113,4	.	.	.	.	.	.	5,0
Bedrijfsinvesteringen (volume)		114,4	118,7	117,5	125,1	123,0	.	.	.	.	.	.	3,6
Invoer van goederen en diensten (volume)		112,7	121,0	121,7	119,7	123,4	.	.	.	.	.	.	5,0
Uitvoer van goederen en diensten (volume)		112,3	119,1	118,9	118,9	123,6	.	.	.	.	.	.	3,5
Geregistreerde werkloosheid ⁴⁾	1000	375	287	346	270	260	265	346	318	263	265	246	-22,6
Vacatures													
openstaand ²⁾	1000	85	123	122	139	124	.	.	.	.	.	.	17,0
ontstaan	1000	656	790	204	214	183	.	.	.	.	.	.	3,4
vervuld	1000	621	772	188	197	176	.	.	.	.	.	.	15,0
Aantal uren uitzendkrachten	mIn uren	350,8	371,7	84,2	90,8	93,7	.	.	.	.	.	.	0,4
Aantal bedrijven ³⁾													
Uitgesproken faillissementen ⁵⁾	1	4409	4015	1081	1024	1059	857,0	331	428	230	282	345	
Energieverbruik	PJ	3028	.	849	680	.	.	.	.	.	.	.	
Consumentenvertrouwen													
economische klimaat	⁶⁾	15	15	20	23	-5	7	19	23	8	6	7	
⁶⁾		19	20	26	27	5	-6	24	30	-3	-7	-8	
koopbereidheid	⁶⁾	12	18	17	20	14	16	15	19	15	16	17	
Consumentenprijsindexcijfers		104,2	106,3	105,4	106,2	107,1	106,9	105,3	106,2	107,0	107,5	108,5	2,2
CBS-koersindex algemeen		564,8	713,0	675,1	774,7	660,9	723,2	666,6	732,9	729,1	711,9	728,7	
Gemiddeld rendement staatsleningen	%	5,22	4,53	4,80	4,83	4,08	3,85	4,76	4,76	3,71	3,84	4,01	

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar.²⁾ Jaarcijfer is gemiddelde.³⁾ Stand per 1 januari.⁴⁾ Kwartaalcijfer, betreft middelste maand van het kwartaal.⁵⁾ Bedrijven en instellingen.⁶⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-).

Tabel 1.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Industrie

Business survey figures: Manufacturing industry

	Eenheid ²⁾	jaar		kwartaal					maand				Gemidd.
		1997	1998	1998				1999	1998		1999		laatste 12 mnd.
				1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	mrt.	apr.	mrt.	apr.	
Producentenvertrouwen		5,3	3,7	5,4	5,4	3,5	0,5	0,0	6,1	5,1	0,5	1,2	2,0
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		8	3	8	4	0	-2	7	11	3	14	3	2
binnenlandse markt		5	2	7	2	2	-2	5	9	1	14	4	2
buitenlandse markt		8	1	8	3	-4	-3	5	12	1	10	0	0
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		7	3	8	5	2	-1	4	15	2	13	1	2
Bezettingsgraad ³⁾	%	84,7	85,0	85,7	85,6	84,9	83,7	84,1					84,6
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	84	83	86	83	81	83	84					83
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	6	7	5	6	7	9	9					8
tekort aan arbeid	%	3	4	3	5	6	3	3					4
te geringe productiecapaciteit	%	3	3	3	3	2	2	1					2
overige belemmeringen	%	4	3	3	3	4	3	3					3
Orderpositie	⁴⁾	96,6	99,1	99,0	99,9	99,9	97,5	98,6	99,2	99,5	98,7	99,0	98,9
Beoordelingen:													
orderontvangst		0	-4	0	-2	-4	-10	-7	1	-1	-6	-8	-6
orderpositie totaal		0	-2	2	0	-1	-7	-6	2	0	-6	-6	-4
orderpositie buitenland		1	-2	2	1	-3	-7	-7	4	3	-7	-5	-5
productiecapaciteit		2	1	-1	-1	2	3	4					2
voorraden gereed product		2	4	3	2	5	6	8	3	3	8	7	6
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		5	4	5	4	2	5	4					4
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		6	4	6	3	4	3	2					3
buiten Europese Unie		7	1	4	0	-1	-1	0					-1
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		14	7	14	4	3	5	9					5
bedrijvigheid komende 3 mnd		11	9	14	8	11	1	12	14	9	11	7	8
verkoopprijs komende 3 mnd		7	0	5	-1	-3	-2	0	1	2	3	2	-1
personeelssterkte komende 6 mnd		-3	-1	-2	0	0	0	0					0
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,5	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	-0,4	-0,2					-0,2

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Voedings- en genotmiddelenindustrie

Over het eerste kwartaal van 1999 komt in vergelijking met het eerste kwartaal van vorig jaar de omzet van de bedrijfstak beduidend lager uit. De omzetsdaling vloeit voor het grootste gedeelte voort uit de lagere afzetprijzen. De ondernemers zijn optimistisch gestemd over de verwachte bedrijvigheid in mei tot en met juli, hoewel dat niet in alle branches het geval is.

Omzet eerste kwartaal daalt

In vergelijking met het eerste kwartaal van vorig jaar laat de omzet van de voedings- en genotmiddelenindustrie in het eerste kwartaal van 1999 een daling zien van ruim 5%. De omzet op de binnenlandse markt daalt iets meer, ongeveer 0,5% procentpunt, dan die op de buitenlandse markt.

De omzetsdaling kan voor het grootste gedeelte verklaard worden uit de daling van de afzetprijzen. Zowel op de binnenlandse als op de buitenlandse markt dalen de prijzen met 4,5%. In volume uitgedrukt is er dus sprake van een daling van de omzet van bijna 1%.

Ook de laatste maand van het kwartaal, maart, laat een daling van de omzet zien. Rekening houdend met het aantal werkdagen en met de prijsontwikkeling, komt de omzet in volume uitgedrukt in maart ruim 1% lager uit dan in maart 1998.

Verkopen april nemen toe

Uit de Conjunctuurtest blijkt dat volgens de ondernemers de verkopen in april ten opzichte van maart toenemen. Vooral op de buitenlandse markt constateren ze een toename. Op de binnenlandse markt is er volgens de ondernemers slechts sprake van een lichte toename. Dit beeld sluit aan bij de ontwikkelingen in het eerste kwartaal, waarbij de buitenlandse markt er iets gunstiger uitspringt dan de binnenlandse markt.

Het positieve beeld van de verkopen in april wordt gedomineerd door de broodfabrieken en bakkerijen en de dranken- en tabakverwerkende industrie. De ondernemers in deze branches constateren een forse toename van de verkopen. Dit staat in schril contrast met de mening van de ondernemers in de overige bedrijfstakken binnen de voedings- en genotmiddelenindustrie. Daar constateert men in april juist een afname van verkopen ten opzichte van maart.

Bedrijvigheid branche neemt iets toe

De bedrijvigheid van de totale branche is in april iets toegenomen. Maar hiervoor geldt hetzelfde verhaal als voor de verkopen. Door de forse toename van de bedrijvigheid bij de broodfabrieken en

bakkerijen en bij de dranken- en tabakverwerkende industrie komt het totaalbeeld van de branche positief uit. Bij de overige bedrijfstakken neemt de bedrijvigheid in april af.

Stemming verandert nauwelijks

Ondanks de volgens de ondernemers positieve ontwikkeling van de verkopen in april verandert de stemming nauwelijks. Men blijft pessimistisch over zowel de verkopen/orderontvangsten als de afzet. Alleen over de buitenlandse afzet is men in april iets beter te spreken dan in maart.

Ook de voorraden gereed product zijn volgens de producenten met het oog op de te verwachten afzet te groot.

De wat pessimistische stemming ten aanzien van de verkopen, afzet en voorraden gereed product geldt over de gehele linie van de branche. Ook de broodfabrieken en bakkerijen en de dranken- en tabakverwerkende industrie zijn pessimistisch ondanks de forse toename van de verkopen in april.

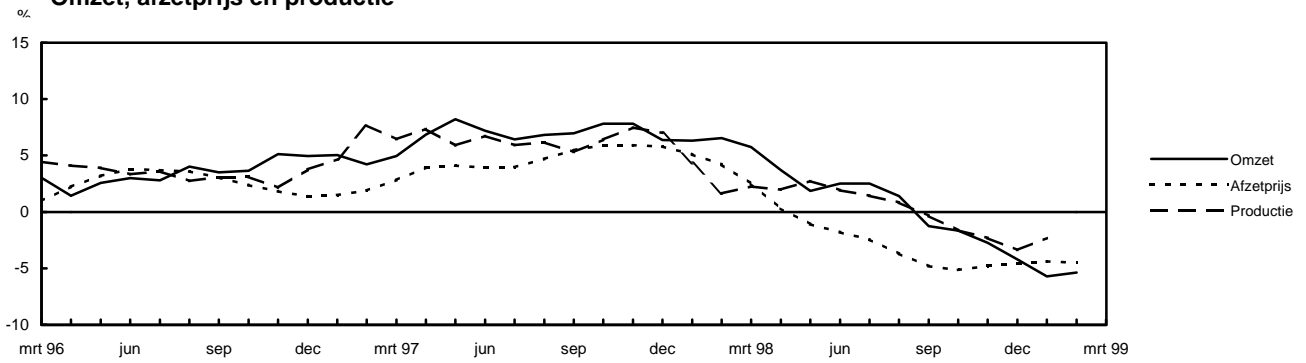
Verwachtingen

Voor de maanden mei tot en met juli verwachten de ondernemers een flinke toename van de bedrijvigheid. Ook hier zijn tussen de diverse bedrijfstakken grote verschillen. Met name de zuivelproducenten en de producenten van dranken en van tabaksartikelen hebben hooggespannen verwachtingen ten aanzien van de bedrijvigheid in deze maanden. De veevoederindustrie daarentegen verwacht een forse daling. Gelet op de tijd van het jaar zijn deze verwachtingspatronen normaal.

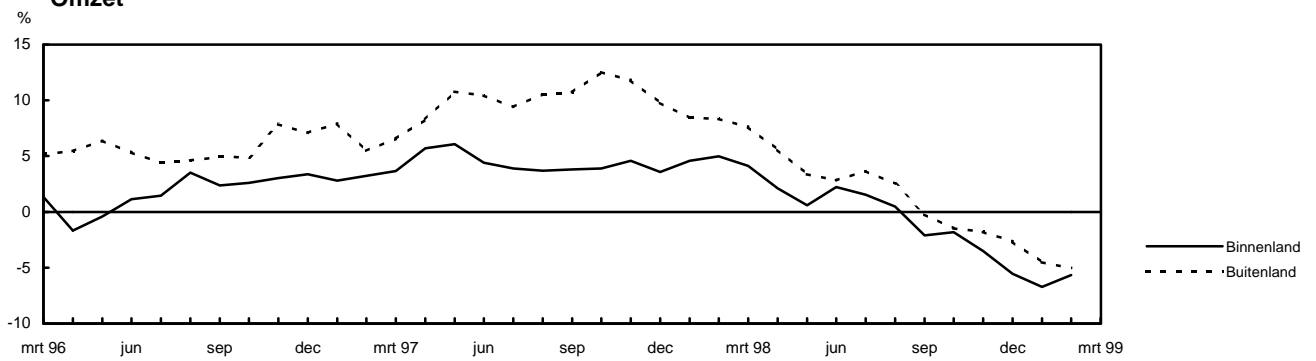
Voor de verkoopprijzen voorziet men een lichte toename in de maanden mei tot en met juli.

Of deze verwachtingen nog reëel zijn is de vraag. Eind mei werd bekend dat uit België ingevoerd pluimveevoer en vet voor de veevoederindustrie, verontreinigd is met dioxine. In eerste instantie treft dit de pluimveesector, de pluimveeslachterijen en de veevoederindustrie. Maar gezien de veelvuldige toepassing van kippenvlees, eieren en eiproducten in de voedingsmiddelenindustrie, kunnen ook andere delen binnen de bedrijfstak negatieve gevolgen hiervan ondervinden.

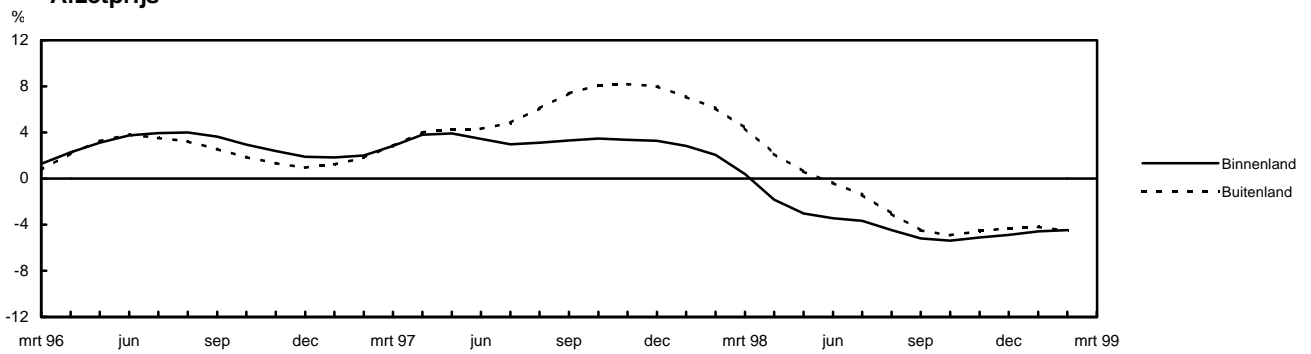
Omzet, afzetprijs en productie

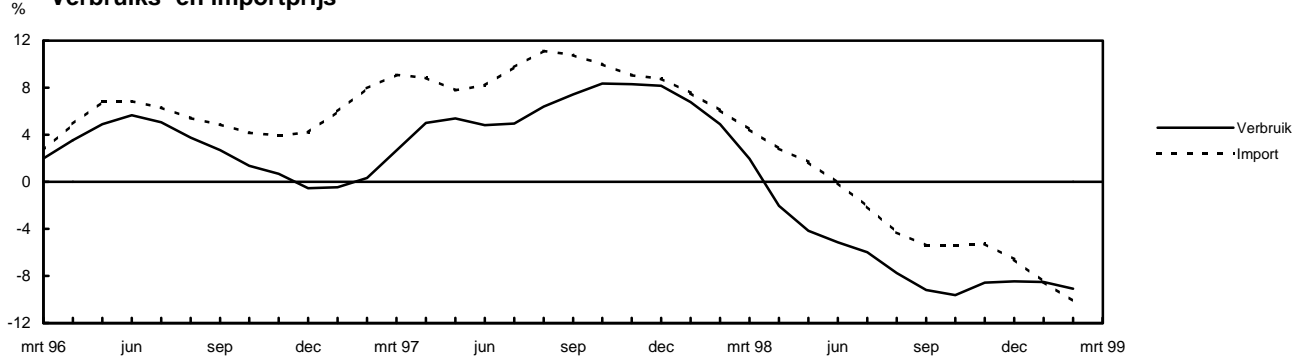
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 2.1

Kerngegevens: Voedings- en genotmiddelenindustrie

General figures: Manufacture of foodproducts, beverages and tobacco

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand					Ontwik- keling in % ¹⁾
		1997	1998	1998			1999	1998		1999			
				1e kw.	2e kw.	4e kw.		1e kw.	feb.	mrt.	jan.	feb.	
1995=100													
Omzet (waarde)		110,0	111,8	111,1	112,8	111,3	105,2	105,4	116,3	101,5	99,4	114,8	-1,3
binnenland		106,0	106,6	106,4	107,5	106,8	100,4	101,0	110,7	97,1	95,1	109,1	-1,5
buitenland		114,8	118,2	116,9	119,3	116,9	111,1	110,9	123,2	106,9	104,6	121,8	-1,1
Afzetprijs		106,4	104,9	107,1	105,6	102,8	102,3	107,0	106,8	102,6	102,2	102,2	-4,4
binnenland		105,7	102,9	105,2	103,6	100,5	100,5	105,5	104,8	100,4	100,7	100,4	-4,2
buitenland		107,0	106,7	108,8	107,4	104,7	103,9	108,4	108,6	104,5	103,5	103,7	-4,6
Verbruiksprijs		107,8	103,5	107,9	104,9	99,5	98,1	108,5	107,1	98,3	97,7	98,3	-8,2
import		113,5	112,9	116,6	115,6	107,9	104,8	116,9	116,7	105,4	104,7	104,3	-10,6
Productie (volume gemiddelde dag)		110,5	111,3	108,7	114,8	115,6	.	107,1	108,4	106,7	105,9	.	-1,2
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		110,6	111,7	104,5	111,3	117,7	.						-0,4
Aantal bedrijven ²⁾	1000	5,8	5,5										
Uitgesproken faillissementen	1	71	48	12	16	6	5						
Aantal werkdagen	1	254	255	63	61	65	63	22	22	20	20	23	
Energieverbruik	PJ	94	.	25	21	.	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 2.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Voedings- en genotmiddelenindustrie

Business survey figures: Manufacture of foodproducts, beverages and tobacco

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Gemidd. laatste 12 mnd.	
		1997	1998	1998			1999	1998		1999			
				1e kw.	2e kw.	3e kw.		4e kw.	1e kw.	mrt.	apr.		mrt.
Verkoop / orderontvangst t.o.v. vorige maand		13	12	12	14	8	12	15	18	8	29	10	13
binnenlandse markt		6	6	4	9	4	9	6	11	2	15	4	7
buitenlandse markt		21	15	20	16	10	15	21	24	15	33	12	15
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		8	5	4	6	3	7	6	9	4	17	5	5
Bezettingsgraad ³⁾	%	85,1	85,5	85,2	85,6	85,5	85,5	85,5					85,5
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	83	85	90	86	84	80	84					84
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	5	9	4	8	8	15	10					10
tekort aan arbeid	%	1	1	0	2	2	1	2					2
te geringe productiecapaciteit	%	5	1	1	1	1	1	1					1
overige belemmeringen	%	7	4	5	3	5	3	3					4
Beoordelingen:													
verkoop / orderontvangst		2	-9	-9	-8	-11	-10	-11	-9	-9	-7	-7	-10
afzet / orderpositie totaal		-6	-10	-6	-7	-11	-14	-11	-7	-6	-10	-9	-11
afzet / orderpositie buitenland		-5	-10	-6	-6	-15	-12	-10	-3	-7	-13	-7	-11
productiecapaciteit		2	6	5	1	8	10	9					7
voorraden gereed product		1	4	4	-2	5	7	11	1	1	9	10	6
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		7	8	11	8	6	8	11					8
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		20	16	20	11	20	12	20					16
buiten Europese Unie		19	16	15	16	14	17	21					17
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		21	18	19	20	17	14	28					20
bedrijvigheid komende 3 mnd		10	14	18	14	17	6	18	23	7	18	17	15
verkoopprijs komende 3 mnd		11	12	18	10	12	6	8	14	14	6	7	8
personeelssterkte komende 6 mnd		-4	-4	-10	-9	2	3	8					1
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,1	0,2	-0,1	-0,2	0,3	0,6	0,0					0,2

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

Tabel 2.3

Industriële verkopen: voedingsmiddelen, dranken en tabak

Industrial sales: food products, beverages and tobacco products

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
		: mln. gld.						
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
Voedingsmiddelen en dranken	15	75466	19801	76448	19190	19283	18961	19014
w.v.								
<i>Vlees en vleesproducten</i>	15.1	14526	3845	14367	3738	3544	3541	3544
w.o.								
kalfs- en rundvlees, hele en halve dieren, voor- en achtervoeten, vers of gekoeld	15.11.11.40	1343	364	1344	354	332	333	325
kalfs- en rundvlees, vers of gekoeld, excl. hele en halve dieren, voor- en achtervoeten	15.11.11.90	1214	353	1300	318	324	316	342
kalfs- en rundvlees, delen, bevroren	15.11.12.00	170	36	150	49	36	38	27
varkensvlees, hele en halve dieren, vers of gekoeld	15.11.13.30	1192	323	940	280	235	224	201
varkenshammen, -schouders en delen daarvan, vers of gekoeld	15.11.13.50	1836	448	1652	459	418	395	380
varkensvlees, delen zoals karbonadenstrengen, buiken, buikspek en voorstukken, vers of gekoeld	15.11.13.90	1770	437	1481	400	366	360	356
varkenshammen, -schouders en delen daarvan, met been, bevroren	15.11.14.50	85	20	x	19	x	x	x
eetbare slachtafvallen van runderen, varkens, schapen, geiten, paarden, ezels, muilezels en muidieren, excl. darmen, blazen en magen	15.11.19.00	196	54	190	52	43	43	53
huiden en vellen van runderen, paarden of paardachtigen	15.11.22.00	151	41	167	45	43	40	38
reuzel en ander gesmolten vet van varkens en pluimvee	15.11.30.50	94	25	81	22	18	20	21
kippen en hanen, niet in stukken gesneden, vers of gekoeld	15.12.11.13	547	148	552	141	141	141	128
hanen en kippen, delen van, vers of gekoeld	15.12.11.53	1280	361	1491	380	372	385	354
kippen en hanen, niet in stukken gesneden, bevroren	15.12.12.13	189	48	226	57	55	58	56
kippen en hanen, delen van, bevroren	15.12.12.53	325	97	499	128	120	128	122
buiken van varkens alsmede delen daarvan zoals middel, rib en bacon, gedroogd, gezouten of gerookt	15.13.11.30	149	43	209	52	50	53	54
varkensvlees, gedroogd, gezouten of gerookt, excl. buiken, hammen en schouders	15.13.11.50	319	91	242	58	57	64	63
rundvlees, gedroogd, gezouten of gerookt	15.13.11.70	58	15	61	14	16	16	15
leverworst	15.13.12.13	100	26	91	22	22	23	25
worst, frikandellen, worsten- en saucijzenbroodjes e.d. producten, excl. leverworst	15.13.12.15	722	196	821	200	184	206	231
bereidingen, incl. snacks, van vlees, slachtafvallen en bloed van pluimvee, excl. kalkoenen, excl. levers	15.13.12.35	498	124	444	117	122	102	103
bereidingen van varkensvlees, minder dan 40 gew.% vlees of slachtafvallen, spek of vet bevattend, incl. snacks	15.13.12.53	173	44	129	30	33	32	34
bereidingen van vnl. varkensvlees, slachtafval, spek of vet, ook gecombineerd met andere vleessoorten, vleesgehalte 40 of meer gew.%	15.13.12.59	418	105	456	104	109	114	128
bereidingen van vnl. vlees of slachtafval van runderen, excl. sauzen, soepen, e.d.	15.13.12.60	187	47	192	48	48	49	47
<i>Bereidingen en conserven van vis en visproducten</i>	15.2	1041	293	1197	250	255	316	377
w.o.								
visfilets en ander visvlees, ook indien fijngemaakt, vers of gekoeld	15.20.11.90	117	31	167	29	38	45	55
zeevis, bevroren, excl. filets of fijngemaakt visvlees of van graten ontdaan visvlees	15.20.12.10	134	33	115	22	29	29	35
visfilets, bevroren	15.20.12.70	324	83	362	91	81	87	102
bereidingen en conserven van schaal-, schelp- en weekdieren met groente en deegwaren, excl. gevulde deegwaren, soepen, sauzen, of preparaten hiervoor	15.20.16.00	145	55	189	23	16	68	83
<i>Bereidingen en conserven van groenten en fruit</i>	15.3	5163	1375	5612	1361	1421	1391	1439
w.o.								
aardappelmeel, -gries, -vlokken, -korrels en -pellets	15.31.12.30	100	25	132	27	25	25	55
aardappelen en aardappelproducten, bevroren, bijv. voorgebakken, excl. in azijn of azijnzuur verduurzaamd	15.31.12.50	1222	328	1383	318	338	352	375
aardappelen en aardappelproducten, verduurzaamd, niet bevroren, excl. meel, gries en vlokken	15.31.12.90	542	145	750	176	191	199	185
groenten (incl. gemengde groenten), bevroren, ook indien alleen vooraf gekookt of gestoomd	15.33.11.00	217	54	220	64	57	53	46
paddestoelen en truffels, niet bereid of verduurzaamd in azijn of azijnzuur	15.33.14.30	501	142	466	121	115	106	124
groenten en vruchten, verduurzaamd in azijn of azijnzuur	15.33.15.00	112	30	118	28	30	29	31
grondnoten, gegrild, gezouten, gesuikerd of op andere wijze gezoet, in alcohol of op andere wijze bereid of verduurzaamd (pindakaas), echter geen borrelnootjes	15.33.23.30	247	67	267	63	68	66	70
<i>Ruwe oliën en vetten</i>	15.41	2476	636	2341	642	585	594	520
<i>Geraffineerde oliën en vetten</i>	15.42	2384	648	2801	723	715	705	658
w.o.								
geraffineerde sojaolie en fracties daarvan, niet chemisch gewijzigd	15.42.11.10	635	159	762	213	211	182	156
geraffineerde palmolie en vloeibare fracties daarvan, niet chemisch gewijzigd	15.42.12.10	519	150	676	175	166	170	165
geraffineerde kokosolie (kopraolie), incl. fracties daarvan, niet chemisch gewijzigd	15.42.12.20	172	45	202	52	52	55	42
dierlijke vetten en oliën, alsmede fracties daarvan, gehydrogeneerd en veresterd	15.42.13.30	125	30	x	x	x	x	x
plantaardige vetten en oliën, alsmede fracties daarvan, gehydrogeneerd en veresterd	15.42.13.50	418	115	491	124	120	120	127
<i>Margarine en andere vetten voor menselijke consumptie</i>	15.43	1228	347	1175	298	285	280	312
w.o.								
margarine, excl. vloeibare margarine	15.43.10.30	820	226	859	214	206	210	229
bereidingen van vetten en oliën voor menselijke consumptie (vloeibare margarine)	15.43.10.50	408	120	316	84	79	70	83
<i>Zuivelproducten</i>	15.5	12180	3061	12480	3112	3216	3181	2971
w.o.								
melk en room, met een vetgehalte van meer dan 1%, doch max. 3%, zonder zoetstoffen, excl. ingedikt	15.51.11.40	837	204	x	x	x	x	x
melk en room, met een vetgehalte van meer dan 3%, doch max. 6%, zonder zoetstoffen, excl. ingedikt	15.51.11.60	181	44	229	51	x	x	52
melk en room, met vetgehalte van meer dan 6%, zonder zoetstoffen, excl. ingedikt	15.51.12.00	147	36	.	.	.	.	.

Tabel 2.3 (vervolg / continued)

Industriële verkopen: voedingsmiddelen, dranken en tabak

Industrial sales: food products, beverages and tobacco products

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
		mln gld						
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
melk in vaste vorm met een vetgehalte van max. 1,5%	15.51.20.30	195	44	x	x	x	x	x
melk en room in vaste vorm, vetgehalte meer dan 1,5%, zoals poeder, korrels e.d.	15.51.20.60	678	156	731	177	186	188	181
boter met een vetgehalte van max. 85%	15.51.30.30	891	195	1118	256	316	276	271
boter met een vetgehalte van meer dan 85% en andere van melk afkomstige vetstoffen, excl. smeersels vervaardigd met zuivelproducten	15.51.30.50	362	91	x	x	x	100	x
wrongel, weikaas en andere verse, niet-gefermenteerde kaas, zoals kwark, cottage cheese, verse roomkaas e.d.	15.51.40.30	69	16	x	x	x	x	x
kaas, excl. wrongel, weikaas, smeltkaas en andere verse kaas	15.51.40.50	5027	1302	4648	1170	1166	1206	1107
smeltkaas, excl. geraspt of in poeder	15.51.40.70	235	63	214	56	55	54	50
ingedikte melk en room, met zoetstoffen	15.51.51.08	491	129	590	151	155	152	131
gestremde melk, room, yoghurt en andere gefermenteerde producten, zonder smaakstoffen en zonder toegevoegde vruchten, noten of cacao, niet in vaste vorm	15.51.52.43	249	71	236	58	63	62	52
karnemelk, niet in vaste vorm	15.51.52.65	179	45	187	42	53	51	40
lactose en melksuikerstroop	15.51.54.00	234	58	229	64	57	55	52
wei in poeder, korrels of andere vaste vorm	15.51.55.33	418	115	475	123	121	122	109
consumptie-ijs, ook indien cacao bevattend	15.52.10.00	266	x	246	61	85	69	31
<i>Maalderijproducten</i>								
w.o.	15.61	1555	385	1344	344	347	325	328
mengsels en deeg voor de bereiding van brood, gebak, biscuits, koekjes, beschuit, wafels, ontbijtkoek, hosties en ouwel, excl. broodverbeteraars	15.61.24.00	311	86	166	33	43	43	47
halfwitte of volwitte rijst	15.61.40.30	302	79	x	x	x	x	x
<i>Zetmeel en zetmeelproducten</i>								
w.o.	15.62	2271	580	2249	576	575	559	539
glucose en glucosestroop, met minder dan 50 % fructose in droge toestand	15.62.21.10	431	99	389	103	102	100	83
maïszetmeel	15.62.22.13	202	48	207	55	53	53	47
tarwegluten ook indien gedroogd	15.62.22.50	99	27	137	32	34	38	32
afval van zetmeelfabrieken en dergelijke afval	15.62.30.00	264	68	227	60	56	59	52
<i>Bereide diervoeders</i>								
w.o.	15.7	x	x	x	x	x	x	x
diervoeders, excl. voor huisdieren	15.71.10.00	7904	2040	7603	1997	1876	1850	1881
honden- en kattenvoer, opgemaakt voor de verkoop in het klein	15.72.10.30	582	159	560	157	151	121	131
<i>Bakkerijproducten</i>								
w.v.	15.81	2336	652	2574	614	650	640	670
brood en broodjes, incl. roggebrood en afgebakken bake-off broodproducten, excl. gevuld brood en broodjes	15.81.11.00	1364	355	1451	352	365	364	371
bakkers- en banketwaren, gezoet, zoals natgebak, oliebolletjes, donuts, schuimgebak en gevuld banket, vruchten-, noten- en suikerbrood, croissants of brioches	15.81.12.00	972	298	1123	263	285	276	299
<i>Beschuit, koekjes en ander houdbaar banketbakkerswerk</i>								
w.o.	15.82	1845	487	1925	453	469	491	511
beschuit, geroosterd brood en dergelijke geroosterde producten	15.82.11.50	163	43	151	36	37	34	44
snijkoeke (ontbijt-, candij-, luxekoeke) en taaitaai	15.82.12.30	117	38	87	20	20	23	25
gezoete koekjes, biscuits, wafeltjes, met cacao	15.82.12.53	205	49	206	50	52	51	54
gezoete koekjes en biscuits, zonder cacao	15.82.12.55	460	114	456	107	112	117	121
wafels en wafeltjes zonder cacao	15.82.12.59	103	25	120	30	31	31	28
koekjes, biscuits en crackers, niet gezoet	15.82.13.40	190	56	213	49	55	55	54
geëxtrudeerde en geëxpandeerde producten, gezouten of gearomatiseerd, op basis van bloem, meel of maïs	15.82.13.50	174	44	205	45	47	56	57
<i>Suiker</i>								
w.o.	15.83	x	x	x	x	x	x	x
<i>Cacao, chocolade en suikerwerk</i>								
w.o.	15.84	4782	1342	5084	1305	1162	1278	1339
cacaoboter, cacaovet en cacao-olie	15.84.12.00	1365	383	1503	381	326	407	388
cacaopoeder, zonder toegevoegde suiker of andere zoetstoffen	15.84.13.00	373	99	396	100	96	103	97
zoethoutextract meer dan 10 gew. % saccharose bevattend, incl. drop, zonder andere toegevoegde stoffen	15.84.23.20	155	38	162	41	40	38	42
pasta's en spijs (incl. marsepein), zonder cacao	15.84.23.53	86	38	119	22	19	30	48
gom- en geleipproducten, incl. vruchtenpasta's toe bereid als suikergoed	15.84.23.65	157	36	200	53	55	46	47
<i>Macaroni, noedels, koekjes en dergelijke deegwaren</i>								
w.o.	15.85	168	40	147	39	37	34	38
<i>Thee en koffie</i>								
w.o.	15.86	x	x	x	x	x	x	x
extracten, essences en concentraten van koffie, in vaste vorm, met een gehalte aan droge, uit koffie afkomstige stof van 95 % of meer	15.86.12.30	232	71	242	67	58	50	67
<i>Specerijen en kruidenrijen</i>								
w.o.	15.87	1586	419	1470	381	377	353	359
tomatenketchup en andere tomatensausen	15.87.12.30	x	110	392	109	91	93	99
sausen en preparaten voor sausen; samengestelde kruidenrijen en dergelijke producten, excl. sojasaus, tomatensausen, mosterdmeel en bereide mosterd	15.87.12.70	1106	286	983	252	260	235	237

Tabel 2.3 (slot / end)

Industriële verkopen: voedingsmiddelen, dranken en tabak

Industrial sales: food products, beverages and tobacco products

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
		mln gld						
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
<i>Gehomogeniseerde voedingspreparaten en dieetvoeding</i>	15.88	957	254	894	233	232	216	213
w.o.								
kindervoeding bestemd voor de detailhandel	15.88.10.70	773	207	688	186	180	164	157
<i>Overige voedingsmiddelen</i>	15.89	2255	598	2272	574	527	554	617
w.o.								
preparaten voor soep of voor bouillon; bereide soep en bouillon	15.89.11.00	705	192	639	164	138	142	195
eiproducten, excl. ovoalbumine	15.89.12.30	139	35	184	46	46	46	47
bereidingen voor menselijke consumptie van meel, gries, griesmeel, zetmeel enz.	15.89.14.39	181	52	198	44	45	52	57
proteïneconcentraten w.o. puddingpoeder, voedingsuppl., gisthydrolysaten, producten met i.p.v. melkvet plantaardig vet, zonder cacao, incl. limonadesiropen	15.89.14.91	678	170	466	116	113	118	119
<i>Dranken</i>	15.9	6685	1638	6661	1446	1922	1667	1626
w.o.								
gin en jenever	15.91.10.50	184	55	151	33	37	37	44
likeuren, wodka, alcoholvolumegehalte van meer dan 45,4 % en andere gedistilleerde dranken, zoals likeuren, vieux, advocaat, arak, boerenjongens e.d., excl. gedistill. uit fruit of wijn, whiskey, rum, tafia, gin, jenever en wodka	15.91.10.80	196	69	202	46	46	47	62
bier van mout	15.96.10.00	4118	1009	4158	875	1232	1039	1013
mineraalwater en spuitwater, ongezoet	15.98.11.30	58	12	56	13	17	14	13
frisdranken en water, gezoet, incl. mineraal- en spuitwater, excl. sportdranken	15.98.12.30	1253	286	1296	288	369	338	302
alcoholvrije dranken, zonder melkvet, excl. ongegiste vruchten- en groentesappen	15.98.12.50	283	56	366	84	109	88	85
alcoholvrije dranken met melkvet	15.98.12.70	216	60	94	24	25	23	22
Tabaksproducten	16	6504	1606	6730	1480	1726	1817	1707
w.o.								
sigaren en sigarillo's, tabak bevattend	16.00.11.30	479	138	550	117	140	151	143

Textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie

In vergelijking met het eerste kwartaal van vorig jaar ligt de omzet van de branche in het eerste kwartaal van 1999 beduidend lager. Gezien de verslechterde orderontvangst in met name april mag verwacht worden dat aan de daling van de omzet nog geen einde is gekomen.

Omzet eerste kwartaal daalt fors

In het eerste kwartaal van dit jaar daalt de omzet van de branche met ruim 4% vergeleken met hetzelfde kwartaal van vorig jaar. Aangezien de afzetprijzen over deze periode nagenoeg gelijk blijven, daalt de omzet uitgedrukt in volume ook met ruim 4%. De grootste daling vindt plaats op de buitenlandse markt, bijna 6%. Op de binnenlandse markt is de daling bijna 3%.

Een van de oorzaken van de forse daling van de buitenlandse markt is de economische crisis in Rusland.

Ook de orderontvangst in het eerste kwartaal laten een daling zien van 6% vergeleken met hetzelfde kwartaal vorig jaar. Dit is met name te wijten aan de sterke daling van de orderontvangst in maart, die ruim 9% lager uitkomen dan maart vorig jaar.

Met name de buitenlandse markt blijft flink achter met een daling van bijna 11%. De binnenlandse markt laat een daling zien van bijna 7%. Hierbij dient opgemerkt te worden dat maart in dit jaar één werkdag meer telt dan maart vorig jaar. Het positief effect van een extra werkdag wordt geschat op 4 tot 5 procentpunten. Dit betekent dat de onderliggende daling van de orderontvangst in maart bijna 14% bedraagt.

Orderontvangst in april fors lager

Volgens de ondernemers zijn de orderontvangst in april sterk afgenomen ten opzichte van maart.

Vooraf de binnenlandse markt valt terug, terwijl deze van februari op maart nog een stijging laat zien van ruim 23%. Ook de orders vanuit het buitenland nemen in april af.

Als gevolg van deze ontwikkelingen neemt de bedrijvigheid af en daalt de index van de orderpositie ten opzichte van maart met ruim 2 procentpunten.

Ondernemers pessimistisch gestemd

In de conjunctuurttest geven de ondernemers in de branche aan ontevreden te zijn over de gang van zaken in april. Ten opzichte van maart is de stemming flink verslechterd zowel voor wat betreft de orderontvangst als de orderpositie.

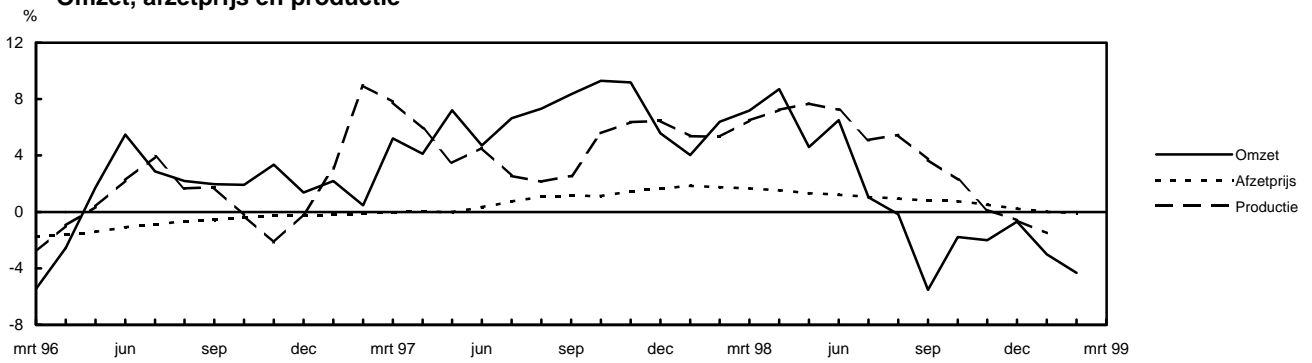
Ook de voorraden gereed product zijn volgens meer ondernemers te groot.

Verwachtingen

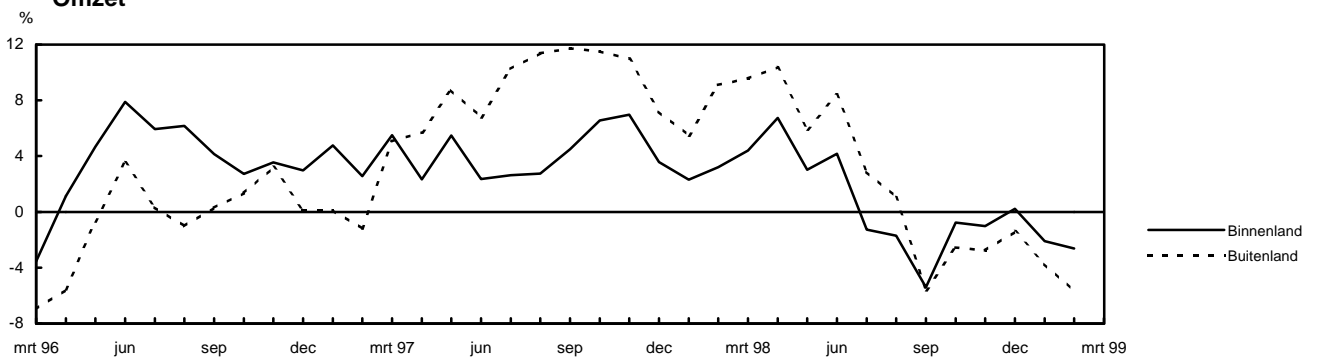
Voor de maanden mei tot en met juli verwachten de ondernemers een lichte toename van de bedrijvigheid en van de afzetprijzen.

Procentuele ontwikkeling t.o.v. dezelfde periode voorgaand jaar (3-maands voortschrijdend gecentreerd gemiddelde)

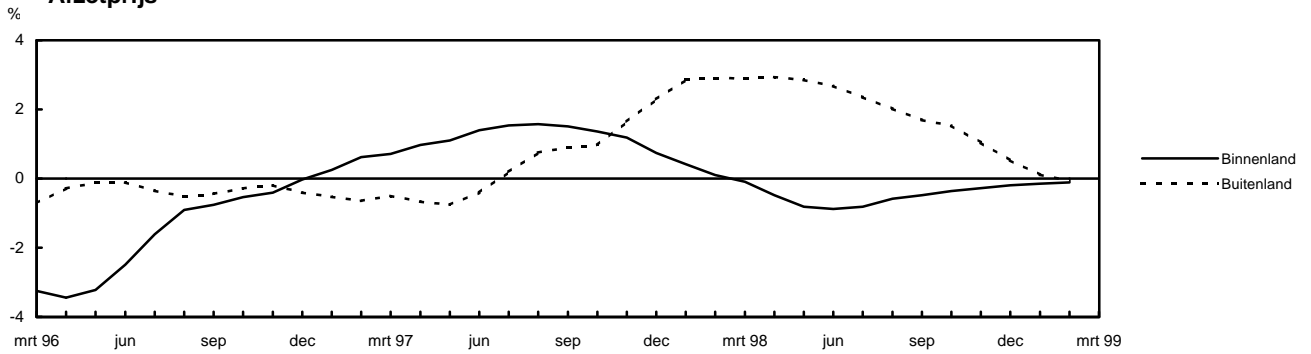
Omzet, afzetprijs en productie

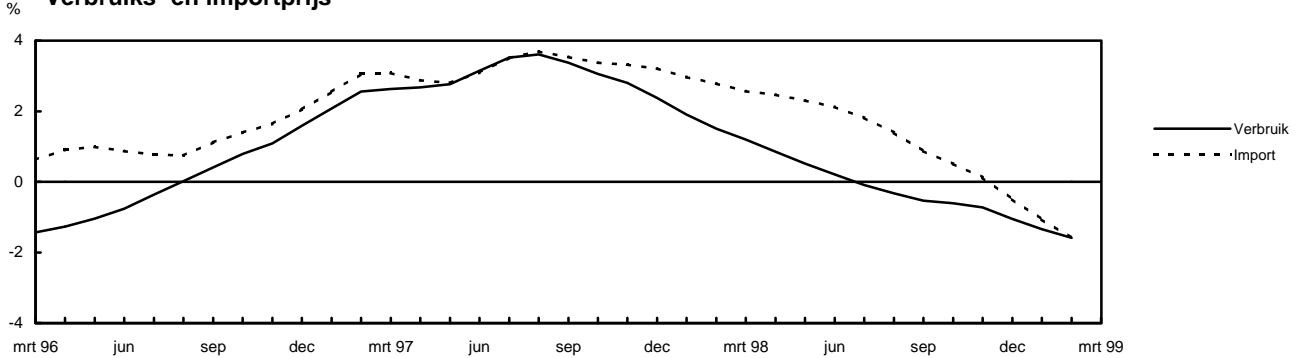
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 3.1

Kerngegevens: Textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie

General figures: Manufacture of textiles, clothes, leather and footwear

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand					Ontwik- keling in % ¹⁾	
		1997	1998	1998			1999		1998		1999			
				1e kw.	2e kw.	4e kw.	1e kw.	feb.	mrt.	jan.	feb.	mrt.		
1995=100														
Omzet (waarde)		105,8	108,1	112,8	108,2	107,0	107,9	108,3	124,8	102,3	102,2	119,2	-4,5	
binnenland		106,1	107,1	112,1	108,0	106,4	109,2	108,2	124,4	102,5	103,9	121,2	-2,6	
buitenland		105,6	108,9	113,3	108,4	107,6	106,9	108,5	125,0	102,2	100,7	117,6	-5,9	
Ontvangen orders (waarde)		110,7	111,1	117,6	112,3	109,7	110,5	108,8	129,7	110,4	103,2	117,8	-9,1	
binnenland		109,4	108,8	113,5	128,4	129,5	119,5	108,1	126,6	107,4	95,9	118,3	-6,6	
buitenland		111,7	112,9	120,6	111,2	114,9	112,7	109,3	131,9	112,6	108,5	117,5	-10,9	
Afzetprijs		99,5	100,7	100,7	100,6	100,5	100,6	100,6	100,8	100,5	100,6	100,7	-0,1	
binnenland		99,1	98,8	98,9	98,4	98,8	98,8	99,0	98,9	98,8	98,9	98,8	-0,1	
buitenland		99,8	102,0	101,9	102,1	101,8	101,8	101,7	102,1	101,7	101,8	101,9	-0,2	
Verbruiksprijs		102,5	102,8	103,5	102,9	102,1	101,8	103,4	103,4	101,8	101,8	101,8	-1,5	
import		104,2	105,9	106,5	106,1	105,1	104,8	106,3	106,5	104,9	104,8	104,6	-1,7	
Productie (volume gemiddelde dag)		104,5	109,3	110,2	116,1	110,2	.	110,2	114,0	110,1	104,4	.	-5,3	
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		104,5	108,2	108,8	114,4	100,8	.	.	.	.	.	.	-0,6	
Aantal bedrijven ²⁾	1000	3,7	3,9											
Uitgesproken faillissementen	1	48	47	12	12	9	7							
Aantal werkdagen	1	254	255	63	61	65	63	22	22	20	20	23		
Energieverbruik	PJ	10	.	3	2	.	.							

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar
²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 3.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie

Business survey figures: Manufacture of textiles, clothes, leather and footwear

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Gemidd. laatste 12 mnd.	
		1997	1998	1998			1999		1998		1999		
				1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	mrt.	apr.	mrt.		apr.
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		7	6	11	9	1	2	0	13	5	-1	-16	1
binnenlandse markt		6	5	6	9	1	6	3	3	7	9	-20	2
buitenlandse markt		6	3	12	8	0	-7	-5	16	3	-11	-9	-2
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		10	9	16	9	6	6	3	20	4	-1	-13	4
Bezettingsgraad ³⁾	%	85,1	84,7	84,9	85,3	84,7	83,9	84,2					84,5
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	84	86	86	87	85	86	87					86
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	6	7	4	5	8	9	9					8
tekort aan arbeid	%	3	2	2	2	3	2	2					2
te geringe productiecapaciteit	%	4	3	5	4	2	1	1					2
overige belemmeringen	%	3	2	3	2	2	2	1					2
Orderpositie	⁴⁾	113,9	116,5	115,7	118,2	117,3	114,8	111,8	117,8	117,2	111,9	109,7	114,9
Beoordelingen:													
orderontvangst		3	-1	2	2	-3	-5	-12	3	5	-12	-20	-7
orderpositie totaal		4	-3	2	-1	-4	-9	-11	4	-1	-13	-19	-8
orderpositie buitenland		4	-3	2	-1	-5	-9	-14	3	1	-16	-18	-9
productiecapaciteit		0	1	-4	-3	5	6	6					4
voorraden gereed product		4	10	5	11	12	14	12	1	9	13	15	13
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		7	11	14	7	7	14	3					8
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		6	6	2	6	-1	18	-2					5
buiten Europese Unie		1	5	-7	3	12	10	2					7
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		17	15	20	15	7	18	-5					9
bedrijvigheid komende 3 mnd		10	9	7	11	12	6	-1	5	10	0	5	7
verkoopprijs komende 3 mnd		8	5	5	5	3	8	2	2	7	-1	4	4
personeelssterkte komende 6 mnd		-1	4	-4	5	5	9	4					6
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,3	0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	-0,1					0,1

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Tabel 3.3

Industriële verkopen: producten van textiel of leder

Industrial sales: products of textile or leather

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
mln. gld.								
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
Textiel	17	4812	1260	4918	1276	1234	1189	1219
w.v.								
<i>Textielgarens</i>	17.1	268	71	246	68	62	59	56
w.o.								
tapijtgarens met tenminste 85% synthetische vezels, n.o.v.k.	17.10.52.31	36	10	32	10	x	x	x
<i>Textielweefsels</i>	17.2	513	144	543	150	131	126	136
w.o.								
stoffen van synth. filamentgarens, excl. voor kleding, wandbekleding of woningtextiel	17.20.31.59	102	29	101	26	25	27	23
stoffen voor vitrages, gordijnen, rolgordijnen e.d. van weefsels met tenminste 85% synthetische vezels	17.20.32.14	38	11	44	11	8	8	16
<i>Textielveredelingsdiensten</i>	17.3	672	187	691	181	175	160	175
w.o.								
verven van weefsels van katoen	17.30.22.30	62	18	71	19	18	17	16
bedrukken van weefsels van katoen	17.30.30.30	263	74	255	68	62	54	71
bedrukken van weefsels van kunstmatige filamentgarens en stapelvezels	17.30.30.60	44	12	45	12	10	9	14
<i>Geconfectioneerde artikelen van textiel, excl. kleding</i>	17.4	644	164	679	170	185	158	166
w.o.								
vitrages, gordijnen, rolgordijnen en valletjes, geweven	17.40.15.50	152	36	136	29	40	34	33
dekbedden en andere textielwaren, niet gevuld met veren of dons, excl. slaapzakken en matrassen	17.40.24.99	97	25	82	19	25	16	22
geconfectioneerde artikelen, zoals zwemgordels, -vesten, dweilen, vaatdoeken e.d. van brei- of haakwerk	17.40.25.90	108	26	115	27	34	29	25
<i>Vloerkleden en tapijt</i>	17.51	1525	399	1621	407	398	399	417
w.o.								
geweven tapijt, incl. handgeweven	17.51.12.00	88	24	100	27	23	25	26
getufte tapijten, incl. tegels	17.51.13.00	1283	337	1377	347	342	336	352
tapijten van vilt, incl. tegels, excl. gevlokt of getuft	17.51.14.30	109	28	108	25	x	x	x
tapijten, excl. geweven, geknoopt, getuft of van vilt	17.51.14.90	46	11	36	8	x	x	x
<i>Koord, bindgaren, touw en netten</i>	17.52	38	9	17	5	5	4	3
<i>Gebonden textielvlies en artikelen van gebonden textielvlies, excl. kleding</i>	17.53	443	101	446	117	120	111	98
<i>Textielproducten nergens elders genoemd</i>	17.54	470	117	428	119	110	106	92
w.o.								
beklede weefsels	17.54.37.00	182	43	142	46	38	35	23
<i>Gebreide en gehaakte stoffen</i>	17.6	83	21	73	19	15	18	20
w.o.								
tricotstukgoed van kunstm. of synthetische garens, excl. voor gordijnen of vitrages	17.60.12.90	74	19	62	17	x	x	x
<i>Gebreide en gehaakte artikelen</i>	17.7	155	45	173	40	31	48	55
w.o.								
truien, jumpers, pullovers en slipovers voor dames/meisjes, van synthetische of kunstmatige vezels, excl. hemdtruien (sous-pulls)	17.72.10.72	83	20	102	26	21	29	26
Kleding; bont	18	1032	265	1018	283	235	257	243
w.v.								
<i>Kleding van leer</i>	18.1	x	x	x	x	x	x	x
<i>Werkkleding</i>	18.21	x	x	x	x	x	x	x
w.o.								
werk- en bedrijfskleding voor heren/jongens, van katoen, excl. ensembles, jasjes, blazers, lange broeken en overalls	18.21.30.11	39	11	40	11	10	10	10
<i>Bovenkleding</i>	18.22	454	119	410	125	80	110	95
w.o.								
lange broeken voor heren/jongens, van weefsels van synthetische garens, excl. werk- en bedrijfskleding	18.22.24.46	60	14	62	19	12	17	14
anoraks en blousons voor dames/meisjes, van weefsels van katoen	18.22.31.21	14	4	x	x	x	x	x
anoraks en blousons voor dames/meisjes, van weefsels van synthetische of kunstmatige garens	18.22.31.25	21	7	x	x	x	x	x
blazers en andere jasjes voor dames/meisjes, van textielweefsels, excl. van wol, fijn haar of katoen	18.22.33.39	20	7	11	5	x	x	2
japonnen voor dames/meisjes, van katoenen weefsels	18.22.34.71	34	8	19	9	6	3	2
japonnen voor dames/meisjes, van weefsels van synthetische garens	18.22.34.76	27	7	19	7	4	3	4
rokken en broekrokken voor dames/meisjes, van weefsels van katoen	18.22.34.81	14	3	9	2	2	x	x
rokken en broekrokken voor dames/meisjes, van weefsels van synthetische garens	18.22.34.86	10	2	5	3	x	0	x
lange broeken voor dames/meisjes, van weefsels van katoen, excl. van denim of corduroy, ook excl. werk- en bedrijfskleding	18.22.35.43	17	5	29	4	3	12	10
lange broeken voor dames/meisjes, van synth. weefsels, excl. werk- en bedrijfskleding	18.22.35.46	8	3	14	x	x	x	2

Tabel 3.3 (slot / end)

Industriële verkopen: producten van textiel of leder

Industrial sales: products of textile or leather

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
		mln. gld.						
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
<i>Onderkleding</i>	18.23	252	64	235	56	62	59	59
w.o.								
overhemden voor heren/jongens, van brei- of haakwerk	18.23.11.10	14	4	7	2	2	2	2
slips- en onderbroeken voor heren/jongens, van brei- of haakwerk	18.23.12.20	28	7	26	6	6	7	7
blouses en hemdblouses voor dames/meisjes, van brei- of haakwerk	18.23.13.10	22	6	13	3	3	3	4
slips en onderbroeken voor dames/meisjes, van brei- of haakwerk	18.23.14.20	67	17	53	12	15	13	14
blouses en hemdblouses voor dames/meisjes, van synthetische of kunstm. garens	18.23.23.15	14	3	23	7	5	7	5
t-shirts, van brei- of haakwerk, van katoen	18.23.30.30	31	8	40	11	12	9	8
<i>Overige kleding en toebehoren n.e.g.</i>	18.24	181	43	198	60	50	46	42
w.o.								
babykleding van brei- of haakwerk	18.24.11.00	15	4	x	x	x	x	x
zwemkleding voor dames/meisjes van brei of haakwerk	18.24.12.50	33	4	30	14	x	x	2
kledingtoebehoren, zoals koppels, moffen, mouwbeschermers, etiketten, insignes, van geweven stoffen, excl. zakdoeken, sjaals, dassen, handschoenen	18.24.23.93	33	9	39	10	12	x	x
Leder en lederwaren	19	534	148	594	156	149	140	149
w.v.								
<i>Leder</i>	19.1	216	67	253	71	71	53	58
w.o.								
gesplit leder van runderen, zonder natuurlijke nerf, na het looien verder bewerkt	19.10.20.50	174	55	211	59	60	45	47
leder van runderen, zonder natuurlijke nerf, na het looien verder bewerkt	19.10.20.70	42	12	42	12	11	9	11
<i>Reiskoffers, handtassen e.d.; zadel- en tuigmakerswerk</i>	19.2	73	20	73	15	16	20	21
w.o.								
handtassen	19.20.12.20	x	x	x	x	x	x	x
kleinlederwaren, die gewoonlijk in de zak of in de handtas worden meegedragen, zoals portefeuilles, etuis, kokers	19.20.12.30	27	9	24	5	5	6	8
<i>Schoeisel</i>	19.3	246	60	268	70	61	67	70
w.o.								
wandelschoenen, bovendeele leder, voor heren, binnenzoolengte groter dan of gelijk aan 24 cm	19.30.13.51	72	18	80	20	19	19	22
wandelschoenen, bovendeele leder, voor dames, binnenzoolengte groter dan of gelijk aan 24 cm	19.30.13.52	36	7	41	11	6	15	9

Papier- en grafische industrie

In maart veerde de branche even op, maar in april vallen de orderontvangst en de bedrijvigheid weer terug. Maart was conform het seizoenpatroon; april niet. De stemming, zeker als het gaat om de orderontvangst, is daarom in april iets verslechterd. Desalniettemin verwachten de ondernemers een stabiele gang van zaken in de komende maanden.

Branche-omzet toont nulgroei in maart

Omzet en orders maken in maart een sprongetje ten opzichte van februari 1999. Vorig jaar gebeurde dit ook: in maart is dus sprake van een seizoenmatige toename ten opzichte van februari. Vergeleken met maart 1998 zien we een omzetgroei met zo'n 4 tot 5%. Maar na correctie voor het feit dat maart dit jaar één werkdag meer heeft dan in 1998, resteert een nulgroei voor de omzet. Opmerkelijk is de sterke stijging van de orders uit het buitenland.

Uit de Conjunctuurtest blijkt dat de orderontvangst in april ten opzichte van maart weer is gedaald. Ondanks de daling van de bedrijvigheid moet op de orderpositie ingeleverd worden.

Gezien de oordelen zijn de ondernemers vooral meer ontevreden met de orderontvangst in april. Over de orderpositie en voorraden gereed product (papier) zijn de meningen niet veranderd ten opzichte van die in maart: licht ontevreden respectievelijk neutraal.

Papierindustrie: orderpositie blijft laag

In tabel 4.3 staan de industriële verkopen per product in 1998. Vergeleken met 1997 komen de waarden en gezien de geringe prijsveranderingen daarmee ook de hoeveelheden ongeveer 4% lager uit. Het totaalresultaat is gedrukt door 'huishoudelijk en sanitair papier' met een daling van 14% en 'kantoorbenodigdheden van papier' waarvan in 1998 zelfs een kwart minder van werd omgezet.

Volgens de ondernemers in het panel van de Conjunctuurtest valt de ontwikkeling van bedrijvigheid en orderontvangst in 1999 tot nu toe niet mee. In april daalt de binnenlandse orderontvangst, maar uit het buitenland komen meer orders binnen. Vergeleken met maart zijn totaal in waarde ongeveer evenveel orders ontvangen. Doordat de bedrijvigheid in april lager is geweest dan in maart kan de orderpositie iets groeien. De stemming van de ondernemers verandert nauwelijks: men is over de orderontvangst

en de orderpositie niet tevreden. Daarentegen zijn de voorraden gereed product volgens minder fabrikanten te groot.

Voor de maanden mei, juni en juli worden een stabiele productie en een gelijkblijvend prijsniveau verwacht.

Grafische industrie: weinig orders

De omzet van drukwerk en opgenomen media (cd's, video's en cassettes; zie tabel 4.3) komt in 1998 in totaal 5% hoger uit dan in 1997. 'Winnaars en verliezers' laten zich niet echt groeperen want de omzontwikkelingen verschillen van product op product. Opvallend is echter het omzetverlies met 21% bij de reproductie van compact disks. Wellicht dat de recent groeiende verkopen van (audio)cd-kopieertoestellen zich hier reeds laten voelen.

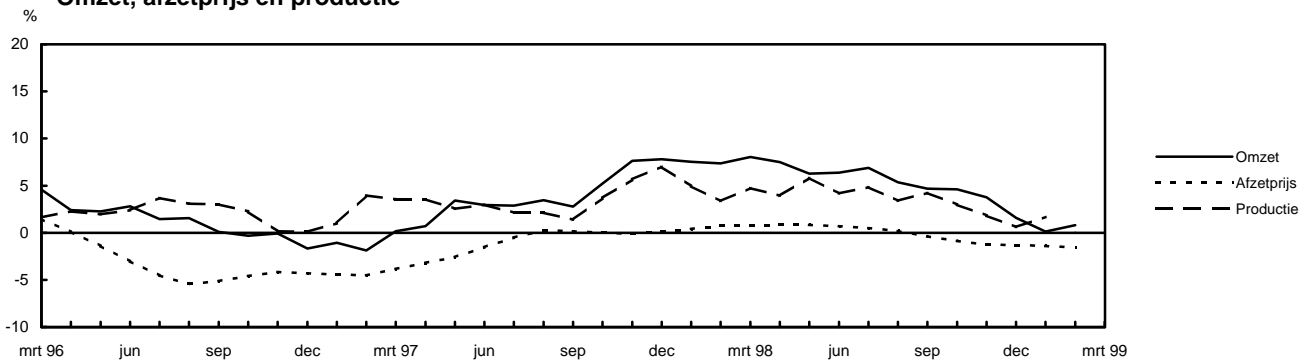
In de Conjunctuurtest van april 1999 laten de ondernemers weten dat die maand veel minder goed verlopen is dan maart. Met name de orderontvangst is met een daling ten opzichte van maart een teleurstelling. Doordat de bedrijvigheid in april lager is, blijft 'de schade' voor de orderpositie beperkt tot een lichte en voor de tijd van het jaar normaal te noemen daling. Het oordeel van de ondernemers over de orderpositie verandert niet; men is licht ontevreden.

Voor de maanden mei, juni en juli verwacht men de normale daling van de bedrijvigheid bij stabiele afzetprijzen.

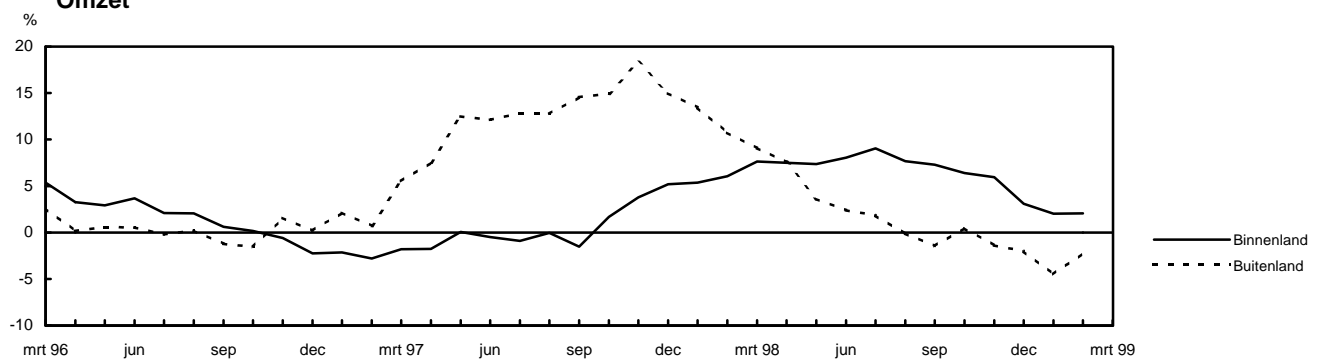
Verwachtingen van de branche

Op het niveau van de branche verwachten de ondernemers dat in mei, juni en juli de bedrijvigheid en afzetprijzen nauwelijks zullen veranderen.

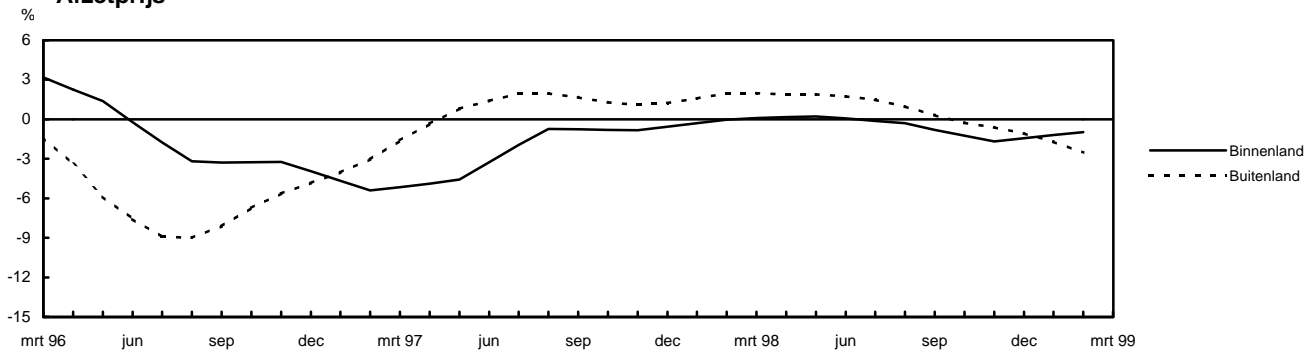
Omzet, afzetprijs en productie

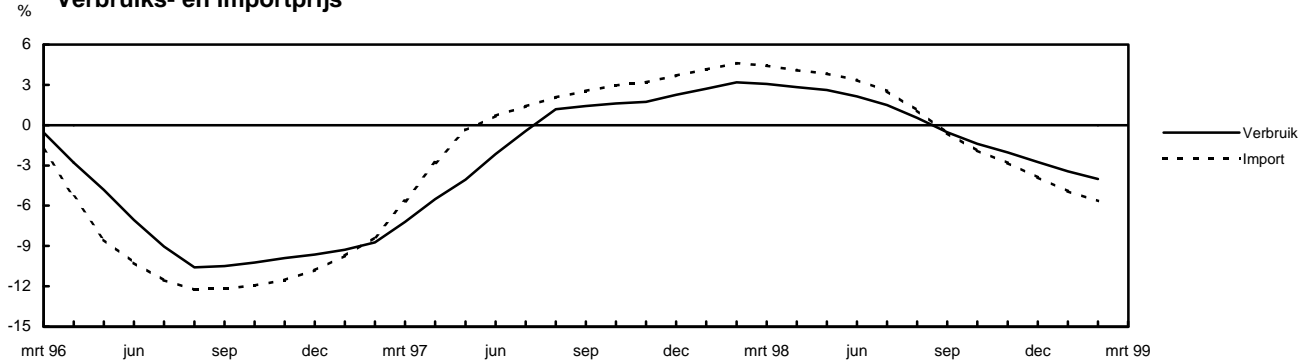
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 4.1

Kerngegevens: Papier- en grafische industrie

General figures: Manufacture of paper and paperproducts, publishing and printing

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			Ontwik- keling in % ¹⁾		
		1997	1998	1998			1999		1999				
				1e kw.	2e kw.	4e kw.	1e kw.	feb.	mrt.	jan.		feb.	mrt.
1995=100													
Omzet (waarde)		104,9	110,9	105,9	111,9	117,9	106,9	100,4	116,1	97,7	101,3	121,7	4,8
binnenland		102,4	109,4	103,2	110,3	117,4	105,5	98,4	113,6	95,8	100,6	120,2	5,9
buitenland		111,5	114,8	112,9	116,3	119,2	110,6	105,5	123,0	102,7	103,4	125,7	2,2
Ontvangen orders (waarde)		103,9	112,8	116,7	118,2	107,4	108,4	110,3	121,2	98,0	100,6	126,5	4,3
binnenland		92,4	104,0	106,4	107,2	100,6	97,8	100,0	114,6	89,4	90,2	113,9	-0,7
buitenland		115,3	121,5	126,9	129,1	114,1	118,7	120,4	127,8	106,5	110,8	138,9	8,7
Afzetprijs		96,2	96,3	96,8	96,8	95,2	95,3	96,8	96,9	95,3	95,3	95,2	-1,7
binnenland		96,8	96,4	96,7	96,8	95,2	95,8	96,7	96,8	95,8	95,8	95,8	-1,0
buitenland		95,1	96,1	96,8	96,7	95,0	94,4	96,9	97,1	94,5	94,4	94,2	-2,9
Verbruiksprijs		91,5	92,5	93,4	93,4	90,7	89,7	93,4	93,4	89,8	89,6	89,7	-3,9
import		91,3	92,8	93,9	93,9	90,4	88,6	93,9	93,8	88,6	88,5	88,6	-5,5
Productie (volume gemiddelde dag)		105,3	109,0	104,4	114,3	115,7	.	104,2	110,4	100,8	107,2	.	2,8
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		105,3	109,4	105,1	113,3	111,9	.						3,6
Aantal bedrijven ⁴⁾	1000	7,1	7,5										
Uitgesproken faillissementen	1	58	81	23	19	14	11						
Aantal werkdagen	1	254	255	63	61	65	63	22	22	20	20	23	
Energieverbruik	PJ	43	.	11	10	.	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar
⁴⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 4.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Papier- en grafische industrie

Business survey figures: Manufacture of paper and paperproducts, publishing and printing

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			Gemidd. laatste 12 mnd.		
		1997	1998	1998			1999		1999				
				1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	mrt.	apr.		mrt.	apr.
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		7	5	10	1	6	2	7	10	4	22	-7	3
binnenlandse markt		6	6	7	-1	10	6	6	10	4	23	-10	4
buitenlandse markt		3	-2	17	2	-13	-15	10	-6	1	15	0	-4
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		7	8	10	3	10	7	2	35	8	26	-11	4
Bezettingsgraad ³⁾	%	87,3	86,9	88,5	86,4	86,5	86,3	84,9					86,0
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	82	81	87	81	77	80	72					78
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	12	8	6	8	8	8	14					10
tekort aan arbeid	%	1	3	1	1	5	4	5					4
te geringe productiecapaciteit	%	4	2	3	2	3	1	1					2
overige belemmeringen	%	3	6	3	8	7	7	8					8
Orderpositie	⁴⁾	102,3	110,6	109,9	108,5	112,1	112,0	112,0	112,4	110,6	112,8	112,2	111,3
Beoordelingen:													
orderontvangst		1	0	3	5	0	-6	-6	8	10	-6	-16	-4
orderpositie totaal		-2	0	2	2	2	-6	-9	2	4	-9	-10	-4
orderpositie buitenland		4	-1	7	2	-2	-9	-13	6	7	-16	-16	-8
productiecapaciteit		1	-3	-5	-2	-3	0	5					0
voorraden gereed product		7	5	4	5	6	6	7	4	4	5	5	6
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		7	4	7	3	0	5	10					5
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		2	0	13	3	-7	-8	-7					-5
buiten Europese Unie		3	-4	-1	3	-5	-13	-5					-5
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		12	7	5	9	3	9	12					8
bedrijvigheid komende 3 mnd		12	10	16	-5	27	2	17	11	-2	20	-3	10
verkoopprijs komende 3 mnd		6	2	3	1	1	2	-1	-1	5	0	2	1
personeelssterkte komende 6 mnd		-8	-6	-4	-3	-8	-7	-6					-6
toe- of afname personeelssterkte	%	-1,0	-0,5	-0,3	-0,2	-0,8	-0,6	-0,3					-0,5

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Tabel 4.3

Industriële verkopen: papier en grafische producten

Industrial sales: products of paper, published or printed products

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
		- mln. gld.						
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
Pulp, papier en kartonwaren	21	10697	2739	10246	2554	2576	2557	2559
w.v.								
<i>Pulp</i>	21.11	x	x	x	x	x	x	x
<i>Papier en karton</i>	21.12	3704	956	3768	968	968	910	923
w.o.								
houtvrij grafisch papier en karton, met max. 10% mechanische vezels, met een minimaal gewicht van 150 g/m ² , ongestreken	21.12.14.50	132	35	130	x	x	30	30
kraftpapier, ongestreken, met een gewicht van max. 150 g/m ² , excl. gecept, geplisseerd of voor kraftliner of grote zakken	21.12.23.33	125	30	127	32	31	32	31
papier en karton, vervaardigd uit oud papier, met een gewicht van minimaal 225 g/m ² , ongestreken, excl. testliner	21.12.30.85	660	171	690	177	180	169	164
papier en karton, met een deklaag van kunststof, gebleekt, gewicht groter dan 150 g/m ² , excl. deklaag van kleefmiddelen	21.12.56.55	100	16	94	x	x	29	26
<i>Gegolfd papier en golfkarton en verpakkingsmateriaal van papier en karton</i>	21.21	3355	836	3235	768	806	836	824
w.o.								
gegolfd papier en gegolfd karton, ook indien geperforeerd	21.21.11.00	271	66	304	76	86	75	67
zakken van verpakkingspapier of -karton, met een bodembreedte van minder dan 40 cm, incl. puntzakken	21.21.12.50	92	25	95	24	x	x	25
dozen van gegolfd papier of van gegolfd karton	21.21.13.00	952	244	901	219	197	243	242
vouwdozen van verpakkingskarton, excl. van gegolfd papier of karton	21.21.14.00	1182	291	1263	296	337	329	301
verpakkingsmiddelen, incl. bussen, vaten en kernen van composietmat., zachte verpakkingsmidd. en hoezen voor grammofonplaten, excl. vouwdozen en zakken	21.21.15.30	769	189	573	130	137	142	164
<i>Huishoudelijke en sanitaire papierwaren</i>	21.22	1340	356	1146	279	283	295	290
w.o.								
toilet papier	21.22.11.10	256	64	151	37	37	39	37
keukenrollen, handdoeken van papier of cellulosewatten	21.22.11.35	115	29	107	26	24	28	29
luiers, inlegluiers, onderleggers voor zieken, artikelen voor incontinentie van papier, cellulosewatten of vliezen van cellulosewatten	21.22.12.30	580	151	572	138	140	148	146
<i>Kantoorbenodigdheden van papier</i>	21.23	1045	269	793	198	191	199	206
w.o.								
enveloppen	21.23.12.30	446	110	386	93	90	99	104
postbladen, brief- en correspondentiekaarten van papier, excl. prentbriefkaarten	21.23.12.50	111	31	13	4	4	3	3
assortimenten van papierwaren voor correspondentie in dozen	21.23.12.70	137	35	20	5	6	5	4
<i>Behangsel papier</i>	21.24	x	x	x	x	x	x	x
<i>Overige artikelen van papier en karton</i>	21.25	x	x	x	x	x	x	x
w.o.								
bedrukte etiketten van papier of karton, zelfklevend	21.25.12.35	523	136	536	132	138	138	128
klossen, hulzen en dergelijke artikelen van papier of karton, voor het opwinden van textielgarens	21.25.14.30	63	18	63	17	16	16	15
bierviltjes en andere artikelen van papier of karton, zoals kartonnen strippen voor kleepluizen, staafjes van papier voor mondstukken voor sigaretten	21.25.14.90	87	23	92	24	23	22	23
Drukwerk en opgenomen media	22	17588	4936	18465	4451	4573	4414	5026
w.v.								
<i>Boeken, couranten en dergelijk drukwerk</i>	22.1	9237	2545	9393	2333	2372	2248	2439
w.o.								
boeken, brochures en dergelijk drukwerk, in losse vellen	22.11.10.00	340	92	353	96	91	85	81
schoolboeken	22.11.20.10	320	34	406	73	65	197	72
kinderboeken, excl. prentenalbums, -boeken, teken- of kleurboeken	22.11.20.20	90	32	78	16	19	19	24
letterkundige boeken	22.11.20.30	49	12	53	12	11	13	17
sociale en mensenwetenschappelijke boeken	22.11.20.40	102	32	128	24	31	30	43
natuurwetenschappelijke en technologische boeken	22.11.20.50	146	38	122	34	29	29	29
boeken, brochures en dergelijk drukwerk, zoals telefoon- en adresboeken, telex- en telefaxgidsen, beroeps- en exportgidsen, fotoboeken en plaatwerken	22.11.20.60	692	215	596	137	139	140	180
dagbladen en tijdschriften, vier of meer keer per week verschijnend	22.12.10.00	3425	926	3712	906	953	871	983
dagbladen en tijdschriften, minder dan vier keer per week verschijnend	22.13.10.00	3893	1111	3771	999	997	815	960
prentbriefkaarten en andere gedrukte briefkaarten	22.15.11.30	51	17	x	1	x	x	x
gedrukte kaarten met persoonl. wensen of mededelingen, al dan niet met enveloppe	22.15.11.50	33	11	36	8	9	9	10
kalenders van alle soorten, gedrukt, incl. kalenderblokken	22.15.13.50	2	1	6	x	x	2	3
<i>Drukkerijen en diensten in verband met drukkerijen</i>	22.2	6863	1931	7682	1776	1908	1831	2166
w.o.								
drukken van dagbladen en tijdschriften, vier of meer keer per week verschijnend	22.21.10.00	347	84	210	x	x	52	55
waardepapieren, w.o. nieuwe postzegels, gezegeld papier; cheques, bankbiljetten, aandelen e.d.	22.22.11.00	163	43	175	41	50	35	49
handelscatalogi	22.22.12.30	189	54	203	47	49	53	55
reclamedrukwerk zoals brochures, folders, reisgidsen, sales promotionmateriaal, excl. handelscatalogi	22.22.12.50	2102	617	2160	493	538	507	621
drukwerk zoals handelsformulieren, vergunningen, reisbiljetten, toegangskaarten en familiedrukwerk, excl. kettingformulieren en reclamedrukwerk	22.22.13.00	751	210	890	217	219	210	244
opbergmappen, mappen en banden, omslagen voor dossiers, van papier en karton	22.22.20.50	124	31	149	36	41	35	38

Tabel 4.3 (slot / end)

Industriële verkopen: papier en grafische producten

Industrial sales: products of paper, published or printed products

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
		mln. gld.						
Pulp, papier en kartonwaren								
<i>Drukkerijen en diensten in verband met drukkerijen (vervolg)</i>		22.2						
w.o.								
onderleggers, boekomslagen en andere bedrukte papierwaren	22.22.20.90	10	3	13	3	3	3	4
drukken van boeken, brochures (geen reclame), jaarverslagen e.d. drukwerk,								
prentenalbums, prenten-, teken- en kleurboeken, geschreven of gedrukte muziek	22.22.31.00	513	144	558	126	145	126	161
drukken van dagbladen en tijdschriften, minder dan vier keer per week verschijnend	22.22.32.20	1525	427	1569	369	397	373	431
drukken van cartografische en topografische werken van alle soorten	22.22.32.30	3	1	x	0	0	x	x
drukken van alle soorten kalenders, incl. kalenderblokken	22.22.32.50	33	17	30	3	4	9	14
drukken van prenten, posters, gravures en foto's	22.22.32.70	23	6	30	6	7	7	10
afwerken van boeken en dergelijke artikelen (vouwen, lijmen, snijden, inbinden e.d.)	22.23.10.10	182	50	192	43	48	49	52
afwerken van brochures, tijdschriften, catalogi, reclamemateriaal, prospectussen,								
e.d. (vouwen, lijmen, snijden, inbinden e.d.)	22.23.10.30	207	58	257	59	61	63	74
drukletters, clichés, drukplaten, drukcilinders en dergelijke	22.24.20.00	308	84	316	77	81	79	80
<i>Reproductie van opgenomen media</i>		22.3						
w.o.								
reproductie van magneetbanden voor geluid, breedte max. 4 mm	22.31.10.30	93	30	100	20	21	24	35
reproductie van compact discs	22.31.10.70	1044	327	824	200	168	194	262
gereproduceerde magneetbanden voor video (breedte meer dan 6,5 mm)	22.32.10.50	189	54	285	72	62	76	75

Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie

In de chemie heeft alleen de farmaceutische industrie in 1998 nog een forse afzetgroei laten zien. In de rubber en kunststofindustrie deden vorig jaar meer productgroepen het goed. Na een zwak begin van 1999 lijkt de branche de draad weer op te pakken. Vooral in de chemie neemt de orderontvangst naar tevredenheid toe.

Omzet chemieproducten 3% lager

In tabel 5.3 is goed te zien hoe in de loop van 1998 bij de chemieproducten de omzet steeds verder is afgenomen. Vergeleken met 1997 komt de waarde van de verkopen in 1998 met bijna 54 miljard gulden circa 3% lager uit. De prijzen zijn met 4% gedaald zodat een groei van 1% voor het volume van de omzet resteert. De grootste volume-groei is generaliseerd in de omzet van farmaceutische producten (+8%). Deze groei blijft in de basischemie beperkt tot 2% en het omzetvolume van verf, vernis, drukinkt en mastiek daalt zelfs ten opzichte van 1997 met circa 1%.

Omzet rubber- en kunststofproducten +7%

De omzetwaarde van producten van rubber of kunststof is in 1998 met 7% gestegen. Bij deze groepen van producten is de prijsontwikkeling in 1998 ten opzichte 1997 gering geweest. Afhankelijk van het product betreft het plus of min 1%. Toppers zijn de omzet van producten van rubber (+16%) en van verpakkingsmaterialen van kunststof (+13%).

Omzet maakt seizoenmatige sprong

In maart neemt de omzet ten opzichte van februari sterk toe. Vergeleken met maart 1998 gaat het echter om een daling met ruim 6% die na correctie voor de prijsdaling weer omslaat naar een volumestijging met zo'n 2%. Dit is niet spectaculair maar toch gezien de recente productiedalingen goed nieuws. Het is jammer dat het omzetvolume als indicator sterk kan afwijken van de productie door de omzet uit leveringen uit voorraad. Dit maakt het gebruik in de conjunctuuranalyse riskant.

Tevredenheid neemt toe

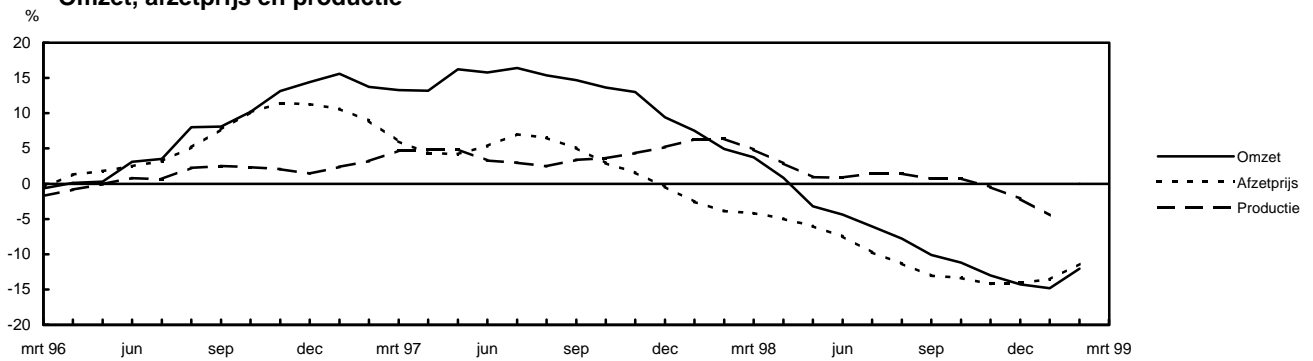
Een maand geleden, met de Conjunctuurtest van maart, meldden de ondernemers enige ontevredenheid over de orderontvangst. Met de enquête over april 1999 blijkt men wat gunstiger gestemd. Hier is ook wel reden toe, want de orderontvangst is in april verder toegenomen. Gelet op het seizoen moest men zelfs rekening houden met een daling. Evenals in maart neemt de bedrijvigheid zodanig toe dat de nieuwe orders per saldo niets toevoegen aan de orderpositie. Desalniettemin zijn de ondernemers in april beter te spreken over de orderontvangst en de orderpositie. Zo worden de voorraden gereed product door minder fabrikanten te groot genoemd.

Het gunstige beeld van april is niet branchebreed, maar geldt vooral voor de chemie. De ontwikkelingen in de kunststofverwerkende industrie zijn niet gunstig. Hier stagneert de orderontvangst al enige maanden en dit leidt tot een flinke ontevredenheid bij de ondernemers in dit deel van de branche. Met name de orderpositie wordt hier door een derde van de ondernemers als te klein beschouwd.

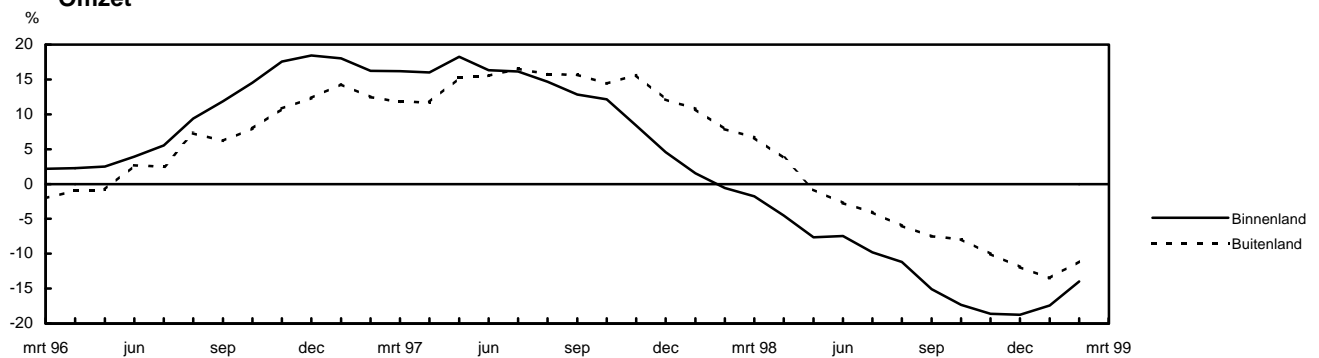
Verwachtingen

In de kunststofverwerkende industrie is de verwachte forse toename van de bedrijvigheid door het uitblijven van orders afgezwakt maar niet omgeslagen. De branche als geheel (aardolie, chemie en kunststof) rekent nog steeds op een toename van de bedrijvigheid in de maanden mei, juni en juli. Daarentegen is er wat onrust bij de afzetprijsverwachtingen. In tegenstelling tot maart toen nog over een prijs herstel werd gesproken, rekent nu een kleine groep ondernemers op een prijsdaling.

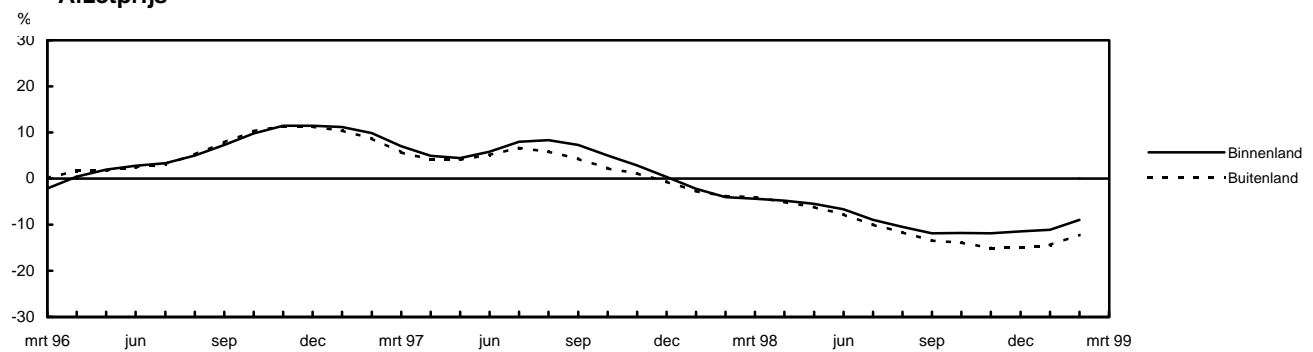
Omzet, afzetprijs en productie

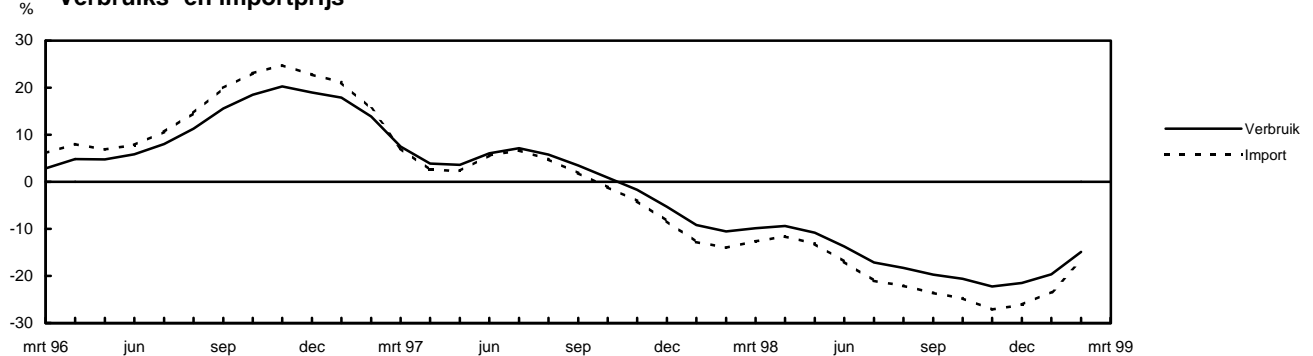
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 5.1

Kerngegevens: Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie

General figures: Manufacture of petroleum, chemicals, rubber and plastic products

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			Ontwik- keling in % ¹⁾		
		1997	1998	1998			1999		1999				
				1e kw.	2e kw.	4e kw.	1e kw.	feb.	mrt.	jan.		feb.	mrt.
1995=100													
Omzet (waarde)		119,2	113,3	119,7	116,5	106,2	105,4	115,4	125,3	99,6	99,4	117,2	-6,4
binnenland		122,4	110,6	116,6	115,3	101,5	100,5	113,2	121,9	94,0	94,3	113,2	-7,1
buitenland		117,6	114,7	121,2	117,1	108,6	107,9	116,4	127,0	102,5	101,9	119,3	-6,1
Afzetprijs		109,2	99,5	104,7	101,0	94,3	92,8	104,7	103,2	92,0	91,4	95,0	-7,9
binnenland		109,7	101,0	105,4	101,6	97,6	95,9	105,8	103,4	95,4	94,2	98,2	-5,0
buitenland		109,0	98,9	104,5	100,8	93,1	91,7	104,3	103,1	90,8	90,4	93,9	-9,0
Verbruiksprijs		114,4	96,7	104,4	98,9	89,5	88,8	104,1	101,2	87,1	86,5	92,8	-8,3
import		116,8	94,4	103,4	97,5	85,4	85,8	102,8	99,5	83,4	82,9	91,1	-8,5
Productie (volume gemiddelde dag)		104,2	106,4	110,2	109,5	102,6	.	112,5	111,9	100,8	107,2	.	-4,7
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		104,5	106,6	111,7	110,7	100,6	.						-2,8
Aantal bedrijven ⁴⁾	1000	2,1	1,9										
Uitgesproken faillissementen	1	20	22	3	7	6	2						
Aantal werkdagen	1	254	255	63	61	65	63	22	22	20	20	23	
Energieverbruik	PJ	796	.	205	195	.	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar
⁴⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 5.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie

Business survey figures: Manufacture of petroleum, chemicals, rubber and plastic products

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			Gemidd. laatste 12 mnd.		
		1997	1998	1998			1999		1999				
				1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	mrt.	apr.		mrt.	apr.
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		5	-4	5	1	-10	-12	6	3	3	17	9	-4
binnenlandse markt		4	-5	5	-2	-7	-15	7	4	0	20	12	-3
buitenlandse markt		5	-5	4	0	-13	-10	5	2	3	17	7	-4
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		3	1	9	3	-4	-3	6	16	-8	15	9	2
Bezettingsgraad ³⁾	%	85,8	86,3	88,0	87,1	85,4	84,5	83,6					85,2
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	89	86	87	86	81	88	83					85
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	4	6	4	6	6	8	12					8
tekort aan arbeid	%	1	3	2	4	4	1	1					3
te geringe productiecapaciteit	%	3	2	4	3	1	1	1					2
overige belemmeringen	%	4	4	3	1	8	2	3					4
Orderpositie	⁴⁾	99,9	102,8	103,4	104,6	102,8	100,5	100,1	103,7	104,4	100,5	100,5	101,7
Beoordelingen:													
orderontvangst		0	-5	1	-2	-8	-12	-9	1	-2	-8	-6	-8
orderpositie totaal		-1	-5	0	-5	-6	-9	-10	-3	-2	-10	-9	-8
orderpositie buitenland		-1	-6	-1	-4	-10	-10	-12	-2	0	-12	-4	-9
productiecapaciteit		1	1	-5	1	5	4	4					4
voorraden gereed product		2	8	5	6	11	9	12	8	7	10	4	9
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		1	2	0	2	2	3	-6					0
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		0	-2	0	-9	1	-1	-4					-3
buiten Europese Unie		5	-7	0	-11	-7	-10	-7					-9
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		8	-1	11	-13	-2	0	2					-3
bedrijvigheid komende 3 mnd		7	4	6	8	-2	4	9	1	14	11	11	5
verkoopprijs komende 3 mnd		3	-12	-5	-10	-16	-17	-8	-13	-6	2	-4	-13
personeelssterkte komende 6 mnd		-8	-6	-8	-6	-6	-4	-14					-8
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,3	-0,5	-0,9	-0,4	-0,3	-0,4	-1,0					-0,5

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Tabel 5.3

Industriële verkopen: chemische producten en producten van rubber of kunststof

Industrial sales: chemical products and products of rubber or plastic

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
: mln. gld.								
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
Chemische producten en synthetische of kunstmatige vezels	24	55744	14037	53894	14261	14003	13231	12399
w.v.								
Basischemicaliën	24.1	33679	8530	32011	8646	8393	7640	7332
w.o.								
<i>Industriële gassen</i>	24.11	225	x	338	80	80	93	85
<i>Kleurstoffen en pigmenten</i>	24.12	750	x	757	192	203	190	172
w.o.								
kleur- en verfstoffen, preparaten en luminoforen, excl. op basis van titaanoxide, of chroom- of cadmiumverbindingen	24.12.24.70	189	46	206	51	57	51	47
<i>Overige anorganische chemische basisproducten</i>	24.13	2040	528	2080	520	524	526	511
w.o.								
fosforzuur en polyfosforzuren	24.13.14.55	245	58	229	52	61	63	53
<i>Overige organische chemische basisproducten</i>	24.14	13887	3479	12599	3434	3275	2981	2908
w.o.								
cycloalkanen, cycloalkenen en cycloterpenen, excl. cyclohexaan	24.14.12.15	109	27	103	25	27	27	24
benzeen, zuiverheid minstens 95 gew. perc.	24.14.12.23	393	81	350	96	74	85	95
esters van azijnzuur, excl. ethyl- en vinylacetaat	24.14.32.19	107	26	69	20	19	16	13
mono-, di-, trichloorazijnzuur, propion-, boter-, valeriaanzuur en zouten of esters daarvan	24.14.32.20	125	29	133	32	38	x	x
verzadigde eenw. acyclische carbonzuren, incl. zouten en esters daarvan, excl. miere-, azijn-, propion-, boter-, valeriaan-, palmatine- en stearinezuur	24.14.32.80	284	63	x	x	x	x	x
carbonzuren met andere zuurstofhoudende groepen en derivaten daarvan, excl. citroenzuur en derivaten daarvan	24.14.34.75	201	47	240	53	55	68	63
aminoverbindingen met zuurstofhoudende groepen, excl. aminoalcoholen, lysine en glutaminezuur	24.14.42.90	258	72	314	83	81	74	75
acyclische ethers en halogeene-, sulfo-, nitro- en nitrosoderivaten daarvan, excl. diethylether	24.14.63.19	368	94	x	95	x	x	x
2,2'-oxydiëthanol (diëthyleenglycol)	24.14.63.33	99	28	x	x	x	x	x
etheralcoholen en halogeene-, sulfo-, nitro- en nitrosoderivaten daarvan, excl. diëthyleenglycol	24.14.63.39	291	76	280	83	75	68	54
olie en andere olieproducten, uit de distillatie van steenkoolteer, excl. benzeen, toluen, xyleen, naftaleen, creosootolie en mengsels van aromaten	24.14.73.67	94	24	119	35	34	26	24
<i>Kunstmeststoffen en stikstofverbindingen</i>	24.15	2585	591	2084	654	523	460	447
w.o.								
ammoniak, watervrij (100 % N)	24.15.10.75	392	86	301	90	85	66	59
meststoffen van dierlijke of van plantaardige oorsprong	24.15.60.00	129	38	x	x	x	x	x
meststoffen met stikstof, fosfor en kalium, met meer dan 10 gewichtspercenten stikstof (100 % effectieve stof)	24.15.80.23	263	61	229	94	45	41	50
<i>Kunststoffen in primaire vormen</i>	24.16	13771	3559	13732	3648	3683	3293	3108
w.o.								
copolymeren van styreen en acrylonitril (SAN), in primaire vormen	24.16.20.50	80	22	x	x	x	x	x
copolymeren van acrylonitril, butadieen en styreen (ABS), in primaire vormen	24.16.20.70	437	115	476	127	129	118	102
polymeren van stureen, in primaire vormen, excl. polystyreen, SAN en ABS	24.16.20.90	381	98	442	131	117	106	88
polyethyleenglycolen en andere polyetheralcoholen, in primaire vormen	24.16.40.15	784	196	794	224	212	195	162
verzadigde polyester n.e.g., in primaire vormen	24.16.40.90	548	145	576	140	166	121	148
acrylpolymeren, in primaire vormen, excl. polymethylmethacrylaat	24.16.53.90	440	105	425	108	114	107	96
polyamide-6, -11, -12, -6,6, -6,9, -6,10 of -6,12, in primaire vormen	24.16.54.50	796	192	715	208	190	170	147
polyamiden in primaire vormen, excl. polyamide-6, -11, -12, -6,6, -6,9, -6,10 of -6,12	24.16.54.90	186	52	169	44	45	39	42
polyurethanen in primaire vormen	24.16.56.70	x	x	x	x	x	x	x
<i>Synthetische rubber in primaire vormen</i>	24.17	421	107	421	117	106	97	101
<i>Verdelingsmiddelen en andere chemische producten voor de landbouw</i>	24.2	460	91	447	130	140	102	75
<i>Verf, vernis e.d., drukinkt en mastiek</i>	24.3	3090	734	3165	780	854	827	704
w.o.								
verf en vernis op basis van acryl- of vinylpolymeren, in waterige systemen	24.30.11.50	374	85	377	92	103	99	83
verf en vernis in waterige systemen, op basis van synthetische polymeren, excl. op basis van acryl- of vinylpolymeren	24.30.11.70	97	23	93	22	24	26	21
verf en vernis oplossingen van polyesters met max. 50 gew. % oplosmiddel, niet-waterige systemen	24.30.12.29	516	114	483	123	135	126	100
verf en vernis oplossingen op basis van acryl- of vinylpolymeren, met max. 50 gew. % oplosmiddel, niet-waterige systemen	24.30.12.50	150	42	145	35	37	36	38
verf en vernis oplossingen op basis van synth. polymeren met max. 50 gew. % oplosmiddel, niet-waterige systemen, excl. op basis van acryl- of vinylpolymeren	24.30.12.90	458	103	489	121	135	127	106
bereide pigmenten, opacifeermiddelen en verfstoffen, bijv. voor keramiek	24.30.21.30	138	34	139	38	34	37	31
zwarte drukinkt	24.30.24.50	68	19	71	19	19	17	16
drukinkt, excl. zwarte drukinkt	24.30.24.70	314	85	331	83	88	85	74
<i>Farmaceutische grondstoffen</i>	24.41	1270	346	1306	316	326	322	342

Tabel 5.3 (vervolg / continued)

Industriële verkopen: chemische producten en producten van rubber of kunststof

Industrial sales: chemical products and products of rubber or plastic

	1997		1998					
	totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	
mln. gld.								
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
<i>Farmaceutische producten</i>	24.42	7789	2029	8538	2120	2095	2230	2093
w.o.								
geneesmiddelen met penicillinen of streptomycinen in afgemeten hoeveelheden, dan wel opgemaakt voor de verkoop in het klein	24.42.11.60	122	33	127	35	31	30	31
geneesmiddelen met antibiotica, in afgemeten hoeveelheden, dan wel opgemaakt voor de verkoop in het klein, excl. met penicillinen of streptomycinen	24.42.11.80	91	22	83	22	21	20	20
geneesmiddelen zonder antibiotica met hormonen uit de bijnierschors, in afgemeten hoeveelheden, dan wel opgemaakt voor de verkoop in het klein	24.42.12.70	77	21	75	21	18	19	17
geneesmiddelen, niet op basis van penicillinen, hormonen, antibiotica, alkaloiden of provitaminen, opgemaakt voor de verkoop in het klein	24.42.13.80	5949	x	x	x	x	x	x
vaccins voor mensen	24.42.21.40	187	40	205	26	30	88	61
<i>Glycerol, zeep en wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen</i>	24.51	1449	367	1397	350	350	365	332
w.o.								
niet-ionische organische tensioactieve producten, excl. zeep	24.51.20.50	91	25	99	25	24	25	25
was- en reinigingsmiddelen, opgemaakt voor de verkoop in het klein	24.51.32.50	447	110	396	97	102	106	91
was- en reinigingsmiddelen, niet opgemaakt voor de verkoop in het klein	24.51.32.70	227	58	241	63	62	64	51
preparaten voor het parfumeren van of het neutraliseren van geuren in vertrekken	24.51.41.00	61	16	80	16	16	24	25
<i>Parfums en cosmetische artikelen</i>	24.52	712	158	506	119	135	134	118
w.o.								
schoonheids- en verzorgingsmiddelen, excl. voor het opmaken van lippen en ogen, de verzorging van handen of voeten, poeder voor cosmetisch gebruik	24.52.15.00	131	22	83	17	21	24	20
haarshampoo	24.52.16.30	83	20	x	x	x	x	x
haarverzorgingsmiddelen, excl. shampoo, lak, preparaten voor het permanent-haargolven of ontkrullen	24.52.17.00	97	24	64	16	16	15	16
<i>Kruit en springstoffen</i>	24.61	x	x	x	x	x	x	x
<i>Lijm en gelatine</i>	24.62	583	150	573	154	152	130	137
w.o.								
lijmen opgemaakt voor de verkoop in het klein; kleefmiddel opgemaakt voor de verkoop in het klein, verpakking max. 1 kg	24.62.10.70	91	23	75	21	x	x	21
kleefmiddel op basis van rubber of kunststof (incl. kunstharsen), opgemaakt voor de verkoop in het klein	24.62.10.80	162	42	155	42	42	37	34
bereide kleefmiddelen, op basis van o.a. gluten, natuurlijmen, silicaten, korstmoss, meel of agar-agar, excl. op basis van rubber of kunststof	24.62.10.90	156	40	159	39	40	41	40
<i>Etherische oliën</i>	24.63	708	158	736	195	201	183	156
w.o.								
mengsels van reukstoffen voor de voedingsmiddelen- en drankenindustrie	24.63.10.75	500	111	522	131	149	130	112
<i>Fotochemische producten</i>	24.64	1895	475	1674	453	447	451	323
w.o.								
fotografische film en film voor "direct-klaar fotografie", op rollen, lichtgevoelig en onbelicht	24.64.11.50	986	263	774	211	x	x	x
<i>Informatiedragers waarop niets is opgenomen</i>	24.65	x	x	x	x	x	x	x
<i>Andere chemische producten, niet eerder genoemd</i>	24.66	2660	600	2157	613	583	497	466
w.o.								
reageermiddelen van gemengde samenstelling, voor diagnose of laboratorium, incl. geïmpregneerd of bekleed papier	24.66.42.10	102	24	99	26	22	23	27
reactie-initiatoren, -versnellers en katalytische preparaten, n.e.g.	24.66.46.60	428	95	289	89	87	x	x
chemische producten en preparaten n.e.g., zoals niet-gedoopt lithium, mengsels van aminen uit gedimeriseerde vetzuren met een mol. gew. >250 en <=550	24.66.48.90	582	137	556	155	153	136	113
Producten van rubber of kunststof	25	9415	2412	10120	2578	2636	2517	2388
w.v.								
<i>Producten van rubber</i>	25.1	928	248	1072	257	253	281	282
w.o.								
gegoten artikelen van niet-geharde ge vulcaniseerde rubber, excl. voor motorvoert.	25.13.73.60	176	40	163	44	42	37	40
<i>Platen, vellen, buizen en profielen van kunststof</i>	25.21	3705	951	3761	955	999	925	882
w.o.								
stijve buizen en slangen van polyethyleen	25.21.21.53	159	32	136	35	41	32	27
stijve buizen en slangen van polyvinylchloride	25.21.21.57	282	69	283	77	76	67	63
niet-versterkte buizen en slangen van kunststof, verkregen door herschikking of additie, zonder hulpstukken	25.21.22.35	67	16	x	x	x	x	x
niet-versterkte buizen en slangen van kunststof, versterkt of op andere wijze gecombineerd met andere stoffen, excl. flexibele met drukweerstand <27,6 Mpa	25.21.22.50	104	30	114	28	33	27	28
hulpstukken voor buizen en slangen van kunststof	25.21.22.70	296	72	291	75	79	70	67
platen, foliën e.d. van kunststof zonder celstruct., niet versterkt met andere stoffen, van polyethyleen, dikte max. 0,1 mm, niet vezelversterkt	25.21.30.10	387	105	435	107	115	100	112
platen, foliën e.d. van polyurethanen met celstructuur	25.21.41.50	303	88	312	84	79	74	75
platen, foliën e.d. van kunststoffen, met celstructuur, excl. van polystyreen, polyvinylchloride, polyurethanen of geregenereerde cellulose	25.21.41.80	158	39	159	42	43	39	34
platen, foliën e.d. van kunststof zonder celstruct., versterkt of gecombineerd, excl. van polymerisatieproducten door herschikking, condensatie of additie	25.21.42.80	127	32	129	31	33	33	31

Tabel 5.3 (slot / end)

Industriële verkopen: chemische producten en producten van rubber of kunststof

Industrial sales: chemical products and products of rubber or plastic

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
		mln. gld.						
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
<i>Verpakkingsmateriaal van kunststof</i>	25.22	1623	410	1828	470	474	454	430
w.o.								
vuilniszakken, draagtassen en andere zakken van polyethyleen	25.22.11.00	437	112	448	108	114	120	106
vuilniszakken, draagtassen en andere zakken van kunststof, excl. van polyethyleen	25.22.12.00	89	20	100	24	26	25	25
dozen, bakken, kisten en dergelijke artikelen van kunststof	25.22.13.00	369	99	463	118	121	114	111
flessen, flacons en dergelijke artikelen van kunststof, max. 2 l	25.22.14.50	117	30	203	55	52	51	45
flessen, flacons en dergelijke artikelen van kunststof, meer dan 2 l	25.22.14.70	66	17	66	17	17	16	16
stoppen, deksels en andere sluitingen van kunststof	25.22.15.27	97	24	98	26	25	23	24
vaten, containers of pallets voor vervoer, opslag of verpakking van kunststof	25.22.15.40	-	-	-	-	-	-	-
<i>Kunststofartikelen voor de bouw</i>	25.23	996	253	1017	260	273	249	235
w.o.								
bidets, closetpotten, stortbakken en dergelijke sanitaire artikelen van kunststof	25.23.12.90	84	20	69	24	24	x	x
garnituren, beslag en coating van kunststof, om blijvend te worden bevestigd in of op deuren, vensters, trappen, muren en andere delen voor gebouwen	25.23.15.50	62	15	64	15	17	16	16
uitrustingsstukken van kunststof voor gebouwen, zoals kabelgoten of rawl- en andere pluggen, excl. garnituren en beslag	25.23.15.90	163	40	161	40	42	41	38
geprefabriceerde bouwwerken van kunststof	25.23.20.00	73	20	86	18	24	21	23
<i>Overige producten van kunststof</i>	25.24	2162	550	2442	637	637	609	559
w.o.								
tafelkleden, bakjes voor levensmidd. en andere keuken- en tafelgerei van kunststof	25.24.23.20	168	42	182	43	47	47	45
huish. en toiletartikelen van kunststof, excl. van geregenereerde cellulose, excl. keuken- of tafelgerei	25.24.23.70	190	50	205	56	49	50	50
art. van kunststof en van fysisch gewijzigde natuurlijke harsen, niet uit vellen, excl. kleding (toebehoren), beslag voor meubelen, beeldjes, schoolbehoeften	25.24.28.70	854	220	834	230	221	190	193
onderdelen van kunststof voor optische, fotografische, cinematografische, medische, chirurgische apparaten of voor meet- en precisietoestellen	25.24.90.97	65	16	56	14	16	14	13

Metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie

In maart 1999 komt de omzetgroei op het conto van de binnenlandse markt, terwijl de orderontvangst met name daalt vanuit de buitenlandse markt. Over het eerste kwartaal is het omzetvolume gelijk aan dat van het eerste kwartaal 1998. De bedrijvigheid en de orderontvangst liggen in april op hetzelfde niveau als in maart. Ook in mei, juni en juli blijft de bedrijvigheid volgens de ondernemers gelijk.

In maart 1999 stijgt de omzet, ...

In maart 1999 neemt met name de binnenlandse omzet van de metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie toe in vergelijking met dezelfde maand van vorig jaar. De groei op de binnenlandse markt bedraagt bijna 11% bij een prijsstijging van slechts 0,3%. Daarentegen liggen de buitenlandse verkopen op nagenoeg hetzelfde niveau als een jaar eerder, terwijl de exportprijzen met bijna 3% gedaald zijn. In totaal stijgen de industriële verkopen van deze branche met 5% ten opzichte van maart 1998, ondanks een prijsdaling van ruim anderhalf procent. Overigens telt maart dit jaar één werkdag meer dan verleden jaar. Het positief effect van een werkdag extra bedraagt ongeveer 4 à 5%.

..... maar de orderontvangst daalt

De waarde van de buitenlandse orderontvangst daalt met 17%. En hoewel de waarde van de orderontvangst uit Nederland nog met 5% toeneemt, is dit onvoldoende om het verlies aan buitenlandse orders te compenseren. De waarde van de totale orderontvangst van deze branche ligt in maart 1999 dan ook 8% lager dan een jaar geleden.

Omzetvolume blijft in eerste kwartaal gelijk

In het eerste kwartaal van dit jaar daalt de omzet met bijna 2% ten opzichte van het eerste trimester van 1998. De afzetprijs is in dezelfde orde van grootte gedaald. Dit betekent dat het volume van de omzet ongeveer gelijk is gebleven. In het binnenland handhaaft de omzet zich op hetzelfde niveau

bij een prijsstijging van 0,4%. Maar de buitenlandse verkopen dalen met ruim 3%, net zoals de exportprijzen.

Naast de omzet neemt ook de waarde van de orderontvangst af. De waarde van de totale orderontvangst daalt met bijna 6% in vergelijking met het eerste kwartaal van 1998. In het binnenland bedraagt de afname bijna 4% en de orderontvangst uit het buitenland is 7% lager.

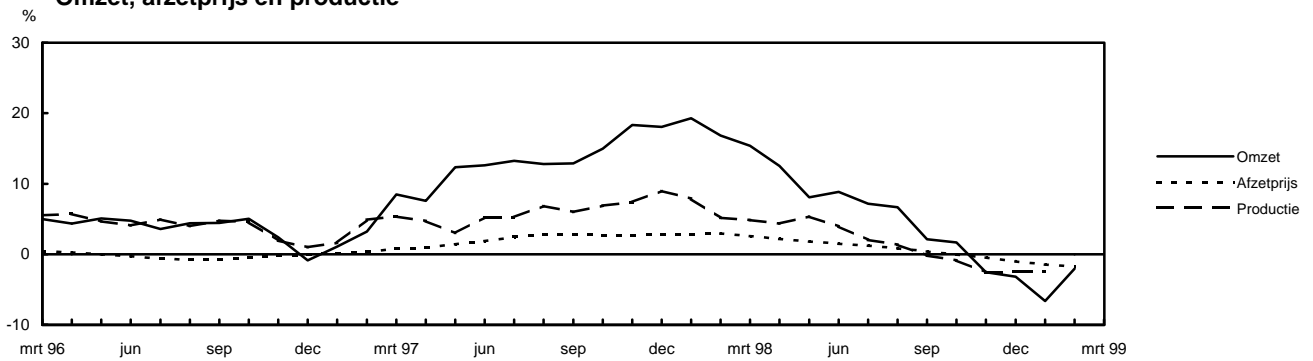
Bedrijvigheid blijft in april op peil

In april is de bedrijvigheid binnen de branche nagenoeg gelijk gebleven aan die van maart. Ook de waarde van de orderontvangst is stabiel ten opzichte van maart. Indien rekening wordt gehouden met het seizoenspatroon is dit beter dan verwacht mocht worden. Wel vertonen de binnen- en de buitenlandse orderontvangst een tegengesteld beeld. De waarde van de orders uit het binnenland stijgt terwijl die van de buitenlandse orders daalt. Desondanks zijn de oordelen van de ondernemers over de totale orderontvangst niet verbeterd. Doordat de bedrijvigheid en de orderontvangst gelijk blijven, verandert de orderpositie nauwelijks. Ook het oordeel van de producenten over deze orderpositie verandert niet.

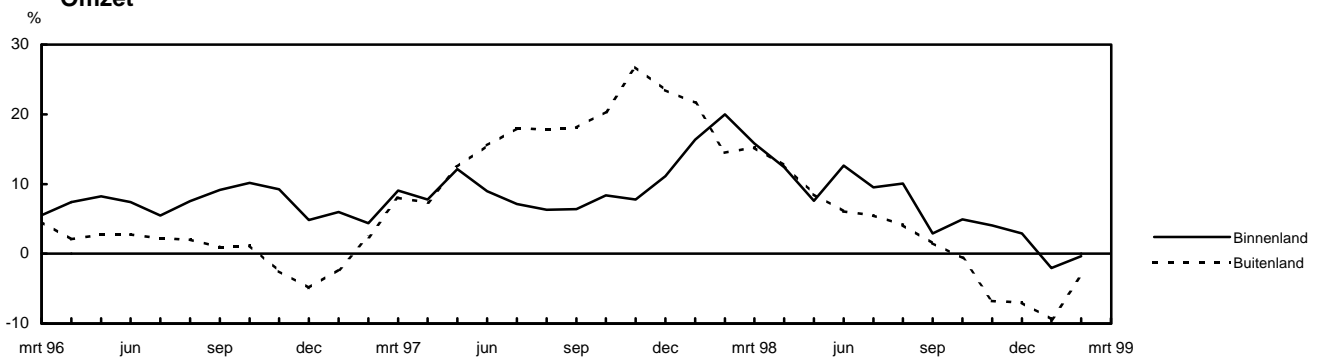
Verwachtingen

De verwachtingen van de ondernemers voor de maanden mei tot en met juli zijn niet spectaculair te noemen. De fabrikanten voorzien voor de genoemde periode een gelijk blijvende bedrijvigheid bij stabiele verkoopprijzen.

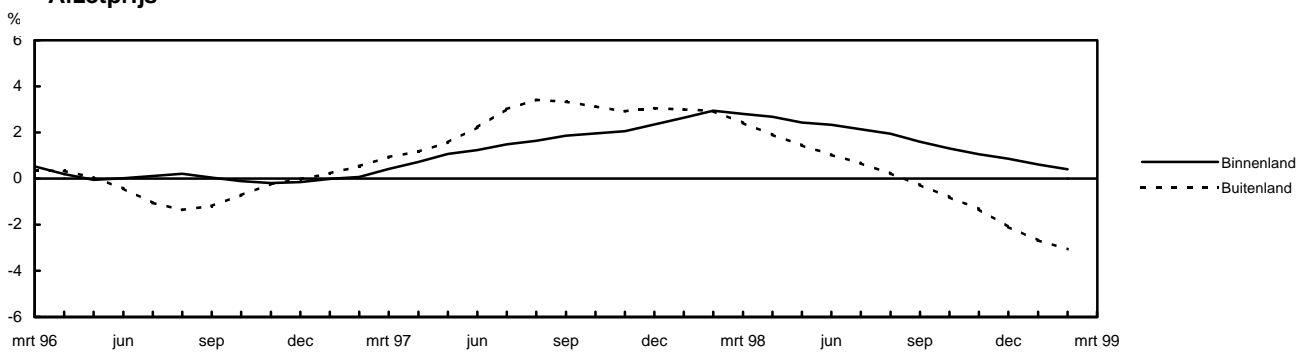
Omzet, afzetprijs en productie

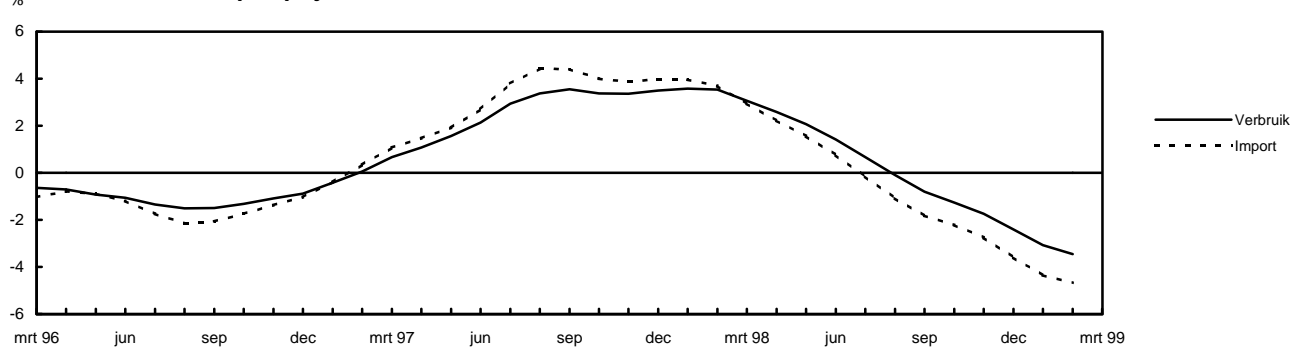
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 6.1

Kerngegevens: Metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie

General figures: Manufacture of metal and electrical products, transport equipment

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand					Ontwik- keling in % ¹⁾
		1997	1998	1998			1999	1998		1999			
				1e kw.	2e kw.	4e kw.		1e kw.	feb.	mr.	jan.	feb.	
1995=100													
Omzet (waarde)		116,1	123,7	119,1	126,3	131,0	117,0	116,8	131,8	106,3	106,3	138,4	5,0
binnenland		115,5	127,1	124,1	129,8	134,7	124,2	121,3	134,5	111,6	111,7	149,2	10,9
buitenland		116,5	121,2	115,4	123,7	128,2	111,8	113,6	129,9	102,4	102,4	130,5	0,5
Ontvangen orders (waarde)		118,0	117,7	122,4	118,6	121,1	115,6	119,8	133,3	111,2	113,0	122,6	-8,0
binnenland		113,9	123,7	124,2	128,4	129,5	119,5	126,6	129,6	103,3	119,3	136,0	5,0
buitenland		120,9	113,3	121,1	111,2	114,9	112,7	114,7	136,1	117,0	108,3	112,7	-17,2
Afzetprijs		101,7	103,0	103,5	103,2	102,0	101,6	103,5	103,5	101,6	101,6	101,7	-1,7
binnenland		101,4	103,6	103,3	103,6	103,3	103,7	103,3	103,3	103,8	103,7	103,6	0,3
buitenland		101,8	102,6	103,6	103,0	101,2	100,4	103,6	103,6	100,3	100,3	100,6	-2,9
Verbruiksprijs		101,1	102,0	103,1	102,8	100,2	99,6	103,2	103,1	99,4	99,6	99,7	-3,3
import		101,2	101,5	103,2	102,5	99,3	98,3	103,2	103,1	97,9	98,4	98,8	-4,2
Productie (volume gemiddelde dag)		109,8	112,3	113,1	118,4	113,7	.	114,6	116,0	110,4	110,0	.	-4,0
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		109,8	112,8	114,3	118,8	113,0	.						-1,1
Aantal bedrijven ²⁾	1000	15,0	16,6										
Uitgesproken faillissementen	1	195	191										
Aantal werkdagen	1	254	255	63	61	65	63	22	22	20	20	23	
Energieverbruik	PJ	195	.										

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar
²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 6.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Metaal-, elektrotechnische- en transportmiddelenindustrie

Business survey figures: Manufacture of metal and electrical products, transport equipment

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Gemidd. laatste 12 mnd.		
		2)	1997	1998	1998			1999	1998		1999			
					1e kw.	2e kw.	3e kw.		4e kw.	1e kw.	mr.		apr.	mr.
Orderontvangst t.o.v. vorige maand			8	0	5	2	-2	-4	2	8	-1	4	-2	-1
binnenlandse markt			6	1	6	2	0	-6	1	4	-2	8	4	0
buitenlandse markt			7	-1	7	0	-5	-4	-1	18	-4	-1	-9	-3
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand			8	2	6	7	1	-5	2	10	6	9	-3	0
Bezettingsgraad ³⁾	%		82,9	83,2	83,6	84,2	83,4	81,5	83,0					83,0
Productiebelemmeringen ³⁾														
geen	%		83	83	84	81	81	85	85					83
stagnatie a.g.v.														
onvoldoende vraag	%		6	6	5	5	6	7	7					6
tekort aan arbeid	%		5	6	4	7	8	4	4					6
te geringe productiecapaciteit	%		3	3	4	4	3	2	2					3
overige belemmeringen	%		4	3	3	3	2	2	2					2
Orderpositie			93,5	96,6	96,3	97,5	97,7	94,8	96,1	96,4	96,8	96,1	96,3	96,5
Beoordelingen:														
orderontvangst			-1	-1	2	2	-1	-8	-6	3	1	-4	-9	-4
orderpositie totaal			3	4	5	7	5	-2	-1	8	5	0	-1	2
orderpositie buitenland			5	5	6	9	6	-3	0	10	8	0	0	3
productiecapaciteit			1	-1	-1	-4	-1	1	1					-1
voorraden gereed product			2	2	1	2	2	4	4	1	2	4	4	3
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1														
binnenlandse markt			4	2	1	5	0	3	0					2
buitenlandse markt														
binnen Europese Unie			6	5	6	6	2	4	1					3
buiten Europese Unie			5	0	3	1	-3	-2	-2					-2
Verwachting														
buitenlandse afzet komende 3 mnd			16	6	14	5	2	3	6					4
bedrijvigheid komende 3 mnd			12	8	14	9	11	-3	8	14	12	6	0	5
verkoopprijs komende 3 mnd			8	-2	3	-2	-7	-3	-1	2	1	0	1	-3
personeelssterkte komende 6 mnd			0	4	5	6	2	1	2					3
toe- of afname personeelssterkte	%		-0,7	-0,1	0,0	0,3	-0,2	-0,3	0,0					-0,1

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Tabel 6.3

Industriële verkopen: metaalproducten, elektrotechnische producten, transportmiddelen

Industrial sales: metal and electrical products and transport equipment

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
		: mln. gld.						
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
Metalen in primaire vorm en metaalproducten uit eerste verwerking	27	.	.	.	.	.	.	.
w.o.								
Buizen en hulpstukken (fittings) van gietijzer	27.21	x	x	x	x	x	x	x
Buizen en hulpstukken (fittings) van staal	27.22	564	145	630	x	x	148	154
Getrokken draad uit ijzer of staal	27.34	99	26	145	34	38	37	35
Aluminium en werken van aluminium	27.42	2598	654	2801	725	741	692	643
w.o.								
ruw aluminium (blokken e.d.) van gelegeerd secundair aluminium	27.42.11.55	296	77	313	92	79	69	73
staven en profielen, incl. holle profielen, van gelegeerd aluminium	27.42.22.50	570	145	644	168	175	160	141
Lood, tink en zink en werken daarvan	27.43	x	x	x	x	x	x	x
Werken van koper	27.44	561	156	553	153	145	120	135
Gieten van ijzer	27.51	428	113	506	133	131	118	125
Gieten van lichte metalen	27.53	346	92	356	93	92	84	87
w.o.								
gegoten onderdelen van lichte non-ferro metalen, excl. voor voertuigen, machines, aandrijvingselementen, kussenblokken of assen	27.53.10.90	233	65	244	65	65	55	59
Producten van metaal, excl. machines en apparaten	28	17572	4843	19228	4570	4965	4810	4883
w.o.								
Metalen constructiewerken en delen daarvan	28.11	7087	2066	7610	1636	1895	1973	2107
w.o.								
geprefabriceerde bouwwerken van ijzer of staal	28.11.10.30	765	213	839	173	211	230	225
geprefabriceerde bouwwerken van aluminium	28.11.10.50	126	53	214	53	50	49	62
bruggen en brugdelen van ijzer of staal	28.11.21.00	209	37	126	10	x	x	46
steiger-, bekistings- en stutmateriaal, materiaal voor pijler- en galerij-ondersteuning, van ijzer of staal	28.11.23.10	91	28	79	19	21	20	18
constr. werken hoofdz. bestaand uit plaatmat. van ijzer of staal, met isolerende tussenlaag, zoals puien, vloeren of scheidingswanden, excl. waterb.constr.werken	28.11.23.40	345	104	403	87	96	111	109
constr.werken, hoofdz. bestaande uit plaatmateriaal zonder isolerende tussenlaag	28.11.23.50	285	73	358	84	92	92	90
constr. werken en delen hiervoor, van ijzer of staal, vrijwel geen platen, zoals luchtkanalen, pijp- en transportleidingen, skeletten, e.d., excl. waterbk.constr.werken	28.11.23.60	4113	1215	4319	926	1066	1121	1205
constr.werken en delen van constr.werken, van aluminium	28.11.23.70	1010	285	1108	256	293	260	299
Metalenconstructiewerken voor de bouw	28.12	744	207	815	198	207	191	218
w.o.								
deuren en ramen, alsmede kozijnen daarvoor en drempels, van ijzer of staal	28.12.10.30	339	91	350	83	88	84	95
deuren en ramen, alsmede kozijnen daarvoor en drempels, van aluminium	28.12.10.50	405	116	465	115	119	107	124
Tanks, reservoirs en bergingsmiddelen van metaal	28.21	583	169	576	112	158	145	162
w.o.								
gashouders, -tanks e.d. bergingsmidd., inhoud >300 l, voor opslag van gasen, van ijzer of staal, excl. gecompriemd of vloeibaar gemaakt gas	28.21.11.10	41	12	35	6	10	9	10
kuipen, reservoirs, tanks, inhoud >300 l, inw. bekleed of voorzien van warmte-isolerende bekleding, van ijzer of staal, voor vloeistoffen, excl. vloeibare gasen	28.21.11.20	121	33	92	17	26	20	29
kuipen, reservoirs, tanks, inh. >300 l, niet inw. bekleed of voorzien van warmte-isolerende bekleding, van ijzer of staal, voor vloeistoffen, excl. vloeibare gasen	28.21.11.30	152	47	154	43	36	39	37
kuipen, reservoirs, tanks, silo's, inhoud >300 l, voor vaste stoffen, van ijzer of staal	28.21.11.50	48	15	59	x	x	16	15
Radiatoren en ketels voor centrale verwarming	28.22	1015	315	988	211	227	277	274
w.o.								
radiatoren, convectoren, panelen en delen daarvan, van ijzer of staal, excl. voor elektrische verwarming en excl. steunen, afsluiters, buizen e.d.	28.22.11.50	231	70	227	51	58	60	57
verwarmingketels voor centrale verwarming, lagedrukstoomketels e.d.	28.22.12.00	689	217	713	146	157	205	204
Stoomketels, excl. warmwaterketels voor centrale verwarming	28.3	509	139	453	126	100	115	111
Smeden, persen, stampen en profielwalsen van metaal; poedermetallurgie	28.4	1707	451	2417	672	673	563	509
w.o.								
pers-, trek- en stansdelen van staal voor voertuigen voor vervoer over land	28.40.13.10	530	141	608	149	154	143	161
pers-, trek- en stansdelen van staal voor elektrotechnische producten	28.40.13.40	113	27	393	x	x	81	37
pers-, trek- en stansdelen van staal, excl. voor landvoertuigen, machines of elektrotechnische producten	28.40.13.50	639	171	651	160	164	157	171
pers-, trek- en stansdelen van non-ferrometalen	28.40.13.70	157	45	225	53	75	57	40
Oppervlaktebehandeling van metaal	28.51	849	228	948	237	265	221	224
w.o.								
metallische laag (dompel)	28.51.11.30	175	47	184	45	48	44	47
het aanbrengen van metallische lagen d.m.v. elektro-chemisch verchromen, vernikkelen, incl. hardverchromen, verkoperen, cadmeren e.d.	28.51.11.90	116	33	107	27	26	26	28
het aanbrengen van niet-metallische lagen: lak- en poederspuiten, moffelen, email.	28.51.22.30	356	95	428	107	130	98	93

Tabel 6.3 (vervolg / continued)

Industriële verkopen: metaalproducten, elektrotechnische producten, transportmiddelen

Industrial sales: metal and electrical products and transport equipment

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
		mln. gld.						
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
<i>Algemene metaalbewerking</i>	28.52	477	126	625	156	152	150	167
w.o.								
gedraaide, geslepen, gelaste e.d. metaalproducten, zoals delen voor kernreactoren, stoomketels, machines, toestellen of mechanische werktuigen	28.52.10.33	125	34	176	44	41	44	47
gedraaide, geslepen, gelaste e.d. metaalproducten, zoals delen voor optische, fotografische, medische, meet- en regelapparatuur	28.52.10.55	116	30	135	34	33	32	36
<i>Scharen, messen en bestek</i>	28.61	x	x	x	x	x	x	x
<i>Gereedschap</i>	28.62	361	97	421	108	109	103	101
w.o.								
stamp-, pers- en stansgereedschappen voor metaalbewerking	28.62.50.33	142	39	127	36	31	33	27
<i>Hang- en sluitwerk</i>	28.63	x	x	x	x	x	x	x
w.o.								
cilindersloten voor deuren van gebouwen van onedel metaal, mech. of elektrisch	28.63.12.30	96	26	114	30	29	x	x
garnituren, beslag e.d. artikelen voor gebouwen van onedel metaal	28.63.14.40	112	29	99	27	24	26	21
<i>Stalen vaten e.d.</i>	28.71	240	59	253	67	69	64	54
w.o.								
reservoirs, vaten, bussen e.d. verpakkingsmidd., inhoud 50 t/m 300 l, al dan niet bekleed of geïsoleerd, van ijzer of staal, excl. voor gecompriemd of vloeibaar gas	28.71.11.00	195	50	209	54	57	53	44
<i>Bergingsmiddelen van lichtmetaal</i>	28.72	988	229	1066	263	284	272	247
w.o.								
blikken door solderen of felzen gesloten, inhoud minder dan 50 l, voor verpakkingsdoeleinden van ijzer of staal, excl. conservenblikken voor voeding en drank	28.72.11.50	209	48	204	53	55	52	45
<i>Artikelen van draad</i>	28.73	809	202	720	194	206	170	150
<i>Bouten, schroeven, moeren, kettingen en veren</i>	28.74	296	75	291	75	74	69	73
<i>Overige producten van metaal, n.e.g.</i>	28.75	1509	378	1634	410	441	398	386
w.o.								
werken van ijzer/staal, zoals zonwering, troggen voor kneden/mengen, looprekken, gereedschapkisten, botaniseertrommels, contactverb. voor optische vezelkabel	28.75.27.49	146	34	159	38	48	40	33
werken van aluminium, zoals kettingen, lijstwerkprofielen, afvoerbuizen, binnen- en buitenzonwering, excl. van gegoten alum. en excl. spijkers, nagels e.d.	28.75.27.55	322	72	379	90	116	96	78
Machines, apparaten en werktuigen, n.e.g.	29	21486	6428	22037	4908	5839	5079	6210
w.o.								
<i>Motoren en turbines, excl. voor luchtvaartuigen, motorvoertuigen en bromfietsen</i>	29.11	1344	359	1217	254	312	361	290
w.o.								
revisie, reparatie en onderhoud van verbrandingsmotoren en turbines, excl. voor luchtvaartuigen, motorvoertuigen en motorrijwielen	29.11.92.00	267	66	461	83	93	165	120
<i>Pompen en compressoren</i>	29.12	1490	410	1805	363	532	422	488
w.o.								
hydraulische motoren en krachtmach., rechtlijnig werkend, excl. hydraul. systemen	29.12.11.35	204	81	202	38	49	48	67
delen van pompen en elevatorren voor vloeistoffen	29.12.42.00	107	32	211	51	57	49	54
delen van lucht- en vacuümpompen, compressoren, ventilatoren en afzuigkappen, waarvan de langste horizontale zijde maximaal 120 cm is	29.12.43.00	109	29	92	24	21	24	25
revisie, reparatie en onderhoud van hydraulische en pneumatische motoren en systemen, pompen en compressoren	29.12.92.00	140	39	193	45	45	44	58
<i>Kranen en dergelijke artikelen</i>	29.13	645	178	690	171	181	167	170
w.o.								
vlinderkleppen	29.13.13.75	191	52	199	51	60	42	46
kranen, excl. sanitaire, voor C.V., regel-, schuif-, klep- en kogelafsluiters, plugkranen, vlinderkleppen of membraanafsluiters	29.13.13.80	101	27	113	26	29	29	29
<i>Lagers, getande overbrengingen en drijfwerkelementen</i>	29.14	288	80	300	73	73	69	85
<i>Hijs-, hef- en transportwerktuigen</i>	29.22	2842	898	3210	662	776	759	1013
w.o.								
kranen, hijsmach. en -toest., voor montage op wegvoertuig (hoog en laagwerkers)	29.22.14.60	107	29	143	29	30	37	46
elektrisch aangedreven personen- en goederenliften, incl. bakkenliften	29.22.16.30	220	54	224	49	55	55	65
continu werkende transportinrichtingen met banden voor stort- en stukgoederen, excl. pneumatisch werkend of speciaal ontworpen voor ondergronds gebruik	29.22.17.70	191	59	247	60	53	62	72
continu werkende transportinrichtingen met rollenbanen/castors, excl. pneumatisch werkend of speciaal ontworpen voor ondergronds gebruik	29.22.17.93	141	35	103	27	27	26	22
continu werkende transportinrichtingen, excl. met bakken, banden en rollenbanen/castors of pneumatisch werkend of speciaal ontworpen voor ondergronds gebruik	29.22.17.95	141	47	277	40	69	66	102
hef-, hijs-, laad- en losmachines en -toestellen, incl. laadtoestellen voor hoogovens en manipulatoren voor smeedinrichtingen	29.22.18.70	303	84	462	90	113	113	147
delen van hefwerktuigen, heftrucks en transportwagentjes met hef- en hanteer-inrichting, transport-, laad- en losinrichtingen of toestellen	29.22.19.30	266	70	248	56	65	61	66
revisie, reparatie en onderhoud van hef-, hijs- en transportwerktuigen (incl. goederen- en personenliften)	29.22.92.00	436	98	429	82	107	107	133

Tabel 6.3 (vervolg / continued)

Industriële verkopen: metaalproducten, elektrotechnische producten, transportmiddelen

Industrial sales: metal and electrical products and transport equipment

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
		mln. gld.						
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
<i>Machines en apparaten voor de koeltechn. en klimaatregeling, voor niet- huish. gebr. w.o.</i>	29.23	1631	483	1703	392	475	405	430
warmtewisselaars	29.23.11.30	209	61	173	35	49	46	44
toestellen voor het filteren of zuiveren van lucht	29.23.14.10	123	39	150	39	39	33	38
centrifugale ventilatoren, vermogen meer dan 125 Watt	29.23.20.50	93	21	133	23	x	x	18
installeren van machines en apparaten voor de industr. koeltechn. en klimaatregel.	29.23.91.00	395	139	417	99	104	92	123
revisie, reparatie en onderhoud van machines en apparaten voor de industriële koeltechniek en klimaatregeling	29.23.92.00	181	52	183	47	46	42	47
<i>Overige machines en apparaten voor algemeen gebruik, n.e.g. w.o.</i>	29.24	2191	642	2553	629	655	581	688
toestellen voor het filteren en zuiveren van water	29.24.12.30	182	52	249	87	59	47	56
verpakkingsmach., excl. voor het vullen, sluiten, capsuleren of etiketteren van verpakkingen en het persen van koolzuur in dranken	29.24.21.70	380	102	427	87	122	101	117
thermische apparaten, inrichtingen en systemen voor de industrie	29.24.40.70	146	56	173	32	43	46	52
onderdelen voor filters en toestellen voor het filteren of zuiveren van vloeistoffen, lucht en andere gassen	29.24.52.50	106	28	108	26	24	27	31
onderdelen voor machines en toestellen van metaal, excl. elektrische of voorzien van elektrische onderdelen, n.e.g.	29.24.54.00	548	172	725	176	184	170	196
revisie, reparatie en onderhoud van overige machines en apparaten voor algemeen gebruik, n.e.g.	29.24.92.00	310	86	375	95	93	78	110
<i>Andere machines en werktuigen voor de land- of bosbouw (geen tractoren) w.o.</i>	29.32	1308	293	1393	315	367	336	375
machines voor het reinigen of sorteren van vruchten of andere landbouwproducten	29.32.61.50	112	33	134	26	30	32	46
machines en toestellen voor het bereiden van veevoeder, excl. pletmolens en machines voor het malen van granen	29.32.63.35	128	27	115	17	26	26	45
machines en toestellen voor de land-, bosbouw en bijenteelt, excl. voor veevoederbereiding, pluimveeteelt en automatische drinkbakken	29.32.65.50	111	30	118	26	30	33	29
onderdelen voor oogst-, dorst-, pers-, maai-, reiniging- en sorteermachines	29.32.70.50	105	21	88	20	26	22	19
<i>Gereedschapswerktuigen</i>	29.4	580	168	818	158	215	171	273
<i>Machines voor de winning van delfstoffen en voor de bouw w.o.</i>	29.52	380	113	355	79	85	76	114
onderdelen voor bulldozers, schrapers, walsen, hijskranen, takelwagens, heimach. sneeuwruimers, kolenploegen, machines voor grond, mineralen, ertsen e.d.	29.52.61.50	141	47	136	34	36	28	38
revisie, reparatie en onderhoud van machines voor de delfstoffenw. en de bouw	29.52.92.00	106	25	48	11	11	12	14
<i>Machines voor de productie van voedings- en genotmiddelen w.o.</i>	29.53	1420	420	1418	289	345	345	439
machines en toestellen voor zuivelbedrijven, excl. melkcontromers	29.53.12.00	102	43	112	x	x	x	38
machines en toestellen voor het industrieel vervaardigen van deegwaren	29.53.16.15	152	44	140	16	41	36	47
machines en toestellen voor het industrieel bewerken of verwerken van vlees	29.53.16.50	318	100	359	74	82	79	125
machines voor de industriële behandeling of bereiding van koffie, thee, dranken en voedingsmiddelen, excl. brouwerijen	29.53.16.70	166	39	122	27	30	36	29
onderdelen voor machines en toestellen voor de voedingsmiddelen- en drankenindustrie, brood- en banketbakkerijen, excl. voor bewerking van vetten en oliën	29.53.22.50	202	52	215	52	54	52	57
<i>Machines voor de productie van textiel, kleding en leer</i>	29.54	232	61	198	47	48	46	58
<i>Overige machines, apparaten en werktuigen voor specifieke doeleinden w.o.</i>	29.56	4962	1681	4523	1053	1352	838	1280
vormen (matrijzen) voor het spuit- of persgieten van rubber of kunststof	29.56.24.70	127	35	153	32	43	35	42
machines voor het mengen, kneden, breken, malen, ziften, homogeniseren, emulgeren of roeren, excl. robots	29.56.25.65	118	32	139	29	40	38	33
(Montage)machines, mech. toest., zoals voor luchtverfrissen via verdampen, prod. van diverse soorten schakelingen, systemen voor openen van garagedeuren e.d.	29.56.25.90	2511	1006	2475	517	x	x	726
onderd. voor mach. met eigen functie, zoals mach. voor uitvoeren van openb.- en bouwwerken, voor kneden/breken/roeren, persen van spaanplaat, ind. robots	29.56.26.70	597	177	x	x	x	85	x
revisie, reparatie en onderhoud van speciaal machines, -apparaten en -werktuigen voor specifieke industriële activiteiten	29.56.92.00	168	45	234	68	59	50	57
<i>Niet-elektrische huishoudapparaten w.o.</i>	29.72	340	108	339	80	72	84	103
luchtverhitters en/of luchtverspreiders voorzien van ventilator of blaasinrichting met motor, excl. met elektrische warmtebron	29.72.13.00	137	45	149	33	28	38	50
Kantoormachines en computers	30	5057	1780	5410	1127	1127	1285	1871
<i>w.v.</i>								
<i>Kantoormachines, alsmede delen daarvan</i>	30.01	x	x	x	x	x	x	x
<i>Computers en andere informatieverwerkende machines</i>	30.02	x	x	x	x	x	x	x

Tabel 6.3 (vervolg / continued)

Industriële verkopen: metaalproducten, elektrotechnische producten, transportmiddelen

Industrial sales: metal and electrical products and transport equipment

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
		mln. gld.						
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
Elektrische machines en apparaten, n.e.g.	31	6818	1861	6984	1684	1769	1615	1916
w.o.								
<i>Elektromotoren, elektrische generatoren en elektrischetransformatoren</i>	31.1	997	272	1017	244	255	233	285
w.o.								
statische omvormers, zoals gelijkrichters voor lassen e.d., excl. voor laden van accumulatoren, voedingseenh. voor autom. gegevensverwerkende app., omzetters	31.10.50.70	78	22	31	9	8	7	7
<i>Schakel- en verdeelinrichtingen</i>	31.2	1937	516	2006	448	495	485	578
w.o.								
schakelaars, spanning max. 1 kV, excl. vermogensschakelaars	31.20.25.00	342	89	294	71	78	72	73
borden, (installatie)panelen, schakelkasten, verdelers, meterbevestigingsplaten, voor elektrische bediening/verdeling van elektrische stroom, spanning max. 1 kV	31.20.31.70	422	114	503	103	114	132	154
<i>Geïsoleerd kabel en draad</i>	31.3	1291	337	1266	312	338	296	319
w.o.								
coaxiaalkabel en andere coaxiale geleiders van elektriciteit, data- en besturingskabel	31.30.12.00	107	33	118	32	30	26	31
draad en kabel voor telecommunicatie, spanning max. 80 V	31.30.13.30	178	43	191	46	53	44	48
draad en kabel, 80 V < spanning <= 1 kV	31.30.13.70	549	137	334	87	86	79	82
draad en kabel, spanning meer dan 1 kV	31.30.14.00	158	45	308	74	89	75	71
optische vezelkabel voor datatransmissie	31.30.15.00	142	41	177	36	46	40	55
lichtreclames, verlichte aanwijzingsborden e.d. artikelen	31.50.24.00	161	41	269	66	80	54	68
luchters en andere elektrische plafond- en wandlampen voor huishoudelijk gebruik	31.50.25.30	223	67	238	56	53	48	80
elektrische toestellen voor buitenverlichting, openbare wegen, andere openbare plaatsen, bakenlichten voor zee-, binnen- of luchtvaart	31.50.34.30	98	25	64	22	15	x	x
elektrische mach. en toest. met een eigen functie, excl. deeltjesversnellers, signaalgen., toest. voor galvanotechniek, elektrolyse of elektroforese	31.62.13.90	249	73	229	62	55	51	61
Radio-, televisie- en telecommunicatieapparatuur	32	5258	1440	4924	1216	1157	1272	1278
Medische apparatuur en instrumenten, precisie- en optische instrum.	33	5861	1727	5778	1426	1398	1352	1603
w.o.								
<i>Medische apparatuur en instrumenten en orthopedische artikelen</i>	33.1	2927	890	2723	699	693	626	706
<i>Meet-, regel- en controleapparatuur (excl. voor de bewaking van industr. processen)</i>	33.2	2059	606	2159	506	482	501	670
w.o.								
elektronische doorstromingsmeters	33.20.52.35	215	59	225	60	56	57	52
installatie van meet-, regel-, controle- en besturingsapparatuur, excl. voor bewaking of besturing van industriële processen	33.20.91.00	160	39	252	41	50	x	x
<i>Optische instrumenten en foto- en filmapparatuur</i>	33.4	583	149	564	140	144	144	137
w.o.								
brilleglazen, afgewerkt aan beide zijden, voor verbetering van gezichtsstoornissen, excl. unifocale	33.40.11.59	99	x	104	25	26	26	27
Motorvoertuigen, aanhangwagens en opleggers	34	11035	3397	13986	3447	3593	3247	3698
w.o.								
<i>Motorvoertuigen</i>	34.1	7567	2476	10207	2542	2604	2365	2695
w.o.								
reinigings-, röntgen-, bibliotheek-, werkplaats-, winkelauto's e.d. auto's	34.10.54.90	134	40	x	x	x	x	x
<i>Carrosserieën voor motorvoertuigen; aanhangwagens en opleggers</i>	34.2	1574	429	1837	423	483	416	516
w.o.								
carrosserieën, incl. cabines voor auto's en andere motorvoertuigen, voor personenvervoer > 10 personen, incl. bestuurder	34.20.10.30	276	76	289	69	77	66	79
carrosserieën, incl. cabines voor auto's en andere motorvoertuigen, excl. voor personenvervoer voor minder dan 10 personen	34.20.10.50	398	107	446	104	117	105	120
containers en dergelijke laadkisten, incl. tankcontainers, ingericht en uitgerust voor het vervoer met ongeacht welk vervoermiddel	34.20.21.00	96	27	140	31	34	33	42
aanhangwagens en opleggers voor goederenvervoer	34.20.23.00	635	176	729	160	193	162	214
<i>Delen en toebehoren voor automobielen en motoren daarvan (excl. elektrische)</i>	34.3	1894	492	1941	482	506	466	487
w.o.								
delen voor zuigermotoren met vonkontsteking, excl. voor luchtvaartuigmotoren	34.30.11.00	111	26	131	36	33	32	30
delen en toebehoren voor tractors, automobielen en andere voert., zoals brandstoftanks, klimaatregelininstallaties en delen voor transmissie of ophanging	34.30.20.70	913	239	814	196	214	198	206
delen en toebehoren voor carrosserieën en cabines, excl. veiligheids gordels	34.30.30.90	207	53	361	93	98	87	83
Overige transportmiddelen (incl. onderdelen)	35	5892	1496	6821	1483	1975	1653	1710
w.o.								
<i>Schepen</i>	35.11	3507	924	3654	775	1181	939	759
w.o.								
nieuwbouw van zeegaande algemene ladingschepen, groter dan 100 GT	35.11.24.30	674	168	879	168	443	97	171
nieuwbouw van zeegaande containerschepen, groter dan 100 GT	35.11.24.40	144	30	92	x	x	x	x
reparatie, onderhoud en scheepsschilderwerken aan binnenvaart- en zeegaande schepen en ander drijvend materieel, excl. sport- en recreatievaartuigen	35.11.91.00	962	254	1114	228	316	311	259
verbouw van binnenvaart- en zeegaande schepen, baggermolens en ander drijvend materieel, excl. sport- en recreatievaartuigen	35.11.92.00	98	45	91	15	x	x	8

Tabel 6.3 (slot / end)

Industriële verkopen: metaalproducten, elektrotechnische producten, transportmiddelen

Industrial sales: metal and electrical products and transport equipment

		1997		1998				
		totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
		mln. gld.						
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
<i>Plezier- en sportvaartuigen</i>	35.12	471	40	821	114	129	233	345
w.o.								
motorboten en -jachten, zeegaand, excl. met buitenboordmotor	35.12.13.30	346	26	334	61	42	85	147
<i>Rollend materieel voor spoor- en tramwegen</i>	35.2	112	32	135	23	44	41	28
w.o.								
delen van rollend spoor- en tramwegmaterieel	35.20.40.30	96	26	x	x	x	x	x
<i>Lucht- en ruimtevaartuigen</i>	35.3	890	265	1139	294	305	229	311
w.o.								
delen voor luchtvaartuigen met en zonder voortbewegingsmechanisme e.a. vlieg- ruimtevaartuigen, excl. propellers, rotors en landingsgestellen	35.30.50.90	319	97	509	129	x	x	137
<i>Motorrijwielen</i>	35.41	68	17	63	16	18	14	16
<i>Rijwielen</i>	35.42	702	179	841	225	258	156	201
w.o.								
fietsen met kogellagers, zonder hulpmotor, incl. bakfietsen	35.42.10.50	634	165	746	199	230	135	183
<i>Invalidenwagens</i>	35.43	38	9	47	9	8	14	16
<i>Overige transportmiddelen, n.e.g.</i>	35.5	105	29	121	29	31	27	33

Hout-, bouwmaterialen- en overige industrie

Net als in 1998 is in het eerste kwartaal van 1999 een omzetgroei gemeten van 4%. De volumegroei van de omzet en productie lopen thans sterk uiteen. Dit wijst op forse voorraadonttrekkingen. Ondernemers geven aan dat in de maanden mei tot en met juli de productie sterk verbetert. Zij voorzien ook dat in deze periode de verkoopprijzen stijgen.

Verkopen nemen in 1998 met 4% toe

De totale verkoopwaarde van zelfvervaardigde producten van de hout-, bouwmaterialen- en meubel- en overige industrie loopt in 1998 op tot iets meer dan 18 miljard gulden (zie tabel 7.3 voor een meer gedetailleerde indeling). In 1997 bedroeg de verkoopwaarde 17,4 miljard gulden. Dit betekent dat in 1998 de verkoopwaarde toeneemt met bijna 4%.

Verkoop bouwmaterialen blijft achter in 1998

In de bouwmaterialenindustrie bedraagt de groei van de verkopen van industriële producten in 1998 vergeleken met 1997 ruim 2%. Deze toename blijft achter ten opzichte van de 4% groei in 1998 van de gehele branche. De gang van zaken in de bouwmaterialenindustrie wordt sterk beïnvloed door die in de bouwsector. In 1998 liep de bouwproductie door onder andere het relatief slechte weer in het vierde kwartaal enige vertraging op.

Hout- en meubelindustrie grotere verkopen

In 1998 neemt de verkoop van zelfvervaardigde producten, zowel in de houtverwerkende industrie als in de meubel- en overige industrie, toe met ongeveer 6%. Dat is dus beduidend beter dan de groei voor de gehele branche.

Omzet in eerste kwartaal bijna 4% hoger

In het eerste kwartaal van 1999 neemt, vergeleken met het eerste kwartaal van vorig jaar, de waarde van de omzet toe met bijna 4%. De stijging van de totale afzetprijs in deze periode beperkt zich tot bijna 1% zodat per saldo sprake is van een volumestijging van de totale omzet met 3%. Op de binnenlandse markt neemt het omzetvolume toe met ongeveer 5%. Het omzetvolume op de buitenlandse markt krimpt daarentegen met circa 7% in het eerste kwartaal (zie ook de betreffende grafiek).

In het meinumner van de Industriemonitor werd opgemerkt dat in februari het prille herstel van de omzetgroei wat afnam. In maart neemt de waarde van de omzet, vergeleken met maart vorig jaar, met maar liefst bijna 10% toe. Hierdoor is er weer wat vaart gekomen in de groei van de omzet. Het hoge groeicijfer van maart is echter geflatteerd met ongeveer 4 à 5 procentpunten als gevolg van een extra werkdag.

Productie negatieve, omzet positieve trend

In de grafiek van de omzet, afzetprijs en productie valt op dat al weer enige tijd, kennelijk vanaf sep-

tember 1998, de groei van de omzet zich positief en die van de productie zich verder negatief ontwikkelt. Dit impliceert dat nieuwe orders voornamelijk uit de grote voorraden eindproduct worden geleverd. Zijn er inderdaad te grote voorraden in de branche? Bij het ontbreken van feitelijke maand- of kwartaalgegevens bieden de uitkomsten van de beoordelingsvraag uit de Conjunctuurtest over de voorraden eindproduct soelaas. Dan blijkt dat sinds het vierde kwartaal van 1998 per saldo aanzienlijk meer bedrijven de voorraden gereed product als te groot beoordelen (zie tabel 7.2). Ook in april, de maand met de meest recente Conjunctuurtestuitkomst, zijn ondernemers nog steeds behoorlijk ontevreden met de voorraden gereed product. Dit lijkt echter tegenstrijdig met de constatering dat nieuwe orders voornamelijk worden afgevangen door de grote voorraden af te bouwen. Dus hoewel er sprake is van forse voorraadonttrekkingen gebeurt dit kennelijk nog steeds niet in voldoende mate of naar tevredenheid van de ondernemers. Dit is op zijn beurt weer verklaarbaar uit het feit dat het herstel afgemeten aan de omzetgroei zich (nog) in een (te) pril stadium bevindt (vergelijk de huidige ontwikkeling van de omzetgroei over een wat langere periode in de grafiek van de omzet, afzetprijs en productie). Verder kan mee spelen dat de omzet in april wellicht wat tegenviel. De Conjunctuurtest van april duidt daar op.

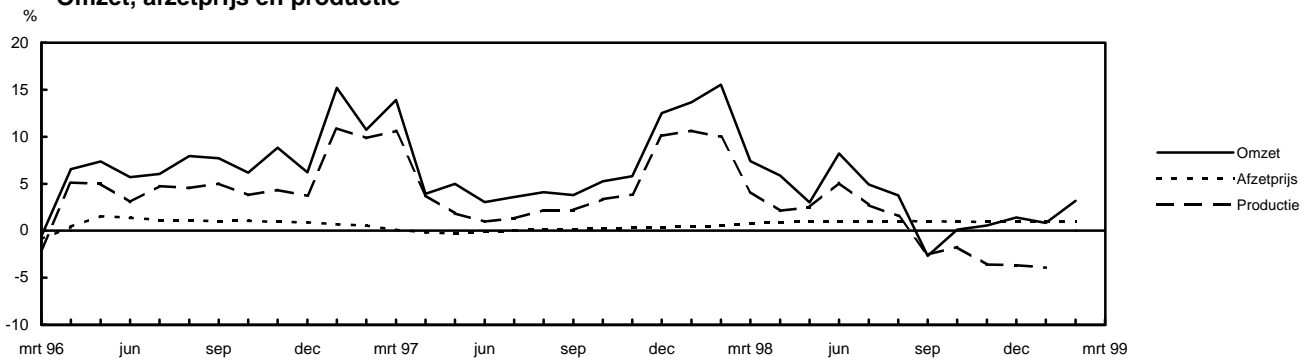
In april geen spectaculaire verbetering

In april neemt, vergeleken met maart, zowel de waarde van de orderontvangst als de bedrijvigheid in de branche toe. De index van de orderpositie, die het aantal maanden werk in voorraad indiceert, blijft in april dan ook per saldo nagenoeg onveranderd op het niveau van maart steken. Ook de beoordeling van de ondernemers inzake de orderontvangst, de orderpositie en de voorraden gereed product verbeteren of verslechteren amper. Over de voorraden gereed product is men in de branche nog het meest ontevreden. In de komende maanden kan het economisch wat beter gaan.

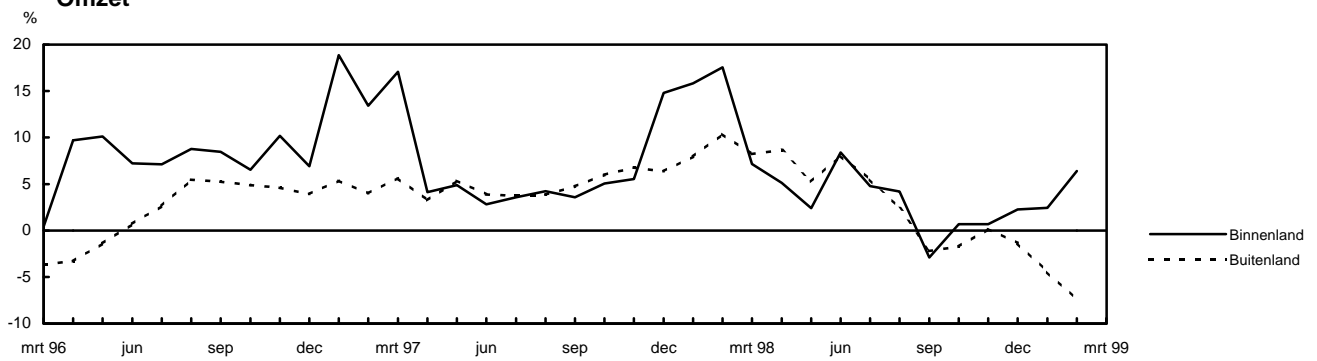
Verwachtingen

Ondernemers verwachten dat in de periode mei tot en met juli de bedrijvigheid fors zal toenemen en dat de verkoopprijzen zullen stijgen.

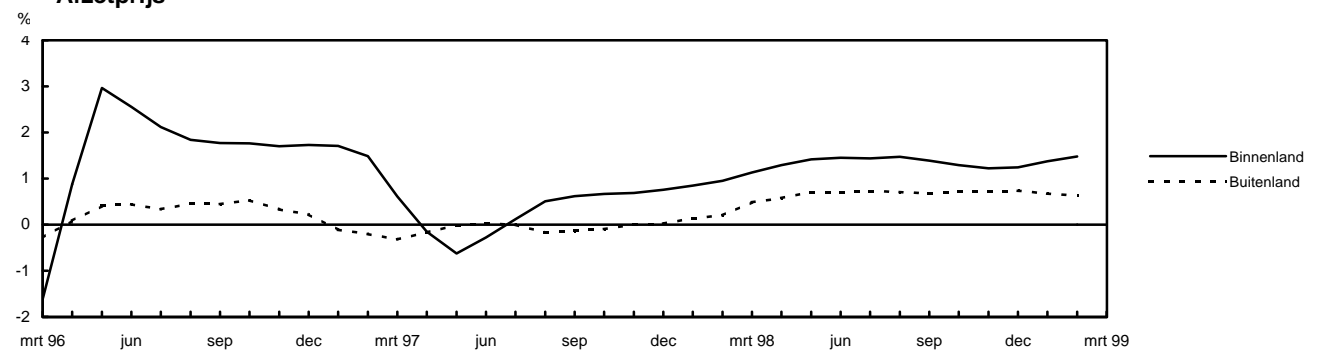
Omzet, afzetprijs en productie

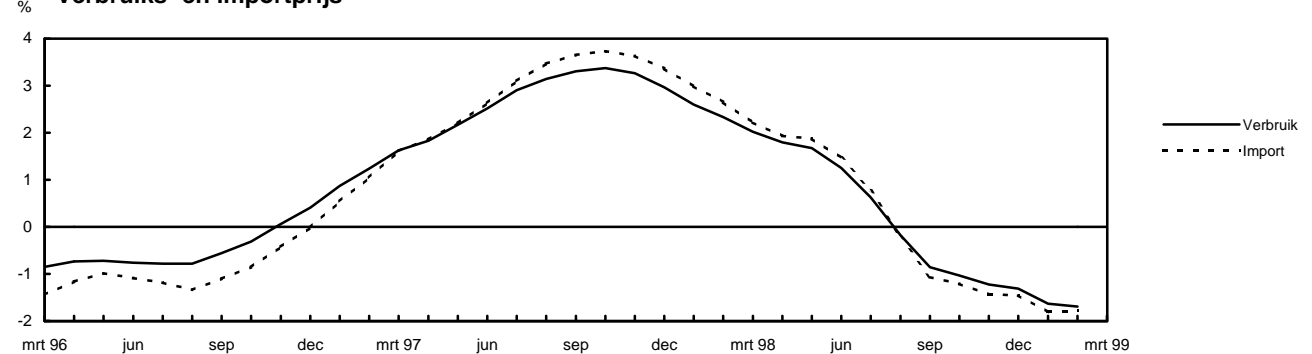
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 7.1

Kerngegevens: Hout-, bouwmaterialen- en overige industrie

General figures: Manufacture of wood and other products

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			Ontwik- keling in % ¹⁾		
		1997	1998	1998			1999		1999				
				1e kw.	2e kw.	4e kw.	1e kw.	feb.	mrt.	jan.		feb.	mrt.
1990=100													
Omzet (waarde)		109,9	115,6	112,2	123,7	118,0	116,3	106,3	127,2	103,2	105,8	139,8	9,9
binnenland		111,4	117,3	113,1	126,6	120,8	120,9	107,5	128,0	106,4	109,5	146,7	14,6
buitenland		105,4	109,9	109,4	114,5	109,0	101,5	102,4	124,7	92,6	93,9	117,9	-5,4
Afzetprijs		101,3	102,3	102,2	102,3	102,3	102,9	102,2	102,3	102,9	102,8	102,9	0,6
binnenland		102,2	103,7	103,4	103,7	104,0	104,9	103,4	103,4	104,9	104,8	104,9	1,5
buitenland		100,5	101,1	101,3	101,2	101,0	101,2	101,3	101,4	101,3	101,1	101,4	0,0
Verbruiksprijs		101,9	102,5	103,2	103,3	101,5	101,4	103,1	103,1	101,3	101,3	101,6	-1,4
import		101,5	102,2	102,9	103,1	101,0	101,0	102,8	102,8	100,9	100,8	101,4	-1,4
Productie (volume gemiddelde dag)		106,2	108,7	106,0	119,8	109,6	.	106,6	113,6	98,1	100,6	.	-5,6
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		106,2	109,4	104,6	118,5	111,8	.						-1,3
Aantal bedrijven ⁴⁾	1000	10,1	10,6										
Uitgesproken faillissementen	1	131	86	22	17	20	32						
Aantal werkdagen	1	254	255	63	61	65	63	22	22	20	20	23	
Energieverbruik	PJ	43	.	12	10	.	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar⁴⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 7.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Hout- en bouwmaterialen- en overige industrie

Business survey figures: Manufacture of wood and other products

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			Gemidd. laatste 12 mnd.		
		1997	1998	1998			1999		1999				
				1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	mrt.	apr.		mrt.	apr.
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		5	1	16	-3	2	-13	13	22	2	15	8	0
binnenlandse markt		6	1	18	-3	1	-13	13	25	3	17	11	0
buitenlandse markt		-1	-4	-3	-2	0	-10	16	-10	4	16	2	1
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		9	3	12	5	5	-8	6	20	1	19	7	3
Bezettingsgraad ³⁾	%	86,9	86,8	87,9	87,6	87,1	84,7	86,1					86,4
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	80	79	81	79	78	79	79					79
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	9	7	6	7	6	9	6					7
tekort aan arbeid	%	5	8	6	9	10	6	7					8
te geringe productiecapaciteit	%	3	2	3	2	2	1	2					2
overige belemmeringen	%	4	4	4	3	4	5	6					5
Orderpositie	⁴⁾	106,2	104,3	106,9	105,8	104,3	100,3	103,0	106,8	106,3	104,0	104,2	103,2
Beoordelingen:													
orderontvangst		-2	-5	4	-6	-2	-15	-3	5	-5	-3	-4	-7
orderpositie totaal		-1	-3	3	-5	-2	-10	-2	0	-2	-3	-2	-5
orderpositie buitenland		-11	-8	-8	-7	-10	-8	-4	0	0	-1	-9	-8
productiecapaciteit		2	1	1	-1	-2	4	2					1
voorraden gereed product		5	5	1	3	3	12	15	4	0	16	15	10
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		6	2	4	-1	1	2	2					1
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		-7	-7	-13	-2	-3	-11	-10					-7
buiten Europese Unie		-2	-7	-3	-1	-13	-9	-16					-10
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		12	8	12	2	8	9	20					10
bedrijvigheid komende 3 mnd		12	8	23	6	11	-7	19	19	5	15	15	8
verkoopprijs komende 3 mnd		6	5	16	-5	-1	9	8	8	-5	9	7	4
personeelssterkte komende 6 mnd		-2	0	1	0	0	-1	3					1
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,1	0,1	0,2	-0,2	0,3	-0,1	0,3					0,1

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Tabel 7.3

Industriële verkopen: producten van hout en bouwmaterialen, meubels en overige

Industrial sales: products of wood and other non-metallic mineral products, furniture, other goods

	1997		1998					
	totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	
: mln. gld.								
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
Andere delfstoffen	14	1061	260	1106	260	280	270	295
w.o.								
kiezelsand, kwartszand of industrieel zand	14.21.11.50	125	31	164	36	42	43	42
zand voor de bouw, excl. metaalhoudend	14.21.11.90	87	21	98	22	27	24	24
grind, keistenen, vuurstenen en rolstenen	14.21.12.10	109	28	105	22	29	27	27
minerale stoffen, zoals tuinaarde, potgrond, mergel, teelaarde als grondverbeteraar, meerschuur, amber, stukken en scherven van aardewerk	14.30.13.90	161	34	155	39	46	34	36
Hout en producten van hout en kurk (excl. meubelen), art. van riet	20	2747	745	2908	715	763	694	736
w.o.								
<i>Hout, gezaagd, geschaafd of geïmpregneerd</i>	20.1	69	16	71	18	19	15	19
<i>Fineer, duplex-, triplex- en multiplexhout, meubelplaat, spaanplaat, vezelplaat en andere panelen of platen</i>	20.2	114	30	133	32	33	35	33
<i>Schrijn- en timmerwerk voor bouwwerken</i>	20.3	1808	500	1919	481	512	446	480
w.o.								
ramen en raamkozijnen van hout	20.30.11.10	693	198	738	190	201	170	177
deuren van hout en houtvezelplaat, incl. kozijnen en drempels	20.30.11.50	450	124	462	116	119	103	124
timmerwerken voor bouwwerken, zoals panelen, wanden, trappen, hout- en dakconstructies e.d., excl. deuren, ramen, kozijnen e.d.	20.30.13.00	386	106	318	82	83	74	79
geprefabriceerde bouwwerken van hout	20.30.20.00	210	54	260	60	69	65	66
<i>Houten emballage</i>	20.4	500	132	564	127	139	149	149
w.o.								
pallets, opzetframes voor pallets	20.40.11.33	329	84	353	83	92	89	89
<i>Overige artikelen van hout; artikelen van kurk, van riet en van vlechtwerk</i>	20.5	256	67	221	56	60	50	54
w.o.								
houtwaren, zoals graf- en crematiekisten, klerhangers, spoelen, dossen, gordijnen en jaloezierollen, heften voor tafelmessen, excl. opzetframes voor pallets	20.51.14.50	201	53	185	47	51	42	45
Overige niet-metaalhoudende minerale producten	26	9138	2453	9337	2208	2557	2270	2302
w.o.								
<i>Glas en producten van glas</i>	26.1	1929	512	1975	481	522	488	485
w.o.								
<i>vlakglas</i>	26.11	173	49	246	61	62	60	63
<i>gevormd en bewerkt vlakglas</i>	26.12	463	128	478	110	127	113	127
w.o.								
geharde glasplaten (veiligheidsglas), excl. voor vervoermiddelen	26.12.12.30	119	31	118	31	30	26	30
meerwandig glas voor isolatiedoeleinden	26.12.13.30	259	75	250	54	70	59	67
<i>glasvezels</i>	26.14	488	131	484	123	131	112	118
<i>Niet-vuurvaste keramische producten, excl. die voor de bouw</i>	26.2	248	65	244	61	68	57	58
<i>Keramische tegels en plavuizen</i>	26.3	222	54	213	57	57	49	50
<i>Bakstenen, tegels en andere bouwmaterialen, van gebakken klei</i>	26.4	815	223	771	179	218	197	177
w.o.								
bakstenen (niet vuurvast)	26.40.11.10	621	163	580	136	169	146	129
<i>Cement, kalk en gips</i>	26.5	x	x	x	x	x	x	x
<i>Werken van beton, gips en cement</i>	26.6	4245	1121	4299	1016	1201	1041	1041
w.o.								
blokken en stenen van cement, beton, kalk e.d.	26.61.11.30	480	122	409	110	113	97	89
producten van beton voor woning- en utiliteitsbouw, grond-, weg- en waterbouw en agrarische toepassingen, excl. bouwblokken en stenen van beton	26.61.11.50	794	214	809	175	247	202	186
geprefabriceerde bouwelementen van beton, zoals heipalen en oplangers, etc.	26.61.12.00	1728	462	1778	427	485	422	443
buizen van beton of kunststeen	26.61.13.00	112	34	113	29	32	28	24
<i>werken van gips voor de bouw</i>	26.62	146	35	145	37	37	36	36
w.o.								
stortklare beton, niet vuurvast	26.63.10.00	725	188	765	175	212	187	191
niet-vuurvaste mortel en beton, excl. stortklaar beton	26.64.10.00	137	34	127	32	37	29	29
<i>Steen en werken daarvan</i>	26.7	x	x	x	x	x	x	x
<i>schuur-, slijp- en polijstmiddelen</i>	26.81	64	17	x	x	x	x	x
<i>overige niet-metaalhoudende minerale producten n.e.g.</i>	26.82	909	275	1013	215	267	242	290
w.o.								
bedekkingsmateriaal van asfalt, bitumen, teer en dergelijke producten, op rollen	26.82.12.53	118	26	102	22	34	20	25
bitumineuze mengsels van natuurlijk asfalt, natuurlijk nitumen, petroleumbitumen, minerale teer, teerpek of koudasfalt	26.82.13.00	108	25	212	28	64	66	54

Tabel 7.3 (slot / end)

Industriële verkopen: producten van hout en bouwmaterialen, meubels en overige

Industrial sales: products of wood and other non-metallic mineral products, furniture, other goods

	1997		1998					
	totaal	4e kw.	totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	
mln. gld.								
Verkopen van zelfvervaardigde producten								
Meubelen; overige goederen en producten n.e.g.	36	5472	1518	5784	1472	1507	1300	1504
w.o.								
<i>stoelen, banken en andere zitmeubelen</i>	36.11	1209	321	1328	353	366	268	341
w.o.								
zitmeubelen, met metalen onderstel, opgevuld	36.11.11.70	153	38	169	40	39	38	51
zitmeubelen met houten romp of geheel van hout, opgevuld	36.11.12.50	511	135	512	130	133	109	141
zitmeubelen met kunststof onderstel of geheel van kunststof	36.11.13.00	95	16	120	43	51	8	18
<i>kantoor- en winkelmeubilair</i>	36.12	1209	331	1345	318	334	318	375
w.o.								
bureaus (compleet, incl. ladeblok) met metalen onderstel of geheel van metaal, hoogte max. 80 cm	36.12.11.30	149	41	247	61	63	58	66
kantoormeubilair, met metalen onderstel of geheel van metaal, hoogte max. 80 cm, excl. bureaus	36.12.11.50	162	46	134	31	32	32	38
kantoormeubilair, met metalen onderstel of geheel van metaal en hoogte meer dan 80 cm, deurkasten, rolluikkasten en kasten met kleppen	36.12.11.73	137	37	161	42	39	37	43
meubels en interieurs met houten onderstel of volledig van hout en betimmeringen van hout, voor bedrijven, cafe's, winkels, schepen e.d.	36.12.13.00	610	167	641	147	160	148	186
<i>keukenmeubelen</i>	36.13	479	131	497	126	130	111	131
w.o.								
keukenelementen met houten onderstel of volledig van hout	36.13.10.50	435	119	450	114	117	100	119
<i>andere meubelen</i>	36.14	1194	326	1293	336	337	280	340
w.o.								
meubelen met metalen onderstel of volledig van metaal, excl. zitmeubelen, kantoormeubelen e.d.	36.14.11.00	523	145	557	150	140	120	147
slaapkamermeubelen met houten onderstel of volledig van hout	36.14.12.30	157	40	162	42	41	37	41
woonkamermeubelen met houten onderstel of volledig van hout, zoals tafels, bergmeubelen en kleinmeubelen	36.14.12.50	230	60	224	56	58	51	59
meubelen met kunststof onderstel of volledig van kunststof, excl. zitmeubelen	36.14.14.30	90	29	105	27	37	11	30
delen voor meubelen van hout, excl. voor zitmeubelen	36.14.15.50	107	29	153	39	37	38	40
<i>matrassen</i>	36.15	285	74	301	77	74	70	80
w.o.								
springbakken, spiraalmatrassen en andere bedbodems	36.15.11.00	106	28	109	29	27	25	28
matrassen met binnenvering	36.15.12.70	98	27	112	28	27	26	32
<i>Sieraden en munten</i>	36.2	92	30	106	25	25	25	31
<i>Muziekinstrumenten</i>	36.3	42	17	41	10	11	8	12
<i>Sportartikelen</i>	36.4	75	23	67	15	21	18	13
<i>Spellen en speelgoed</i>	36.5	93	26	74	23	21	17	13
<i>Overige producten n.e.g.</i>	36.6	793	238	732	190	188	186	168
w.o.								
kaarsen	36.63.75.00	206	83	164	46	41	46	30

Gepubliceerde artikelen

In de Industriemonitor verschijnen maandelijks één of meer artikelen over de industrie. Onderstaande artikelen zijn reeds gepubliceerd.

Artikel	Auteur(s)	Maand
Industriële bedrijfsafvalstoffen, 1984-1996	Paul Klein	juni '99
Banencreatie bij het Klein-, Midden- en Grootbedrijf	Ron van Dijk Ben van der Eijken Henry Nieuwenhuijsen	juni '99
Winstgroei bij kleine ondernemingen	Erik Smeets	mei '99
Hoge investeringen ondanks tanend ondernemersvertrouwen	André Meurink	april '99
De industrie in 1998: afvlakking na een forse groei in 1997	Willem Heijnen	maart '99
Het producentenvertrouwen: conjunctuurwijzer van de CBS-koersindex?	Roberto Wekker	februari '99
Meer onderzoek en innovatie in Nederland	Luuk Klomp	januari '99
Internationalisering van de industrie	Robert Goedegebuure	januari '99
Vijf jaar PRODCOM in Nederland	Jos Smeets	november '98
Nederland en de industrie: werkloosheid, werkgelegenheid en arbeidstekort	Roberto Wekker	oktober '98
De cacaoonverwerkende industrie: een dwerg of een reus?	Willem Heijnen	september '98
Investeren in de toekomst	Gerhard Meinen	augustus '98
Gevaarlijk afval 1993-1996	Harrie Meeuwissen	juli '98
De statistiek van CV-ketels	Willem Heijnen Tjakko Tol	juni '98
De top vijftig Nederlandse export in de jaren negentig	Vick Smeets	mei '98
De economie en het weer, de kalender en incidenten	Roberto Wekker	april '98
Nijverheid verwacht ook in 1998 fors te investeren	Gerhard Meinen	maart '98
Industrie regionaal	Jeroen Reijnders	februari '98
Forse conjunctuuropleving in de industrie in 1997	Roberto Wekker	februari '98
De Nederlandse voedings- en genotmiddelenindustrie	Tjakko Tol Henry Nieuwenhuijsen	januari '98

Gepubliceerde producttabellen

Hieronder staat een overzicht van in de Industriemonitor opgenomen producttabellen (tabellen x.3).

De producttabellen bevatten een systematische opsomming van de meest recente productgegevens per branche. Verkopen in waarden worden per kwartaal gepubliceerd. De verkopen in hoeveelheden worden jaarlijks opgenomen in de Industriemonitor. Omdat bij publicatie van het meest recente kwartaal de voorgaande kwartalen worden geactualiseerd, kunnen deze cijfers afwijken.

Het nummer van de "Industriemonitor" wat hieronder vermeld staat, betreft het meest recente exemplaar waarin de productgegevens over de betreffende verslagperiode zijn opgenomen.

Periode	Waarde / hoeveelheid	Industriemonitor
1998	jaar	juni '99
	4 ^e kw	juni '99
	3 ^e kw	juni '99
	2 ^e kw	juni '99
	1 ^e kw	juni '99
1997	jaar	september '98
	jaar	juni '99
	4 ^e kw	juni '99
	3 ^e kw	februari '99
	2 ^e kw	november '98
	1 ^e kw	november '98
1996	jaar	september '98
	jaar	september '98
	4 ^e kw	april '97
	3 ^e kw	februari '99
	2 ^e kw	november '97
	1 ^e kw	november '98
1995	jaar	juli '98
	jaar	juni '97
	4 ^e kw	juni '97
	3 ^e kw	februari '99
	2 ^e kw	november '97
	1 ^e kw	november '98
1994	jaar	juli '98
	jaar	juni '97
	3 ^e kw	februari '98
	2 ^e kw	november '97
	1 ^e kw	september '97
1993	jaar	juli '98
	jaar	februari '97

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

Jaarlijks, 588 blz., f 49,95.

ISSN 0924-2686. Kengetal K-26/1999.

Statistisch Bulletin

Het Statistisch Bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijkse Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

- *Statistisch Bulletin: wekelijks, circa 10 blz.*
ISSN 0166-9680.

- *Conjunctuurbericht: maandelijks, 4 blz.*
ISSN 0920-9743.

f 131,00 per jaar.

95 jaren statistiek in tijdreeksen

Deze publicatie geeft historische reeksen waarmee de lange termijn ontwikkelingen in ons land sinds 1899 nauwkeurig kunnen worden gevolgd. De publicatie bevat tweeduizend tijdreeksen en meer dan honderd grafieken.

Eenmalig, 292 blz., f 54,50.

ISBN 90357-1595 0. Kengetal A-2 15/1899-1994.

Index

Het CBS-magazine met een geheel eigen vormgeving. Index geeft vanuit de statistische optiek een brede kijk op de vele economische en sociale aspecten van de samenleving. Veel thema-nummers met daarnaast een aantal gevarieerde onderwerpen.

Jaarlijks 10 nummers, circa 28 blz., f 122,50 per jaar.

ISSN 1380-7447. Kengetal A-152/1999.

Samenvattend overzicht van de industrie

Het samenvattend overzicht geeft een overzicht van de belangrijkste variabelen van de afzonderlijke productiestatistiek van bedrijven. De publicatie bevat ook informatie over de verkopen van zelfvervaardigde producten.

Jaarlijks, 85 blz., f 37,50.

ISSN 0168-5546. Kengetal K-160/1996/1997.

Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare en breed en samenhangend overzicht te geven van de economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde. Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

Jaarlijks, 204 blz., f 32,50.

ISSN 1386 - 1042

Branchepublicaties

Betreffende de industrie zijn in 1997 een tweetal branche-publicaties verschenen. Zij geven een compleet beeld van de branche in al haar facetten.

- *De Nederlandse Chemische industrie 1996.*
Jaarlijks, 60 blz., f 50,00.
ISSN 1387-7097. Kengetal K-278/1996.

- *De Nederlandse Voedings- en genotmiddelenindustrie 1996.*

Jaarlijks, 52 blz., f 30,00.

ISSN 1386-260x. Kengetal K-262/1996.

Maandstatistieken

Het CBS publiceert naast de Industriemonitor nog een aantal andere maandelijks periodieken. Enkele zijn:

- *Maandstatistiek Internationale Handel*
Maandelijks, ca. 30 blz., f 158,00 per jaar.
ISSN 1384-6981. Kengetal M-11.

- *Sociaal-Economische Maandstatistiek*
Maandelijks, ca. 80 blz., f 210,00 per jaar.
ISSN 0168-549X. Kengetal V-4/1999.

- *Maandstatistiek van de Prijzen*
Maandelijks, ca. 90 blz., f 205,00 per jaar.
ISSN 0166-9486. Kengetal U-2/1999.

- *Maandstatistiek Detailhandel*
Maandelijks, ca. 50 blz., f 163,00 per jaar.
ISSN 1385-0105. Kengetal L-10/1999.

- *Maandstatistiek Bouwnijverheid*
Maandelijks, ca. 40 blz., f 140,00 per jaar.
ISSN 0166-9338. Kengetal K-3/1999.

- *Financiële Maandstatistiek*
Maandelijks, ca. 50 blz., f 173,00 per jaar.
ISSN 1381-6780, Kengetal O-1/1999.

Catalogus CBS-publicaties

Een systematisch overzicht van alle publicaties die het CBS heeft uitgebracht. Deze is op aanvraag gratis verkrijgbaar (telefoon 045 - 570 7070).

Diskettes

Veel gegevens zijn ook op diskette verkrijgbaar. Er zijn onder meer maandelijks en jaarlijkse diskettes met alle beursindices. Bestellen: telefoon 045 - 570 7070.

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 556 en 557 van NOS-Teletekst.

Internet

Het CBS heeft een website. Deze is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

Voor bestellingen van CBS-publicaties kunt u terecht bij de bestelservice van de sector Marketing en Verkoop van het CBS, tel 045 - 570 7070, fax 045 - 570 6268 of e-mail verkoop@cbs.nl, of via de boekhandel. Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen in onze bibliotheken. Tevens is in beide vestigingen een boekwinkel waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht. De CBS-catalogus met CBS-publicaties is op aanvraag gratis verkrijgbaar (tel. 045 570 7070).

Informatieservice

Het CBS: Betrouwbare informatie voor u

De Nederlandse overheid vindt het belangrijk dat u over betrouwbare en onafhankelijke informatie kunt beschikken. Het Centraal Bureau voor de Statistiek zorgt hier al bijna 100 jaar voor. Het CBS verzamelt, bewerkt en analyseert gegevens over alle aspecten van de Nederlandse samenleving. Hieruit publiceren wij informatie over bijvoorbeeld de Nederlandse economie maar ook over de leefsituatie van de bevolking en over het milieu. Tevens garanderen wij dat individuele gegevens van personen of bedrijven niet zijn af te leiden uit de gepubliceerde cijfers.

Veelzijdige en flexibele dienstverlening

CBS-informatie is voor iedereen toegankelijk. Vooral beleidsmedewerkers, markt- en bedrijfstakanalisten, onderzoekers en studenten maken hier veelvuldig gebruik van. Ook op de CBS-site op Internet is veel informatie te vinden. Hier vindt u Statline, de voor

De Infogroepen

Het CBS beschikt echter over veel meer, en meer gedetailleerde informatie dan er in een publicatie zoals de Industriemonitor wordt opgenomen. Die informatie is op aanvraag verkrijgbaar bij onze Infogroepen. Van de onderwerpen die in de Industriemonitor staan zoals de productie, omzet, prijzen, in- en uitvoer en de conjunctuurtest zijn meer gedetailleerde gegevens beschikbaar voor specifieke branches en bedrijfstakken zoals de zuivelindustrie en de landbouwmachine-industrie. Kortom: voor alles wat u wilt weten over de industrie kunt u terecht bij onze Infogroep Industrie.

Branchepublicaties vervangen Productiestatistieken industrie

De publicaties Productiestatistieken industrie zoals ze tot en met het verslagjaar 1995 zijn verschenen, bestaan niet meer. Ze zijn vervangen door branchepublicaties die een actueel en totaal overzicht geven van de bij het CBS beschikbare informatie van de

De Infogroepen	Telefoon	Fax	E-mail
Infoservice	(045) 570 70 70	(045) 570 62 68	infoserv@cbs.nl
Arbeid en Lonen	(070) 337 58 50	(070) 337 59 94	infosec@cbs.nl
Bedrijven (aantal)	(045) 570 79 37	(045) 570 62 66	infogwm@cbs.nl
Bevolking	(070) 337 58 30	(070) 337 59 87	infosbv@cbs.nl
Bouw	(070) 337 42 41	(070) 337 59 75	infolbn@cbs.nl
Conjunctuur en Regio	(070) 337 38 00	(070) 337 59 81	infopcr@cbs.nl
Consumentenprijsindex (inflatie)	(070) 337 58 09	(070) 337 59 94	infosec@cbs.nl
Cultuur, Toerisme en Recreatie	(070) 337 58 67	(070) 337 59 96	infokcr@cbs.nl
Eurodatashop	(070) 337 49 00	(070) 337 59 84	datashop@cbs.nl
Financiële markten	(070) 337 45 67	(070) 337 59 77	infohfo@cbs.nl
Gezondheid en Welzijn	(070) 337 58 64	(070) 337 59 79	infokgw@cbs.nl
Industrie	(045) 570 76 17	(045) 570 62 77	infolin@cbs.nl
Inkomen, Vermogen, Koopkracht	(045) 570 75 23	(045) 570 62 72	infosiv@cbs.nl
Internationale handel	(045) 570 79 17	(045) 570 66 75	infohjh@cbs.nl
Landbouw	(070) 337 58 03	(070) 337 59 51	infollb@cbs.nl
Milieu	(070) 337 58 96	(070) 337 59 76	infolmi@cbs.nl
Nationale rekeningen	(070) 337 58 76	(070) 337 59 81	infopni@cbs.nl
Onderwijs	(070) 337 53 45	(070) 337 59 78	infosoz@cbs.nl
Overheid	(070) 337 58 99	(070) 337 59 80	infokov@cbs.nl
Rechtsbescherming, Veiligheid	(070) 337 58 66	(070) 337 59 79	infokrv@cbs.nl

het publiek toegankelijke databank van het CBS. Deze is gevuld met actuele cijfers, persberichten, tijdreeksen etc. Vraagt u informatie bij ons aan dan verstrekken wij die in de vorm die u wenst: per post, fax, e-mail, diskette of bij eenvoudige inlichtingen telefonisch. Alle informatie kan zowel incidenteel als op basis van een abonnement geleverd worden.

Onze informatie is in principe gratis. Dat houdt in dat telefonische inlichtingen gratis worden verstrekt en dat publicaties gratis toegankelijk zijn bij de CBS-bibliotheken in Voorburg en Heerlen en bij vele openbare en universiteitsbibliotheken. Voor het ontvangen van bijvoorbeeld publicaties of diskette betaalt u slechts de kosten van de informatiedrager en het verzenden. Als de door u gewenste informatie niet direct voorhanden is, kan het CBS maatwerk leveren. U betaalt dan de extra arbeidskosten.

diverse branches in de industrie. In deze publicaties worden naast de uitkomsten van de productiestatistieken ook gegevens uit andere enquêtes over de desbetreffende branche opgenomen, zoals de afzet van producten, maandelijkse omzetcijfers, investeringen, producentenprijzen, in- en uitvoer, energieverbruik en gegevens uit de Milieustatistieken. De uitkomsten worden in hun onderlinge samenhang besproken zodat een actueel en totaal beeld wordt gegeven van de branche.

Reeds verschenen branchepublicaties zijn:

- *De Nederlandse Chemische industrie 1996*
- *De Nederlandse Voedings- en genotmiddelenindustrie 1996*

De informatie zoals die in de Productiestatistieken industrie was opgenomen, blijft echter wel beschikbaar in de vorm van tabellen, gebundeld per bedrijfstak (SBI 2 digit), bedrijfstgroep (SBI 3 digit) of bedrijfssubgroep (SBI 4 digit). Voor bestellingen hiervan kunt u contact opnemen met het CBS Heerlen, telefoon (045) 570 76 17, fax (045) 570 62 77.

Alfabetische begrippenlijst

Bedrijfsinvesteringen in vaste activa

Tot de investeringen in vaste activa worden gerekend de goederen die worden aangeschaft (of in eigen beheer zijn voortgebracht) met het doel ze als kapitaalgoed in het productieproces aan te wenden. In het algemeen gaat het om goederen met een levensduur van meer dan een jaar bijvoorbeeld gebouwen, machines en vervoermiddelen. De toevoeging 'bruto' geeft aan dat de investeringen zowel de vervangings- als uitbreidingsinvesteringen omvatten. Het gaat hier om volumeontwikkelingen, dus gecorrigeerd voor prijsmutaties. Informatie: 070-3374795.

Bruto Binnenlands Product (BBP)

Het BBP is de som van de in het binnenland gevormde toegevoegde waarde inclusief de afschrijvingen. Deze indicator wordt veel gebruikt om de economische groei weer te geven. Bij het samenstellen van deze indicator gebruiken wij gegevens over zowel de productie als de bestedingen. Voor totaal Nederland is alleen de volumeontwikkeling opgenomen, dat wil zeggen voor prijsontwikkelingen.

BBP (mp)

Bruto Binnenlands Product tegen marktprijzen. Dit is inclusief het saldo van de indirecte belastingen en de prijsverlagende subsidies.

BBP (fk)

Bruto Binnenlands Product tegen factorkosten. Dit is exclusief het saldo van de indirecte belastingen en de prijsverlagende subsidies. Informatie: 070-3374795.

Bruto Toegevoegde Waarde

De bruto toegevoegde waarde is gedefinieerd als de waarde van de productie minus de waarde van het verbruik (inclusief afschrijvingen); het gaat hier om de waarde die wordt toegevoegd aan de goederen (en/of diensten) die in het productieproces worden gebruikt. Tot het verbruik behoren niet de diensten van de ingezette arbeid en kapitaal. Informatie: 070-3374795.

CBS-Koersindex

De CBS-Koersindex geeft de ontwikkeling weer van het gemiddelde koersniveau van gewone aandelen. De index wordt eenmaal per dag berekend op basis van de slotkoersen. In deze berekening worden alle op de beurs genoteerde Nederlandse gewone aandelen betrokken met uitzondering van aandelen van vastgoedfondsen, beleggings- en houdstermaatschappijen. Bij de berekening wordt wel gecorrigeerd voor kapitaalmutaties (bijvoorbeeld emissies), maar niet voor dividenduitkeringen. Het maandcijfer is het rekenkundig gemiddelde van de dagcijfers. Informatie: 070-3374627.

Conjunctuurtest

Elke maand houdt het CBS onder circa 1.700 ondernemingen uit de industrie een conjunctuurenquête. Deze enquête -de Conjunctuurtest- heeft tot doel binnen vier weken na een verslagmaand actuele informatie te verschaffen over de economische ontwikkelingen in de bedrijfstak industrie en de daaronder vallende bedrijfsklassen en -groepen. Het gaat daarbij met name om de richting waarin een aantal conjunctuurindicatoren zoals bedrijvig-

heid, orderontvangst, voorraden, orderpositie etc. zich van maand op maand ontwikkelt. Met het oog hierop zijn de vragen eenvoudig gehouden. Er wordt niet naar exacte, kwantitatieve gegevens gevraagd. De cijfermatige presentatie van de resultaten over de vragen met een drieledige antwoordstructuur vindt plaats in de vorm van saldering van de positieve (gestegen; groot) en negatieve (gedaald; klein) antwoorden (in %). De saldi geven informatie over de richting waarin de variabelen zich hebben ontwikkeld. Bij de ontwikkelingsvragen geeft het saldo op zich al direct de richting aan. Bij de beoordelingsvragen, die een momentopname weergeven, is daartoe vergelijking met het saldo van de voorafgaande maand nodig. De gegevens worden verzameld bij bedrijven met minstens 10 werknemers.

Variabele in de tabel in de Industriemonitor met daaronder de vraagstelling op het enquêteformulier van de Conjunctuurtest.

Bedrijvigheid t.o.v. de vorige maand:

Het niveau van de productie is, vergeleken met de vorige maand (de invloed van feest- en vakantiedagen buiten beschouwing gelaten): toegenomen / vrijwel gelijk gebleven/ afgenomen.

Beoordeling orderontvangst:

De totale orderontvangst¹ in de afgelopen maand beoordelen wij, gelet op de tijd van het jaar, als: groot / normaal / klein.

Beoordeling orderpositie:

De orderportefeuille¹ beoordelen wij, gelet op de tijd van het jaar, als: groot / normaal / klein.

Beoordeling productiecapaciteit:

De huidige productiecapaciteit achten wij, gelet op de te verwachten afzetontwikkeling, als (te): groot / normaal / klein.

Beoordeling voorraden gereed product

Onze voorraden eindproduct beoordelen wij, gelet op de te verwachten afzetontwikkeling, als (te): groot / normaal / klein.

Bezettingsgraad:

De bezettingsgraad² van de beschikbare productie-installaties bedroeg in de verslagmaand ca. ....%

Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1

De concurrentiepositie³ van ons bedrijf is in de afgelopen 3 maanden op de markt: verbeterd / vrijwel gelijk gebleven / verslechterd.

Vervolg van variabele in de tabel in de Industriemonitor met daaronder de vraagstelling op het enquêteformulier van de Conjunctuurtest.

¹ Indien u uitsluitend levert uit voorraad en de orderportefeuille is vrijwel nihil, dan kunt u voor 'orderontvangst' lezen 'omzet/verkoop'. Bij de beoordelingsvragen over de orderportefeuille geeft u vervolgens een oordeel over de huidige afzetontwikkeling van het bedrijf (gunstig = groot; ongunstig = klein).

² Bij incidentele toepassing van een meerploegenstelsel of overwerk, kan de bezettingsgraad meer dan 100% bedragen. Groot onderhoud kan tot een verlaging van de bezettingsgraad leiden.

³ De verhouding van de afzetprijs en/of kwaliteit van uw producten met die van andere aanbieders op de markt.

Orderontvangst t.o.v. de vorige maand:

De waarde van de orderontvangst¹ is vergeleken met de vorige maand uit het buitenland / uit het binnenland / in totaal: toegenomen / vrijwel gelijk gebleven / afgenomen.

Orderpositie:

Onze totale orderportefeuille⁴ vertegenwoordigt, bij normale werktijden, aan maanden werk ca.. mnd.

Productiebelemmeringen:

Onze productie ondervindt thans: a) geen belemmeringen, b) wel belemmeringen als gevolg van onvoldoende vraag / tekort aan arbeidskrachten / te geringe capaciteit van de productie-installaties / andere oorzaken, nl. ....

Verwachting bedrijvigheid:

Vergeleken met de afgelopen maand zal het gemiddelde productieniveau in de komende 3 maanden (de invloed van feest- en vakantiedagen buiten beschouwing gelaten): toenemen / gelijk blijven / afnemen.

Verwachting buitenlandse afzet:

De buitenlandse afzet zal in het komende kwartaal: toenemen / vrijwel gelijk blijven / afnemen.

Verwachting personeelssterkte:

Onze personeelssterkte zal in het komend halfjaar naar verwachting: toenemen / vrijwel gelijk blijven / afnemen.

Verwachting toe- of afname personeelssterkte:

Bij toe- of afnemen (van de personeelssterkte) het percentage vermelden: ca. ...%.

Verwachting verkoopprijs:

Onze verkoopprijzen zullen in de komende 3 maanden: stijgen / vrijwel gelijk blijven / dalen.

Producentenvertrouwen

Het producentenvertrouwen is een samengestelde stemmingsindicator opgebouwd uit antwoorden op drie vragen van de Conjunctuurtest industrie. Het betreft hier de vragen over de door de ondernemers te verwachten bedrijvigheid in de komende drie maanden, hun oordeel over de orderpositie en hun oordeel over de voorraden gereed product. Om dit in één kengetal naar buiten toe te kunnen brengen en daarnaast het verloop van de ontwikkeling van de industriële productie zo goed mogelijk te benaderen, wordt eerst het verschil tussen het percentage positieve en negatieve antwoorden zowel voor het seizoen als voor de lange termijn trend gecorrigeerd. Over de afgelopen 15 jaar heeft het CBS per vraag het vooruitlopen op de feitelijke ontwikkelingen gemeten. Op basis van deze gegevens worden de recente uitkomsten gewogen. De hieruit berekende uitkomst (producentenvertrouwen) geeft in één kengetal de stemming onder de ondernemers aan. Informatie: 070-3374362.

Consumentenprijsindex

De consumentenprijsindex heeft betrekking op alle goederen en diensten die huishoudens voor consumptie aanschaffen, excl. de verzekerde medische zorg. Zowel dagelijkse boodschappen als aankopen die minder vaak gedaan worden, zoals auto's en wasmachines horen hiertoe. Ook betalingen aan de overheid voor verleende diensten (schoolgelden, secretarieleges) en zogenaamde consumptiegebonden belastingen zijn in de index opgeno-

men. De voor deze index gevolgde prijzen zijn de contante prijzen, inclusief BTW. Informatie 045 - 5707487.

Consumentenvertrouwen

In het Consumentenconjunctuuronderzoek worden aan 1000 respondenten vijf vragen gesteld over de algemene economische situatie en de eigen financiële situatie. Van iedere vraag wordt het saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal aantal antwoorden bepaald. Het 'Consumentenvertrouwen' wordt uitgedrukt als het rekenkundig gemiddelde van deze vijf saldi. De minimale waarde is dus -100; de maximale +100.

Economisch klimaat:

De ontwikkeling van het economisch klimaat wordt bepaald door twee vragen uit het Consumentenconjunctuuronderzoek over de algemene economische situatie in Nederland.

Koopbereidheid:

De ontwikkeling van de koopbereidheid wordt ontleend aan de antwoorden op drie vragen uit het Consumentenconjunctuuronderzoek naar de eigen financiële situatie, waaronder de vraag of de tijd gunstig wordt geacht grote aankopen te doen. Informatie: 045-5707487.

Energieverbruik

De som van aanvoer, winning en voorraadonttrekking, minus de afleveringen van energiedragers. Onder PJ (petajoule= 10¹⁵ joule) wordt een energiehoeveelheid verstaan die overeenkomt met 31,6 miljoen m³ aardgas. Informatie: 070-3374331.

Faillissementen

Het gaat bij de reeks Faillissementen om alle uitgesproken faillissementen, zowel van natuurlijke als van rechtspersonen. De cijfers worden niet gecorrigeerd voor faillietverklaringen die later ten gevolge van verzet, hoger beroep of cassatie worden vernietigd. Informatie: 070-3375642.

Geregistreerde werklozen

Onder de geregistreerde werklozen worden de bij een arbeidsbureau ingeschreven personen verstaan van 15-64 jaar die niet meer dan twaalf uur per week werken, twaalf uur of meer willen werken en daarvoor beschikbaar zijn. Er is niet gecorrigeerd voor seizoensinvloeden. Informatie: 070-3375449.

Gezinsconsumptie

De reeksen van de gezinsconsumptie geven de bestedingen weer van gezinnen. Dit is inclusief de aankopen van buitenlandse toeristen in Nederland en exclusief de aankopen van Nederlanders in het buitenland. De bestedingen betreffen aankopen van voedings- en genotmiddelen, duurzame consumptiegoederen en overige goederen en diensten. Het gaat in de Industriemonitor om volumeontwikkelingen, dus gecorrigeerd voor prijsmutaties. De maandcijfers van de gezinsconsumptie laten soms grote fluctuaties zien doordat de cijfers niet voor koopdagen en seizoensinvloeden gecorrigeerd zijn. Het is verstandig hier bij de interpretatie van de ontwikkelingen rekening mee te houden. Informatie: 070-3374795.

Invoer van goederen en diensten

⁴ Orderportefeuille excl. Het reeds gerealiseerde deel aan onderhanden werk; incl. eventueel werk verbonden aan het op peil brengen van voorraden.

De invoer is gewaardeerd tegen cif-prijzen (cost, insurances, freight). Dat wil zeggen inclusief alle vracht- en assurantiepremies die op het vervoer tot het punt van inkleding in Nederland betrekking hebben en exclusief invoerrechten, accijns op invoer en bijzondere verbruiksbelasting op auto's. Informatie: 070-3374795.

Omzet

Omzet betreft de factuurwaarde van de aan derden verkochte zelfvervaardigde of geassembleerde goederen en opbrengsten van diensten (exclusief: BTW, aan afnemers in rekening gebrachte accijnzen, verbruiksbelastingen, BPM op auto's en statiegelden). De gegevens worden verzameld bij bedrijven met minstens 20 werknemers. Informatie: 045-5706333.

Producentenprijzen industrie

De statistiek Producentenprijzen meet de prijzen die de producent of de importeur in rekening brengt aan de afnemers. De gevolgde prijzen zijn de gemiddelde maandprijzen exclusief BTW, af-fabriek, van de afgezette goederen. Voor de importprijzen is gebruik gemaakt van prijzen op cif-basis (cost, insurance, freight). Informatie: 070-3374710.

Productie-index

De productie-index geeft de volume-ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten weer. De cijfers zijn voor prijsinvloeden gecorrigeerd. Tevens vindt er een correctie plaats voor het aantal werkdagen in de betreffende maand. De cijfers betreffen dus de ontwikkeling van de gemiddelde dagproductie. Er wordt rekening gehouden met continudiensten. Voor de maandelijkse productie-ontwikkelingen zijn ook seizoengecorrigeerde gegevens beschikbaar. Informatie: 070-3374788.

Uitvoer van goederen en diensten

De uitvoer van goederen is gewaardeerd tegen fob-prijzen (free-on-board). Dit is de waarde af-producent, vermeerderd met de handels- en vervoersmarges tot aan de Nederlandse grens. Onder de export zijn de goederen opgenomen die uit het Nederlandse vrije verkeer worden gebracht. Goederen die aan het buitenland zijn verkocht, maar nog niet geleverd, zijn niet als export beschouwd. Informatie: 070-3374795

Vacatures

Vacatures zijn arbeidsplaatsen waarvoor personeel wordt gezocht dat op korte termijn kan worden geplaatst. Tot en met het derde kwartaal van 1993 is het door het CBS gepubliceerde aantal vacatures van geheel Nederland exclusief die bij de overheid, het onderwijs, sociale werkplaatsen, uitzendbureaus en uitleenbedrijven. Vanaf het vierde kwartaal 1993 zijn alleen de vacatures bij de overheid en het onderwijs nog uitgesloten. Bij het aantal vervulde vacatures worden de vervallen vacatures meegerekend. Informatie: 070-3375449

Werkdagen

Aantal dagen in de maand verminderd met zaterdagen en zondagen alsmede algemeen erkende feestdagen

Standaard bedrijfsindeling

In vrijwel alle economische statistieken van het CBS worden de gegevens geordend naar economische activiteit. Dit gebeurt op basis van de standaard bedrijfsindeling. De industrie is onderverdeeld in verschillende bedrijfsklassen. De totale industrie omvat de SBI 15 tot en met 37. Hieronder staan de bedrijfsklassen genoemd behorend bij de verschillende branches zoals ze gegroepeerd zijn in de Industriemonitor. Informatie: 045-5706933.

<i>SBI</i>	<i>Rubriek in Industriemonitor</i>
	<i>Voedings- en genotmiddelenindustrie</i>
15	Voedingsmiddelen- en drankenindustrie
16	Tabakverwerkende industrie
	<i>Textiel-, kleding- en lederindustrie</i>
17	Textielindustrie
18	Kleding- en bontindustrie
19	Leer-, lederwaren- en schoenindustrie (excl. kleding)
	<i>Papier- en grafische industrie</i>
21	Papier(waren)- en karton(waren)industrie
22	Uitgeverijen, drukkerijen, reproductie van opgenomen media
	<i>Aardolie-, chemische-, rubber- en kunststofverwerkende industrie</i>
23	Aardolie-, steenkoolverwerkende industrie
24	Chemische industrie
25	Rubber- en kunststofverwerkende industrie
	<i>Metaal- elektrotechnische en transportmiddelenindustrie</i>
27	Basismetaleindustrie
28	Metaalproductenindustrie
29	Machine- en apparatenindustrie
30	Kantoormachine- en computerindustrie
31	Elektrische machines en apparatenindustrie
32	Audio-, video- en telecommunicatie- apparatenindustrie
33	Overige machines en apparatenindustrie (incl. medische apparatuur)
34	Industrie van auto's, aanhangwagens en opleggers
35	Overige transportmiddelenindustrie
	<i>Hout-, bouwmaterialen en overige industrie</i>
20	Hout-, kurk-, rietwarenindustrie (excl. meubels)
26	Glas-, aardewerk-, cement-, kalkindustrie
36	Meubel- en overige industrie